

ul. Strzegomska 42 j /14, 53-611 Wrocław, Polska
www.geoplan.com.pl, email: info@geoplan.com.pl
tel/fax. (+48) 71 3590509, kom. 0501475117
NIP 8981635959, REGON 932773864

GEOPLAN

Inwestor:

URZĄD MIASTA BĘDZIN

ul. 11 listopada

42-500 Będzin

Temat:

PLAN OGÓLNY MIASTA BĘDZINA

Zakres dokumentów:

Prognoza oddziaływania na środowisko

Data:

październik 2025 r.

Zespół autorski:

mgr inż. Adrian Luszka –nr uprawnień urbanistycznych Z-381 - projektant

mgr inż. Katarzyna Matusiak - projektant

inż. Aleksandra Wiśniewska – mł. projektant

inż. Klaudia Poręba – mł. projektant

Aleksandra
Wiśniewska

Klaudia
Poręba

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	3
1.1 CEL, ZAKRES PRACY, POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI	3
1.2 METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY	4
1.3 CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLE MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA DOKUMENTU	4
1.4 USTALENIA I GŁÓWNE CELE PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO	4
2.1 POŁOŻENIE FIZYCZNO-GEOGRAFICZNE	5
2.2 BUDOWA GEOLOGICZNA	6
2.3 WODY POWIERZCHNIOWE	8
2.4 WODY PODZIEMNE	9
2.5 KLIMAT, WARUNKI TOPOKLIMATYCZNE ORAZ JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO	14
2.6 UKSZTAŁTOWANIE TERENU, ZAGROŻENIE OSUWISKOWE	18
2.7 GLEBY	19
2.8 ZASOBY NATURALNE	20
2.9 PRZYRODA OŻYWIONA	20
2.10 OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE USTAWY Z 16 KWIETNIA 2004 R.	21
2.11 KRAJOBRAZ	22
2.12 ZABYTKI I OBIEKTY O WARTOŚCIACH KULTUROWYCH	23
3. OCENA POTENCJALNYCH ZMIAN STANU ŚRODOWISKA PRZY BRAKU REALIZACJI USTALEŃ PLANU	42
4. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY Z DNIA 16 KWIETNIA 2004 R. O OCHRONIE PRZYRODY	43
5. SKUTKI DLA ŚRODOWISKA WYNIKAJĄCE Z REALIZACJI USTALEŃ PLANU	43
5.1 WPŁYW NA WODY POWIERZCHNIOWE	43
5.2 WPŁYW NA WODY PODZIEMNE	44
5.3 WPŁYW NA KLIMAT	44
5.4 WPŁYW NA UKSZTAŁTOWANIE TERENU	46
5.5 WPŁYW NA GLEBY	46
5.6 WPŁYW NA ZASOBY NATURALNE	47
5.7 WPŁYW NA ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	48
5.8 WPŁYW NA OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE USTAWY Z 16 KWIETNIA 2004 R.	51
5.9 WPŁYW NA KRAJOBRAZ	58
5.10 WPŁYW NA ZABYTKI I OBIEKTY O WARTOŚCIACH KULTUROWYCH	60
5.11 WPŁYW NA WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW	60
5.11.1 JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO	60
5.11.2 KLIMAT AKUSTYCZNY	60
5.11.3 POLA ELEKTROMAGNETYCZNE	61
5.11.4 GOSPODARKA ODPADAMI	62
5.11.5 TERENY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ	62
5.11.6 ZAGROŻENIE RUCHAMI MASOWYMI ZIEMI	62
6. PRZEWIDYWANE MOŻLIWOŚCI TRANSGRANICZNEGO ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	62
7. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJE PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO	63
8. MOŻLIWOŚCI ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH DLA OBSZARU NATURA 2000	63
9. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO PLANU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA	63
10. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	64
11. LITERATURA	67
12. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA	68

ZAŁĄCZNIKI – RYSUNKI PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO:

Rys. 1. Korytarze ekologiczne, proponowane formy ochrony przyrody oraz obszary wskazane do ochrony przed zainwestowaniem

Rys. 2. Uwarunkowania hydrogeologiczne, hydrograficzne, górnicze, infrastrukturalne i kulturowe

Oświadczenie zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt 1 lit. f ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz.U. z 2024 r. poz. 1112 ze zm.)

Oświadczam, że ja, Adrian Luszka, kierujący zespołem autorów prognozy, spełniam wymagania, o których mowa w art. 74a ust. 2 ww. ustawy: ukończyłem studia wyższe z dziedziny planowania przestrzennego. Posiadam wieloletnie (co najmniej wymagane 3-letnie) doświadczenie w pracach w zespołach autorów przygotowujących prognozy oddziaływania na środowisko i byłem wielokrotnie (co najmniej pięciokrotnie) członkiem zespołów autorów przygotowujących takie prognozy. Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

1. WPROWADZENIE

1.1 CEL, ZAKRES PRACY, POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI

Przedmiotem opracowania jest prognoza oddziaływania na środowisko sporządzanego w 2025 r. projektu planu ogólnego Miasta Będzina.

Obowiązek sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko projektu planu ogólnego wynika z przepisu art. 51 ust 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Podstawowym celem prognozy jest wykazanie, jak określone w planie kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy wpłyną na środowisko i czy – a jeśli tak to w jakim stopniu – naruszają zasady prawidłowej gospodarki zasobami naturalnymi. Ze względu na dużą złożoność zjawisk przyrodniczych, ograniczony zakres rozpoznania środowiska oraz ogólny charakter dokumentów planistycznych, ocena potencjalnych przekształceń środowiska wynikających z projektowanego przeznaczenia terenów ma formę prognozy. Nie jest ona dokumentem rozstrzygającym o słuszności realizacji zamierzeń inwestycyjnych przewidzianych nowymi ustaleniami planu, a jedynie przedstawia prawdopodobne skutki jakie niesie za sobą ich realizacja na poszczególne komponenty środowiska w ich wzajemnym powiązaniu, w szczególności na ekosystemy, krajobraz, a także ludzi, dobra materialne oraz dobra kultury.

Niniejszy dokument został sporządzony w oparciu o wymogi wynikające z przepisu art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Zgodnie z wyżej wymienionym artykułem sporządzana prognoza:

- a) zawiera:
 - ustalenia i główne cele projektu planu ogólnego oraz jego powiązania z innymi dokumentami,
 - informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
 - informacje na temat przewidywanych możliwości transgranicznego oddziaływania na środowisko,
 - propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego planu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
 - streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym;
- b) określa, analizuje i ocenia:
 - istniejący stan środowiska,
 - potencjalne zmiany stanu środowiska przy braku realizacji postanowień projektowanego dokumentu,
 - przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko przy realizacji postanowień projektowanego dokumentu,
 - istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu,
 - cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby w jakich te cele zostały uwzględnione;
- c) przedstawia:
 - rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko,
 - możliwości rozwiązań alternatywnych w odniesieniu do obszaru Natura 2000.

Przedmiotowy projekt planu ogólnego Miasta Będzina powiązany jest z następującymi dokumentami:

- Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ przyjętym uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego Nr V/26/2/2016 z dnia 29 sierpnia 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Śl. z dnia 13 września 2016 r., poz. 4619) – dalej: PWPWŚ;
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Będzina, przyjętym uchwałą Nr XLII/398/2023 Rady Miejskiej Będzina z dnia 30 września 2013 r. – dalej: Studium;
- Opracowaniem ekofizjograficznym dla miasta Będzina, Geoplan, Wrocław, wrzesień 2024 r.;
- Audytem krajobrazowym województwa śląskiego, przyjętym uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego nr VII/16/16/2025 z dnia 23 czerwca 2025 r.

1.2 METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY

W celu sporządzenia prognozy przeprowadzono następujące prace:

- zaznajomiono się z projektem planu ogólnego, w tym z wnioskami do planu;
- zaznajomiono się z danymi fizjograficznymi oraz innymi dostępnymi opracowaniami sozologicznymi obejmującymi obszar objęty prognozą;
- dokonano oceny projektu planu ogólnego w odniesieniu do obowiązujących aktów prawnych, w tym przepisów gminnych;
- przeprowadzono wizję obszaru objętego prognozą we wrześniu 2024 r.;
- dokonano analizy czynników potencjalnie mogących przynieść negatywne skutki dla środowiska.

1.3 CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLE MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA DOKUMENTU

Jednym z podstawowych celów wspólnotowych w zakresie udziału społeczeństwa w ochronie środowiska oraz oceny wpływu na środowisko planów i programów jest przeprowadzenie postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji projektowanego dokumentu w oparciu o przepisy rozdziału 1 działu IV ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku, uwzględniającej dyrektywę 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. U. UE. L. 01. 197. 30).

W granicach opracowania nie występują obszary sieci Natura 2000, których podstawą wyznaczania są przepisy prawa wspólnotowego – tzw. Dyrektywy Ptasiej i Siedliskowej.

Do innych dokumentów szczebla międzynarodowego, krajowego, regionalnego i lokalnego formułujących cele ochrony środowiska istotnych z punktu widzenia omawianego projektu planu ogólnego, można zaliczyć:

- 8 Program działań w zakresie środowiska do roku 2030,
- Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju,
- Europejski Zielony Ład,
- Konwencja w sprawie transgranicznego zanieczyszczania powietrza na dalekie odległości, sporządzona w Genewie dnia 13 listopada 1979 r. (Dz. U. z 1985 r. Nr 60, poz. 311),
- Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzona w Nowym Jorku dnia 9 maja 1992 r. (Dz.U. 1996 nr 53 poz. 238),
- Protokół z Kioto do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzony w Kioto dnia 11 grudnia 1997 r. (Dz.U. 2005 nr 203 poz. 1684),
- Porozumienie paryskie do Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 9 maja 1992 r., przyjęte w Paryżu dnia 12 grudnia 2015 r. (Dz.U. 2017 poz. 36),
- Europejska Konwencja Krajobrazowa sporządzona we Florencji w 2000 roku,
- Polityka ekologiczna państwa 2030 - strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej,
- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030,
- Krajowa strategia ochrony i umiarkowanego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Programem działań,
- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 ze zm.),
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 647 ze zm.),
- ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 ze zm.),
- Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024 (2015 r.),
- Program Ochrony Środowiska dla miasta Będzina na lata 2025-2028 (2032 r.)

1.4 USTALENIA I GŁÓWNE CELE PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO

Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r., poz. 1688 ze zm.) wprowadziła szereg zmian w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1130 ze zm.), która między innymi określiła nowe zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i wprowadziła plan ogólny jako nowy akt planowania przestrzennego. Na podstawie art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 2023 roku studia uwarunkowań i kierunków

zagospodarowania przestrzennego gmin zachowują moc do czasu uchwalenia planu ogólnego gminy, jednak nie dłużej niż do końca czerwca 2026 roku. Do sporządzenia planu ogólnego miasta Będzina przystąpiono na podstawie Uchwały Nr V/32/2024 z dnia 25 września 2024 r.

W oparciu o uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy wymienione w art. 13b ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zostało wyznaczonych 10 stref planistycznych, których charakterystyka została przedstawiona w poniższej tabeli.

Tab. 1 Strefy planistyczne wskazane w planie ogólnym miasta Imielin (opracowanie własne).

Lp.	Symbol i nazwa strefy planistycznej	Podstawowy profil funkcjonalny strefy planistycznej
1.	SJ - strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną	teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej
2.	SW - strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną	teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej
3.	SU - strefa usługowa	teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej
4.	SH - strefa handlu wielkopowierzchniowego	teren handlu wielkopowierzchniowego, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej
5.	SP – strefa gospodarcza	teren produkcji, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej
6.	SI - strefa infrastrukturalna	teren infrastruktury technicznej, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych
7.	SN - strefa zieleni i rekreacji	teren zieleni urządzonej, teren plaży, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej
8.	SC - strefa cmentarzy	teren cmentarza, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej
9.	SO - strefa otwarta	teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren lasu, teren zieleni naturalnej, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej
10.	SK - strefa komunikacyjna	teren autostrady, teren drogi ekspresowej, teren drogi głównej ruchu przyspieszonego, teren drogi głównej, teren komunikacji kolejowej i szynowej, teren komunikacji kolei linowej, teren komunikacji wodnej, teren komunikacji lotniczej, teren obsługi komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej

Zakres profili dodatkowych poszczególnych stref planistycznych oraz parametrów urbanistycznych różni się w zależności od specyfiki konkretnego terenu.

2. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA

2.1 POŁOŻENIE FIZYCZNO-GEOGRAFICZNE

Pod względem administracyjnym analizowany obszar o powierzchni 3 739 ha zlokalizowany jest w województwie śląskim, w powiecie będzińskim. Teren miasta sąsiaduje z gminami: Siemianowice Śląskie, Wojkowice, Psary, Dąbrowa Górnicza, Sosnowiec, Czeladź. Zlokalizowany jest on w obrębie konurbacji katowickiej, w zasięgu Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego - Zagłębia Dąbrowskiego, będąc jego historyczną stolicą.

Baza danych TERYT wyróżnia na terenie miasta tzw. integralne części miejscowości. Są to: Boleradz, Bory, Brzozowica, Glinice, Grodziec, Gzichów, Koszelew, Ksawera, Łagisza, Łęg, Małobądz, Niepiekło, Podłósie, Stara Łagisza, Warpie. W innym podziale wyróżnia się trzy jednostki tożsame z obrębami geodezyjnymi: Będzin, Łagisza i Grodziec.

Rysunek 1 Obszar opracowania na tle ortofotomapy (źródło mapy: www.geoportal.gov.pl)

W ujęciu regionalizacji fizyczno-geograficznej, wg podziału z 2018 r., który stanowi doprecyzowanie i uszczegółowienie ostatniego podziału fizyczno-geograficznego opracowanego przez prof. Jerzego Kondrackiego (1998, 2000), obszar miasta leży w prowincji Wyżyny Polskie (34), podprowincji Wyżyna Śląsko – Krakowska (341), makroregionie Wyżyna Śląska (341.1), oraz w obrębie dwóch mezoregionów: większa zachodnia część – w mezoregionie Wyżyna Katowicka (341.13), część wschodnia – w mezoregionie Pagóry Jaworznickie (341.14).

2.2 BUDOWA GEOLOGICZNA

Budowa geologiczna Będzina jest bardzo złożona i stanowi odzwierciedlenie dynamicznej historii geologicznej regionu, który obejmuje utwory od dewonu po najmłodsze osady czwartorzędowe. Obszar ten znajduje się na granicy dwóch dużych jednostek tektonicznych: paleozoicznej niecki górnośląskiej i monokliny śląsko-krakowskiej. Efektem takiego położenia jest obecność różnych zespołów litologicznych o zróżnicowanej genezie, wieku i strukturze tektonicznej, które są tu często silnie zdeformowane.

Najstarszymi skałami występującymi na obszarze Będzina są dolomity środkowego dewonu (żywetu), wyniesione tektonicznie w rejonie antykliny Brudzowidz. Utwory te mają charakter osadów węglanowych i reprezentują środowisko ciepłego, płytkiego morza. Są one dobrze wykształcone i widoczne w niektórych starszych odwiertach geologicznych. Bezpośrednio nad nimi występują utwory dolnego karbonu, głównie wapienie, dolomity i margle, których łączna miąższość wynosi około 600 m. Skały te również powstały w środowisku morskim i są pozostałością po dalszym funkcjonowaniu basenu sedymentacyjnego w późnym paleozoiku.

Dominującą jednostką geologiczną są jednak utwory karbonu górnego, zbudowane z cyklicznie powtarzających się warstw piaskowców, mułowców, łupków ilastych i łupków węglowych, zawierających liczne pokłady węgla kamiennego. Sekwencja ta reprezentuje tzw. produktywny karbon i była przedmiotem intensywnej eksploatacji górniczej od XIX wieku. Warstwy te należą do kilku zespołów litostratygraficznych: warstw malinowieckich, sarnowskich, florowskich, grodzieckich i porębskich (namur), a także siodłowych i rudzkich (westfal), które tworzą tzw. górnośląską serię piaskowcową. W górnej części profilu występują też warstwy orzeskie i łaziskie. Łączna miąższość utworów karbonu górnego przekracza 2000 m.

Pokłady węgla kamiennego, w tym znany pokład Reden (najgrubszy w Polsce), były eksploatowane m.in. w kopalni „Brzozowica” i licznych innych zakładach na terenie Grodzca, Glinic, Warpia i Borów. W wielu miejscach można obserwować naturalne odsłonięcia tych skał, szczególnie na stokach Góry Świętej Doroty, gdzie widoczne są łupki z wkładkami węgla oraz piaskowce.

Na skałach karbonu niezgodnie zalegają utwory mezozoiczne, głównie dolnego i środkowego triasu. Dolny trias reprezentowany jest przez formację pstrego piaskowca – ility, piaski, mułowce i wapienie, które występują w formie wyspowych wzniesień, np. Parcina i Wzgórza Świętej Doroty. Utwory te powstały w warunkach lądowych i lagunowych, a ich barwa (czerwono-brunatna, szara i zielonkawa) świadczy o zmieniających się warunkach sedymentacji. W środkowym triasie występują z kolei dobrze wykształcone wapienie muszlowe i dolomity kruszonośne, które stanowią pozostałość po transgresji morza epikontynentalnego. Skały te były niegdyś eksploatowane jako surowiec budowlany i przemysłowy (m.in. w Grodźcu i Małobądz), a także zawierają złoża rud cynku i ołowiu. Ich wychodnie widoczne są w Warpiu, Syberce i na obrzeżach dzisiejszej dzielnicy Małobądz.

Utwory młodsze – jurajskie i kredowe – nie występują na powierzchni, gdyż zostały całkowicie zdenudowane. Od jury po paleogen obszar ten podlegał długotrwałej erozji i procesom wietrzenia. W miocenie rozpoczął się kolejny etap rozwoju – formowanie dolin rzecznych, m.in. doliny Przemszy, która wykształciła się na linii słabo odpornej strefy kontaktu utworów karbonu z mezozoikiem. W czwartorzędzie, szczególnie w plejstocenie, obszar Będzina znajdował się pod wpływem lądolodu skandynawskiego, który pozostawił po sobie liczne osady glacialne – gliny zwałowe, piaski wodnolodowcowe, żwiry oraz głazy narzutowe. W interglacjalach i okresie holocenu rozwijały się osady rzeczne (aluwia), torfowiska i piaski eoliczne, szczególnie dobrze zachowane w rejonie Borów.

Obecna rzeźba terenu i budowa geologiczna Będzina są efektem długotrwałych procesów geologicznych – sedymentacji morskiej i kontynentalnej, działalności tektonicznej, erozji oraz akumulacji osadów czwartorzędowych. Obszar ten jest również interesujący z punktu widzenia geologii gospodarczej – ze względu na występowanie surowców takich jak węgiel kamienny, dolomit, kruszywo naturalne oraz rud cynku i ołowiu. Współczesna powierzchnia terenu pokryta jest przeważnie czwartorzędowymi osadami polodowcowymi, które jednak nie przesłaniają całkowicie starszych formacji, widocznych w licznych odsłonięciach i dawnych wyrobiskach górniczych.

Mapa geologiczna miasta Będzin odzwierciedla złożoność i różnorodność utworów powierzchniowych, które są wynikiem różnorodnych procesów geologicznych, klimatycznych i hydrologicznych, powstałych w różnych okresach geologicznych, od czwartorzędu po karbon. Każdy z tych utworów ma swoją unikalną genezę, związaną z różnymi procesami geologicznymi, takimi jak działalność lodowcowa, rzeczna, morska oraz działalność człowieka. Rozmieszczenie tych utworów wpływa na lokalną topografię, warunki hydrologiczne oraz możliwości użytkowania terenu. Wydobycie węgla, cynku i ołowiu znacząco przekształciło krajobraz Będzina, prowadząc do deformacji terenu, zapadlisk i powstawania hałd, szczególnie w obszarach takich jak Warpie i Grodziec.

Teren miasta jest dość ubogi jeśli chodzi o sieć hydrograficzną. Najważniejszym elementem hydrografii miasta jest rzeka IV rzędu Czarna Przemsza, należąca do zlewni Wisły, która przepływa przez wschodnią część Będzina. Na terenie Będzina znajdują się również mniejsze rzeki V rzędu: Psarka oraz Pogoria. Zachodnia część Będzina jest niemal pozbawiona cieków wodnych, z wyjątkiem niewielkich fragmentów, gdzie przebiegają potok Wielonka oraz rzeka Brynica, która jest dopływem Czarnej Przemszy. Pozostałe ciekі w tej części miasta to drobne, okresowo wysychające rowy melioracyjne, które nie pełnią istotnej funkcji w krajobrazie hydrograficznym.

- dwa stawy w dolinie Brzozowickiego Potoku – mimo że nie mają większego znaczenia hydrograficznego, są elementami krajobrazu i pełnią funkcje rekreacyjne;
- glinianka w Glinicach – mały zbiornik wodny, pozostałość po działalności górniczej, który posiada pewne walory przyrodnicze;
- oczka wodne w rejonie Łagiszy – znajdujące się na terenie proponowanego użytku ekologicznego, mają potencjał do ochrony przyrody i mogą być siedliskiem lokalnej fauny;
- stawek przy leśniczówce w Lesie Grodzieckim – niewielki zbiornik, który również pełni funkcję rekreacyjną, stanowiąc oazę dla lokalnej flory i fauny.

Obszar miasta Będzina znajduje się w zasięgu JCWP: Brynica od zb. Kozłowa Góra do ujścia (kod: RW20000621269), Przemsza od zb. Przeczyca do Białej Przemszy (RW20000321279) oraz Pogoria (RW200006212589).

Poniższa tabela przedstawia dokonaną w 2020 r. klasyfikację stanu JCWP.

Tab. 2 Klasyfikacja i ocena stanu JCWP zlokalizowanych w granicach opracowania mpzp (opracowane własne, źródło: Ocena stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w latach 2016-2021 na podstawie monitoringu - tabela, GIOŚ).

Nazwa JCWP	Ppk – kod	Okres badań	Typ JCWP	Status	Klasyfikacja stanu/potencjału ekologicznego		Klasyfikacja stanu chemicznego	Ocena stanu JCWP
					Klasa	Stan/potencjał ekologiczny		
„Brynica od zb. Kozłowa Góra do ujścia”	PL01S1301_1706	2022-2027	Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu węglanowym	silnie zmieniona część wód	2	Słaby potencjał ekologiczny	Poniżej dobrego	Zły stan wód
„Przemsza od zb. Przeczycza do Białej Przemszy”	PL01S1301_1712	2022-2027	Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu krzemianowym	silnie zmieniona część wód	2	Zły potencjał ekologiczny	Poniżej dobrego	Zły stan wód
„Pogoria”	PL01S1301_1710	2022-2027	Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu węglanowym	silnie zmieniona część wód	2	Umiarkowany potencjał ekologiczny	Dobry	Zły stan wód

Zagrożenie powodziowe

Na terenie gminy występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią:

- na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,
- na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,
- między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy.

Obszary te ze względu na znaczne obwałowanie rzek mieszczą się w obrębie wałów powodziowych i nie wychodzą poza ich obszar. Tereny te nie stwarzają więc zagrożenia zarówno dla zabudowań miasta jak i terenów otwartych.

Ponadto na terenie gminy występują obszary:

- na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2%,
- obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia wału przeciwpowodziowego;
- obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia budowli piętrzącej – Zbiornika Przeczycze.

W przypadku tego scenariusza zalaniu może ulec część zabudowań w sąsiedztwie Czarnej Przemszy.

Ujęcia wód powierzchniowych

Na terenie miasta Będzina znajdują się dwa ujęcia wód powierzchniowych zlokalizowane na rzece Przemsza:

- ujęcie położone w rejonie ujścia potoku Pogoria (obecnie nieeksploatowane)
- ujęcie położone na przedłużeniu ul. Dąbrowskiej (w pobliżu jazu Elektrowni Łagisza).

2.4 WODY PODZIEMNE

Według Mapy Hydrogeologicznej w skali 1:200000 ark. Kraków południowo-zachodni obszar miasta wchodzi w skład bytomsko-olkuskiego regionu hydrogeologicznego XV, natomiast jego część północno-wschodnia – regionu górnośląskiego XVI, podregionu katowickiego XVI2. Główny poziom użytkowy wód podziemnych regionu XV znajduje się w utworach triasu środkowego i dolnego – wapieniach i dolomitach, natomiast w regionie XVI2 w utworach karbońskich.¹

Użytkowe poziomy wodonośne

Mapa Hydrogeologiczna w skali 1:50000 wydziela dla użytkowych poziomów wodonośnych jednostki hydrogeologiczne. Na terenie miasta wydzielono dwie takie jednostek w utworach triasowych.

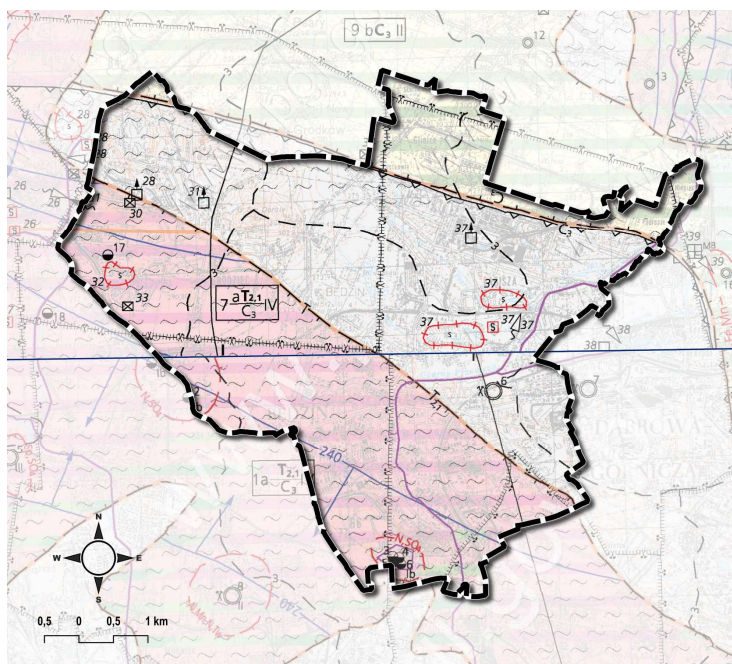
Główne parametry poszczególnych jednostek przedstawiono w poniższej tabeli.

¹ Józwiak A., Kowalczevska G., Mapa Hydrogeologiczna Polski w skali 1:200000, ark. Kraków, WG, Warszawa, 1984;

Tab. 3 Główne parametry jednostek hydrogeologicznych (opracowanie własne na podstawie Mapy hydrogeologicznej Polski w skali 1:50 000 ark. Wojkowice i Katowice, zaktualizowane w oparciu o dane prezentowane przez portal mapowy Państwowego Instytutu Geologicznego).

symbol jednostki hydrogeologicznej	piętro wodonośne	stopień izolacji	Zasoby dyspozycyjne jednostkowe m ³ /24h/km ²	Wydajność studni [m ³ /h]
1aT2,1/C3/IV	T (trias)	brak izolacji	300-400	>120
7aT2,1/C3/IV	T (trias)	brak izolacji	300-400	>120
9bC3II	C (karbon górny)	Izolacja słaba	100-200	10-30

Rysunek 3 Obszar opracowania na tle Mapy Hydrogeologicznej Polski w skali 1:50000: ark. 911– Wojkowice i ark. 943 – Katowice (<https://bazadata.pgi.gov.pl/data/hydro/mhp/gupw/mapy/mhpgupw0911pg.jpg>; <https://bazadata.pgi.gov.pl/data/hydro/mhp/gupw/mapy/mhpgupw0911pg.jpg>).

Triasowe piętro wodonośne

Piętro triasowe tworzy rozbudowany kompleks wodonośny, którego głównym elementem są wapienie muszlowe i piaskowce retu. Wody podziemne mają tu dobre warunki retencyjne i krążą na dużych przestrzeniach. Kompleks ten miejscami łączy się hydraulicznie z wodami dewonu (związany z dolomitami i wapieniami) oraz z płytszym poziomem liasowym (zbudowanym z piasków i żwirów), choć ten ostatni ma niewielką zasobność. Dzięki rozległości i dobrym właściwościom wodonośnym, trias stanowi ważne źródło wody podziemnej, a jego wody zwykle zachowują dobrą jakość chemiczną.

Karbońskie piętro wodonośne

Zbudowane jest z licznych warstw wodonośnych piaskowców oddzielonych ilowcami, które pełnią rolę warstw izolujących. Wody podziemne występują tu głównie pod ciśnieniem, choć lokalnie mogą mieć zwierciadło swobodne. Zasilanie następuje przede wszystkim przez infiltrację opadów atmosferycznych na obszarach wychodni, a poza nimi – z młodszych utworów wodonośnych. Główny kierunek przepływu wód prowadzi w stronę ośrodków drenażu, czyli ujęć głębinowych i źródeł. W rejonach intensywnej działalności górniczej obserwuje się silną degradację jakości wód – notuje się podwyższone stężenia m.in. siarczanów, chlorków, sodu, azotanów i metali, co świadczy o wpływie przemysłu na stan tego piętra.

Wysoki stopień urbanizacji, a przede wszystkim skoncentrowana działalność górnictwa podziemnego oraz przemysłu ciężkiego południowej części arkusza leżącej w granicach GOP spowodowały, że środowisko naturalne przypomina na tym obszarze stan klęski ekologicznej. Oddziaływanie w/w czynników nie oszczędziło również terenów sąsiednich, w tym wód podziemnych, które zostały poważnie zdegradowane tak pod względem jakościowym jak i zubożone pod względem ilościowym. Wody podziemne niniejszego arkusza są zagrożone wielkopowierzchniowymi, liniowymi oraz mało powierzchniowymi i punktowymi ogniskami zanieczyszczeń. Aktualną sytuację obrazującą stopień zagrożenia środowiska przyrodniczego - w tym głównie wód podziemnych.

Główne zbiorniki wód podziemnych

Według Mapy wstępnej waloryzacji głównych zbiorników wód podziemnych (Skrzypczak [red], 2003) oraz Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy i regionów wodnych (Dz.U. z 2006 r. Nr 126 poz. 878), południowo - zachodnia część obszaru znajduje się w obrębie udokumentowanego, szczelinowo-krasowego GZWP nr 329 Zbiornik Bytom. Znajduje się on w północnej części zapadliska górnośląskiego, na obszarze województwa śląskiego, obejmującym 13 miast. Poziom zbiornikowy tworzą połączone poziomy wodonośne retu i wapienia muszlowego (poziom wodonośny serii węglanowej triasu). Miąższość węglanowego poziomu wodonośnego w obrębie niecki bytomskiej jest zmienna i wynosi od kilku do ponad 200 m. We wschodniej części maleje do kilkudziesięciu metrów (zazwyczaj ok. 40 m), lokalnie w miejscach obniżen podłoża wzrasta do 100 m. Struktura budowy niecki bytomskiej jest otwarta w kierunku zachodnim. Jej oś równoleżnikowa obniża się w kierunku zachodnim. W naturalnych warunkach odpływ wód podziemnych następowałby w kierunku zachodnim, zgodnie z obniżaniem się osi zbiornika i nachyleniem powierzchni terenu. Wywołana depresja odwróciła jednak kierunek spływu wód podziemnych w zachodniej części zbiornika tworząc lokalny wododział wód podziemnych w rejonie rzeki Żarski Potok. Stanowi on umowną granicę pomiędzy wydzielonymi zbiornikami GZWP Zbiornik Bytom i Gliwice. Na wody podziemne tego zbiornika w sposób szczególny oddziałuje wieloletnia eksploatacja górnicza (do końca lat 80. XX w. prowadzona eksploatacja złóż rud cynku i ołowiu objęła prawie połowę powierzchni tego zbiornika). Wody podziemne poziomów zbiornikowych GZWP nr 329 w większości należą do II i III klasy jakości (lokalnie do IV klasy), a ich stan chemiczny jest na ogół dobry. Jednakże liczne hałdy, osadniki oraz składowiska odpadów po hutniczych będące pozostałością po eksploatacji węgla kamiennego oraz rud cynku i ołowiu stwarzają potencjalnie duże zagrożenie dla jakości tych wód. Wysoki stopień uprzemysłowienia oraz gęste zaludnienie tego rejonu, powodują duże zapotrzebowanie na wodę do picia i na potrzeby gospodarcze. Bilans wodnogospodarczy w obrębie zbiornika wykazuje niewielkie rezerwy zasobowe. W odniesieniu do obecnej (2013 r.) wielkości poboru zasoby dyspozycyjne wykorzystywane były na poziomie 93,33% (wg bilansu wodnego) oraz 85,57% (wg zatwierdzonych dokumentacji hydrogeologicznych). W obecnych warunkach hydrodynamicznych i hydrostrukturalnych przy tak wysokim wykorzystaniu zasobów dyspozycyjnych nie ma praktycznie możliwości budowy nowych ujęć wód podziemnych o dużej wydajności. Główną przyczyną tak wysokiego wykorzystania zasobów tego zbiornika jest konieczność utrzymania bezpiecznej depresji w górotworze przez Centralną Pompownię „Bolko”. Zagospodarowania terenu jest nierównomierne. Koncentracja zabudowy miejsko-przemysłowej występuje głównie w południowej i wschodniej części w rejonie miast Będzina, Czeladzi i Sosnowca oraz na północy w okolicach Wojkowic, Bytomia i Piekar Śląskich. Obszary luźnej zabudowy, tereny zielone i rekreacyjne, występują nieregularnie i na całej powierzchni. Większe kompleksy leśne są zlokalizowane wzdłuż zachodniej granicy zbiornika. Zbiornik w jego aktualnych granicach w części wschodniej i środkowej należy do struktur o bardzo słabej izolacji. Tylko częściowo w centralnej i zachodniej części można wyznaczyć obszary o średniej i małej podatności na przenikanie zanieczyszczeń. W celu zapewnienia prawidłowego gospodarowania wodami na obszarze GZWP nr 329 Zbiornik Bytom zaproponowano ustanowienie obszaru ochronnego o powierzchni 59,67 km², na którym obowiązywać powinny zakazy, nakazy i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów i korzystania z wody. Ze względu na ochronę zbiornika obiekty uciążliwe powinny być lokowane, w miarę możliwości, poza projektowanymi obszarami ochronnymi, ze wskazaniem ich lokalizacji poza proponowanymi granicami zbiornika. Ze względu na skomplikowaną budowę geologiczną, prowadzoną eksploatację złóż węgla kamiennego, prowadzone odwodnienie górotworu oraz znaczne zmiany antropogeniczne powierzchni terenu, w przypadku istotnych zmian w zagospodarowaniu tego obszaru, głównie w zakresie prowadzonej działalności górniczej oraz istotnych zmian poziomów odwadniania górotworu, należy na nowo przeanalizować wpływ planowanych działań na wody podziemne zbiornika.

Jednolite części wód podziemnych

W podziale na jednolite części wód podziemnych (JCWPd) analizowany teren znajduje się w zasięgu JCWPd nr 111 (PLGW2000111) oraz 112 (PLGW2000112).

Tab. 4 Wybrane parametry JCWPd nr 111 i 112 (opracowanie własne, źródło: <http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-podziemne>; <https://www.pgi.gov.pl/dokumenty-pig-pib-all/psh/zadania-psh/jcwpd/jcwpd-100-119.html>).

Nr JCWPd (identyfikator UE)	Powierzchnia całkowita [km ²]	Dorzecze Region Wodny Główna zlewnia (rząd zlewni)	Liczba pięter wodonośnych	Ocena stanu JCWPd (2019 r.)			
				Stan ilościowy	Stan chemiczny	Ogólna ocena stanu	Ocena ryzyka nieoś.celów środowiskowych
111 (PLGW2000111)	496.64	Wisły Małej Wisły Brynica (III)	3 (czwartorzędowe, triasowe, karbońskie)	dobry	słaby	słaby	zagrożona ilościowo i chemiczne
112 (PLGW2000112)	556.20	Wisły Małej Wisły Przemsza (II)	3 (czwartorzędowe, triasowe, karbońskie)	dobry	dobry	dobry	zagrożona ilościowo i chemiczne

Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną (RDW), implementowaną ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne, jednolite części wód podziemnych są jednostkami wydzielonymi dla potrzeb zarządzania wodami, w tym planowania w gospodarowaniu wodami. Dla tych jednostek w kolejnych cyklach planistycznych sporządzane są programy działań, służące osiągnięciu ustalonych dla nich celów środowiskowych. W odniesieniu do wód podziemnych (art. 59 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne) celem środowiskowym jest:

- zapobieganie lub ograniczanie wprowadzania do nich zanieczyszczeń;
- zapobieganie pogorszeniu oraz poprawa ich stanu;
- ich ochrona i podejmowanie działań naprawczych, a także zapewnianie równowagi między poborem a zasilaniem tych wód, tak aby osiągnąć ich dobry stan.

Wśród antropogenicznych przyczyn zagrożenia nieosiągnięcia celów środowiskowych wymienia się pobór na potrzeby odwodnienia wyrobisk górniczych (rejon GZW) oraz presja obszarowa rozproszona związana z rolnictwem i gospodarką komunalną.

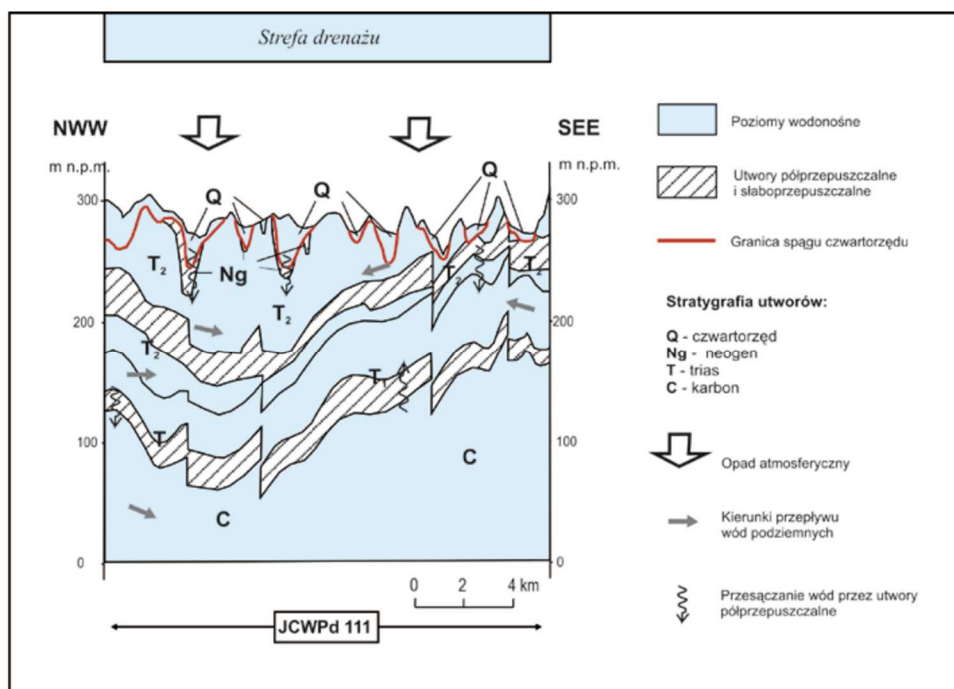
Schemat krążenia wód.

Zbiornik JCWPd nr 111

Struktura JCWPd 111 złożona jest z jednego poziomu wodonośnego, który w części południowej jednostki związany jest z izolowanymi piaskowcowymi przewarstwieniami wśród mułwców i ilowców górnego karbonu, w części środkowej i lokalnie północnej – z węglanowymi utworami retu – wapienia muszlowego, w części północnej – z piaszczysto piaskowcowymi utworami dolnego i środkowego pstręgo piaskowca. Główny poziom wodonośny występuje pojedynczo, jedynie nad piaskami i piaskowcami pstręgo piaskowca lokalnie występują wapienie i dolomity retu o niewielkiej miąższości i znaczeniu podrzędnym. Utwory retu zawsze są izolowane od piasków i piaskowców warstwą ilów pstręgo piaskowca o zróżnicowanej miąższości. W części wysuniętej najdalej na północ profil triasu jest bardziej pełny, a na powierzchni terenu lub pod cienką pokrywą czwartorzędu występują nieprzepuszczalne ropy i ilowce kajpru, wśród których tylko lokalnie napotyka się zawodnione wkładki piasków, piaskowców i wapieni. Główny poziom wodonośny związany jest tam z wapieniami wapienia muszlowego, który występuje na znacznej głębokości. W sensie hydrogeologicznym obszar jednostki jest podzielony na 4 części. W części południowej poszczególne poziomy wodonośne związane z izolowanymi wkładkami piaskowców wśród ilowców i mułwców karbonu zasilane są na wychodniach i każdy z nich charakteryzuje się własnym reżimem hydrogeologicznym. Jedynie w rejonie licznych stref uskokowych dochodzi do kontaktów hydraulicznych. Wody podziemne w rejonach odwodnień kopalnianych spływają zgodnie z nachyleniem warstw, po czym są na ogół odpompowywane przez ujęcia kopalniane. Miąższość strefy aeracji w tych miejscach osiąga 100-150 m, lokalnie więcej. W rejonie Bytomia, gdzie nad wodonośnymi utworami karbonu występował niezależnie poziom wodonośny w utworach triasu, trias został lokalnie całkowicie odwodniony, a zwierciadło wody stabilizuje się głęboko poniżej stropu karbonu. Kontakt wód podziemnych i powierzchniowych ma miejsce tylko poza obszarami zdrenowanymi. Kontakt ten jest tam bezpośredni lub poprzez pokrywę czwartorzędu, która ma zmienną miąższość i zróżnicowane parametry filtracji. Dział wód podziemnych w tej części jednostki często nie pokrywa się z działem wód podziemnych, a do jednostki dopływa znaczna ilość wód podziemnych spoza jej granic. Stosunki ilościowe wód dopływających i odpływających w skali opracowania nie są możliwe do określenia. W części środkowej jednostki, gdzie poziom wodonośny stanowią wapienie i dolomity retu – wapienia muszlowego o znacznej miąższości, stosunki hydrogeologiczne są mniej skomplikowane. Zasilanie poziomu głównego ma miejsce bezpośrednio na wychodniach lub poprzez cienką pokrywę czwartorzędu. Poziom ten drenowany jest przez ciekę powierzchniowe i ujęcia wód podziemnych. W rejonie Bytomia jest on drenowany przez kopalnie, dawniej cynku i ołowiu, obecnie węgla kamiennego, którego eksploatacja wymaga odwadniania triasowego nadkładu. Z tego względu reżim hydrogeologiczny jest tam zaburzony, a zwierciadło wody obniżone w stosunku do naturalnego nawet o kilkadziesiąt metrów. Zwierciadło wody straciło tam kontakt hydrauliczny z ciekami powierzchniowymi, które na obszarach drenażu pozostają w kontakcie tylko z poziomem wód gruntowych w utworach czwartorzędowych. Lokalnie ciekę te zostały uszczelnione. W rejonie Jez. Rogoźnickiego, w zrębie tektonicznym, rolę poziomu użytkowego pełnią piaskowce karbonu górnego, które występują tam pod nadkładem ilów kajpru. Główny poziom wodonośny na ogół nie jest izolowany od powierzchni terenu, lokalnie w jego nadkładzie znajduje się cienka warstwa glin zwałowych czwartorzędu lub bardziej miąższą ilów i ilowców kajpru. W części północnej poziom użytkowy stanowią piaski i piaskowce warstw świerkowieckich (dolny i środkowy pstry piaskowiec). Utwory te są zasilane bezpośrednio na wychodniach lub poprzez występujący w stropie utworów wodonośnych ilasty nadkład. Zwierciadło wody ma na ogół charakter napięty i układa się współkształtnie do powierzchni terenu. Poziom ten drenowany jest przez ciekę powierzchniowe i nieliczne ujęcia. Działy wód podziemnych i powierzchniowych pokrywają się. W wysuniętej najbardziej na północny wschód części jednostki mają swoje wychodne ropy i ilowce kajpru o znacznej niekiedy miąższości. Rolę poziomu użytkowego pełnią tam lokalnie zawodnione wkładki piasków, piaskowców i wapieni. Duże ujęcia zaopatrują się w wodę z leżących na znacznej głębokości utworów węglanowych wapienia muszlowego, które

zasilane są na wychodniach poza terenem jednostki (na terenie jednostki zrąb tektoniczny w rejonie Świerklańca stanowi barierę między wychodniami tych utworów na terenie Śląska i terenem monokliny krakowsko-częstochowskiej). Ze względu na skomplikowany, niemożliwy do zilustrowania w skali opracowania charakter kontaktów hydraulicznych wód powierzchniowych i podziemnych głównego poziomu użytkowego, pokazuje charakter tych kontaktów z poziomem najpłycej występującym od powierzchni terenu.

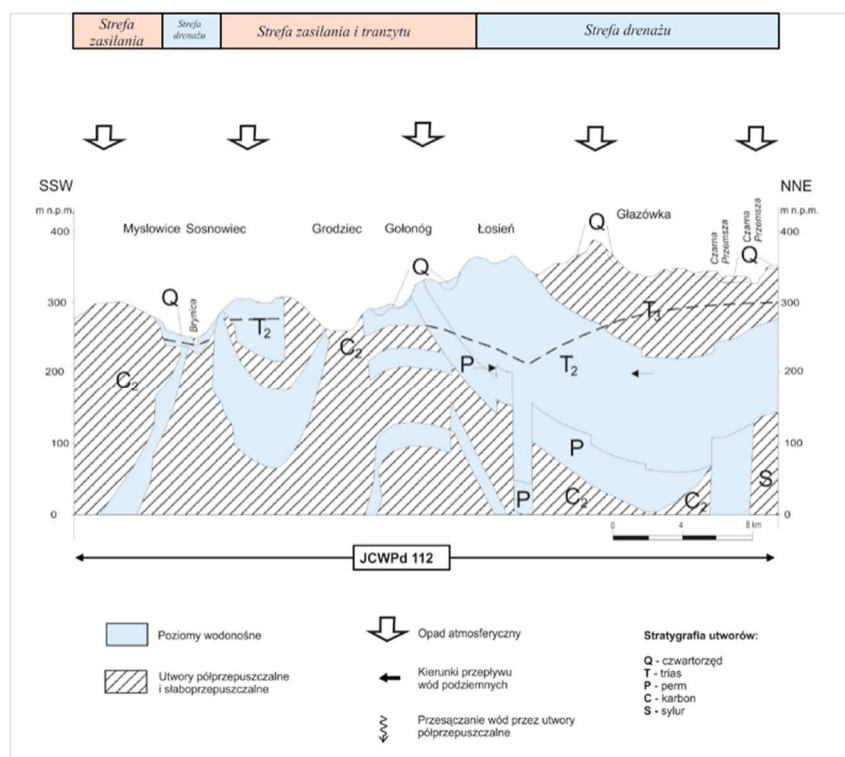
Rysunek 4 Schemat krążenia wód dla JCWPd nr 111 (źródło: <https://www.pgi.gov.pl/dokumenty-pig-pib-all/psh/zadania-psh/jcwpd/jcwpd-100-119/4545-karta-informacyjna-jcwpd-nr-111/file.html>).

Zbiornik JCWPd nr 112

System krążenia wód podziemnych na terenie JCWPd 112 oparty jest o trzy zagregowane piętra wodonośne i rozdzielające je dwa piętra słaboprzepuszczalne. Wszystkie te jednostki nie zachowują ciągłości występowania dla całej JCWPd i wszystkie one zachowują dobry kontakt hydrauliczny. Cechą charakterystyczną dla krążenia wód podziemnych jest występowanie na omawianym obszarze tektoniki blokowej przejawiającej się w istnieniu sieci nieciągłości będących zazwyczaj drogami uprzywilejowanego przepływu wód podziemnych. Równie charakterystyczny jest fakt, że każdy ze zagregowanych poziomów może być zasilany z bezpośrednio atmosferycznie, gdyż wszystkie one ukazują się na powierzchni. Naturalny reżim krążenia wód podziemnych został tu znacznie zaburzony w wyniku działalności człowieka a zwłaszcza wytworzeniu dużych, regionalnych lejów depresji związanych z eksploatacją węgla kamiennego lub surowców skalnych. Obszary zdepresjonowane oraz drenaż kopalń mają charakter transjednostkowy co oznacza, że granice poszczególnych JCWPd nie są żadną barierą dla wód podziemnych i obserwuje się znaczne ich transfery pomiędzy JCWPd nr 112 i sąsiednimi. Czwartorzędowe zagregowane piętro wodonośne (Q) zasilane jest wyłącznie atmosferycznie. Poza obszarami depresji bazę drenażu stanowią tu ciekły powierzchniowe a zwłaszcza Czarna Przemsza. Zdrenowane wody podziemne wynoszone są przez nią poza obszar bilansowy. W pozostałych obszarach wody powierzchniowe mogą mieć charakter infiltracyjny. Triasowe piętro wodonośne (T) zasilane jest atmosferycznie bezpośrednio na wychodniach (na dużych obszarach) lub poprzez piętro Q w strefie bezpośrednich kontaktów. Tam, gdzie na wodonośnych utworach triasu rozciąga się rozdzielające piętro T3-J występuje zwierciadło napięte. Wody piętra T mogą być bezpośrednio drenowane przez ciekły powierzchniowe oraz w sposób sztuczny poprzez strefy depresji i drenażu kopalnianego. Z piętrą tym (do którego zaliczono także węglanowe utwory dewonu) swobodnie kontaktuje się najniższe wyodrębnione piętro karbońskie (C). Jak wspomniano wyżej na znacznych obszarach występuje ono bezpośrednio na powierzchni lub pod cienką nieciągłą pokrywą młodszych pięter tak więc jego zasilanie odbywa się na drodze bezpośredniej infiltracji opadów atmosferycznych lub poprzez młodsze piętra. Kierunki przepływu wymuszone są zasięgiem wpływów sieci uskoków i oddziaływania kopalń. Strefa krążenia wód podziemnych sięga kilkuset metrów.

Rysunek 5 Schemat krążenia wód dla JCWPd nr 112 (źródło: <https://www.pgi.gov.pl/dokumenty-pig-pib-all/psh/zadania-psh/jcwpd/jcwpd-100-119/4546-karta-informacyjna-jcwpd-nr-112/file.html>).

Ujęcia wód podziemnych

Według danych MPWiK Sp. z o. o. oraz udostępnionych materiałów zgromadzonych w Wojewódzkim Archiwum Geologicznym w Katowicach na terenie miasta Będzina MPWiK Sp. z o. o. eksploatuje 3 ujęcia wód podziemnych:

- ujęcie Małobądz B-1 - zlokalizowane przy ul. Niemcewicza w Będzinie, dla którego wyznaczona strefa ochrony bezpośredniej ma kształt prostokąta ze ściętym narożnikiem o wymiarach 52mx41m. (*Dokumentacja hydrogeologiczna ujęcia wód z utworów triasowych w miejscowości Będzin, zatwierdzonej decyzją Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Katowicach nr 15/71 z dnia 2 sierpnia 1971 r. oraz późniejszych Aneksów, sporządzonych w 1981 r. i w 1986 r. (WAG – 460, 461, 744);*
- ujęcie Małobądz B-2 - zlokalizowane przy ul. Niemcewicza w Będzinie, dla którego wyznaczona strefa ochrony bezpośredniej ma kształt prostokąta o wymiarach 36mx30m (*Dokumentacja hydrogeologiczna ujęcia wód z utworów triasowych w miejscowości Będzin, zatwierdzonej decyzją Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Katowicach nr 15/71 z dnia 2 sierpnia 1971 r. oraz późniejszych Aneksów, sporządzonych w 1981 r. i w 1986 r. (WAG – 460, 461, 744);*
- ujęcie Rozkówka R-1 - zlokalizowane przy ul. Piaskowej w Będzinie (Grodziec), dla którego wyznaczona strefa ochrony bezpośredniej ma kształt sześciokąta o wymiarach poszczególnych boków: 52m, 27m, 23m, 39m, 29m, 35m. (*Uproszczona dokumentacja hydrogeologiczna zasobów eksploatacyjnych ujęcia wód podziemnych z triasowego poziomu wodonośnego Studnia „Rozkówka” Będzin – Grodziec, sporządzonej w lutym 2001 r. (WAG – 1722);*

Na terenie miasta znajdują się również:

- ujęcie wody podziemnej z utworów triasowych w rejonie Oczyszczalni Ścieków w Będzinie, eksploatowane za pomocą 4 studni (SO-1, SO-2, SO-3, SO-2a). W rejonie oczyszczalni nie ma możliwości wyznaczenia strefy ochrony bezpośredniej, a ujmowana woda nie może być przeznaczona dla celów pitnych i na potrzeby gospodarcze pomimo dobrej jakości fizyko-chemicznej i bakteriologicznej wody. (*Aneks do dokumentacji hydrogeologicznej ujęcia wód podziemnych z utworów triasowych w rejonie Oczyszczalni Ścieków w Będzinie, sporządzonego w styczniu 1995 r. oraz wg decyzji Wojewody Katowickiego z dnia 5 maja 1995 r., znak: Ek.V.1.1-8530/63/954, zatwierdzającej Dokumentację hydrogeologiczną ujęcia wód podziemnych z utworów triasu w rejonie oczyszczalni ścieków w Będzinie (WAG – 1040);*

- ujęcie wody podziemnej wraz z proponowaną strefą ochrony – teren ochrony bezpośredniej i pośredniej z utworów triasowych na terenie firmy „Krist – Mar” przy ul. Promyka w Będzinie (studnia S-1/KM). Strefę ochrony bezpośredniej wyznacza się w postaci obszaru o promieniu 3 m od urządzeń służących do czerpania wody. Z uwagi na fakt, że woda ze studni nie będzie wykorzystywana do spożycia przez ludzi nie wyznacza się strefy ochrony pośredniej – wyznaczony zasięg strefy ochrony pośredniej odpowiada obszarowi dopływu wody do ujęcia. (*Dokumentacja hydrogeologiczna ustalająca zasoby eksploatacyjne ujęcia wody podziemnej z utworów triasowych na terenie firmy „Krist – Mar” przy ul. Promyka w Będzinie*, przyjętej zawiadomieniem Starosty Będzińskiego z dnia 17 maja 2004 r., znak: WOŚ.752-10/1/04 (WAG – 2215);
- ujęcie wody podziemnej wraz z proponowaną strefą ochrony – teren ochrony bezpośredniej z utworów triasowych dla potrzeb VECTOR Sp. z o. o. Zakład Pralnictwa Przemysłowego przy ul. Kościuszki 64a w Będzinie (studnia S-1/V). (*Dokumentacja hydrogeologiczna ustalająca zasoby eksploatacyjne ujęcia wody podziemnej z utworów triasowych dla potrzeb VECTOR Sp. z o. o. Zakład Pralnictwa Przemysłowego przy ul. Kościuszki 64a w Będzinie*, przyjętej zawiadomieniem Starosty Będzińskiego z dnia 27 stycznia 2006 r., znak: WOŚ.752-3/1/06 (Nr w Wojewódzkim Archiwum Geologicznym w Katowicach WAG – 2609).

2.5 KLIMAT, WARUNKI TOPOKLIMATYCZNE ORAZ JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO.

Klimat

Według klasyfikacji klimatyczno-rolniczej opracowanej przez R. Gumińskiego (1948), obszar miasta Będzina należy do dzielnicy XV (dzielnica częstochowsko-kielecka). Charakteryzują ją następujące warunki:²

- średnia temperatura stycznia wynosi od -2 do -3,0°C;
- średnia temperatura lipca wynosi ok. 15-16°C;
- średnia temperatura roczna wynosi 7-8°C;
- dni z przymrozkami: od 112 do 130;
- dni mroźnych: ok. 20-40 (ostatnie przymrozki wiosenne występują najczęściej w końcu kwietnia lub na początku maja);
- czas zalegania pokrywy śnieżnej wynosi ok. 60-80 dni;
- okres wegetacyjny trwa od 200 do 210 dni;
- opady atmosferyczne znacznie zróżnicowane, do 650-750 mm/rok;
- przeważają wiatry południowo-zachodnie i zachodnie o prędkościach średnich 3-4 m/s.

Rocznik meteorologiczny 2023 opracowany przez IMiGW – PIB prezentuje następujące dane pomiarowe ze stacji Katowice – Muchowiec, najbliższej położonej w stosunku do miasta Będzin.

Wartości roczne średnie następujących elementów meteorologicznych:

- ciśnienie atmosferyczne: 982,1 hPa;
- temperatura powietrza: 10,4°C;
- wilgotność względna powietrza: 77%;
- prędkość wiatru: 2,5 m/s;
- wyrażone w [°C] i wyznaczone jako średnie arytmetyczne z wartości dobowych:
 - temperatura maksymalna powietrza: 15°C,
 - temperatura minimalna powietrza: 6°C,
 - temperatura minimalna powietrza przy powierzchni gruntu: 4,5°C.

Ekstremalne wartości dobowe dla roku oraz daty ich wystąpień: maksymalne i minimalne wartości elementów meteorologicznych:

- wyznaczone z wartości terminowych:
 - ciśnienie atmosferyczne max. 1009,7 hPa (8 luty), min. 952,0 hPa (21 grudzień),
 - wilgotność względna powietrza min. 21% (22 kwiecień),
 - prędkość wiatru max. 10 m/s (24 listopad);
- wyznaczone z wartości dobowych: absolutne maksimum i absolutne minimum temperatury powietrza z miesiąca i roku: max. 31,6°C – (16 lipiec), min. -12,5°C (7 luty);
- absolutne minimum temperatury powietrza w [°C] przy powierzchni gruntu z miesiąca i roku: -13,3°C (4 grudnia);
- maksymalny opad dobowy z miesiąca i roku: 34,1 mm (16 maja).

² Na podstawie: Wach J., Wach M., Ścisłowski M. 2007, Warunki ekofizjograficzne Miasta Imielin, Przedsiębiorstwo Usługowe Geograf Dąbrowa Górnicza 2007 r.

Sumy miesięczne i roczne (suma):

- opad atmosferyczny: 829,3 mm;
- usłonecznienie w godzinach: 1819,2.

Topoklimat³

Na rozpatrywanym obszarze można wyróżnić kilka typów topoklimatów. Są to:

- Topoklimaty obszarów zurbanizowanych i uprzemysłowionych. Topoklimaty te są wynikiem interakcji między uwarunkowaniami geograficznymi, urbanizacją, a także działalnością przemysłową. Wśród nich wyróżnia się:
 - topoklimat terenów położonych na dobrze przewietrzanych partiach zboczowych lub wierzchowinowych - zabudowane, południowe części Grodzca - rejon Wzgórza Św. Doroty, najwyżej położone tereny Osiedli Syberka, Zamkowego i 27 Stycznia oraz Boleradza, Glinic i Warpia, gdzie nie występuje niebezpieczeństwo zalegania zanieczyszczeń atmosferycznych w przyziemnej warstwie atmosfery;
 - topoklimat obejmujący tereny równinne - niżej położone obszary w południowej oraz północnej części Grodzca, jak również tereny Osiedla Syberka, Śródmieścia, Małobądzka, Ksawery, Zielonej, Niepiekła, Glinic i Łagiszy - gdzie przy niesprzyjających warunkach synoptycznych zanieczyszczenie powietrza w warstwie przyziemnej może być stosunkowo duże;
 - topoklimat terenów położonych w obrębie dolin i innych form wklęsłych - głównie tereny zabudowane położone wzdłuż doliny Przemszy, Potoku Brzozowickiego, Łagiskiego, Psarskiego, najniżej położone tereny Śródmieścia, Łagiszy, Warpia i Koszelewa - gdzie wskutek niedostatecznego przewietrzania zanieczyszczenie przyziemnych warstw powietrza może być bardzo duże, uciążliwe, a nawet szkodliwe dla ludzi, zwierząt i roślin.
- Topoklimaty obszarów zalesionych. Jest to topoklimat korzystny, niwelujący niebezpieczeństwo występowania przymrozków i łagodzący nocne spadki temperatury, które są znacznie mniejsze niż na obszarach sąsiednich. Wśród nich wyróżnia się:
 - topoklimat obszarów położonych na wierzchowinach oraz zboczach o ekspozycji południowej, miejscami o nachyleniu ponad 5° - szczytowe partie Wzgórza Św. Doroty, najwyżej położonych, niezabudowanych centralnych i północnych rejonów Grodzca, Glinic, Łagiszy i Podłósia - gdzie promieniowanie efektywne w zakresie długofalowym jest osłabione, a nawet często przybiera wartości dodatnie wskutek zasłonięcia nieboskłonu przez okap leśny (korony drzew);
 - topoklimat obszarów położonych na terenach płaskich i zboczach o pozostałej ekspozycji - kompleks leśny pomiędzy Łagiszą a drogą krajową nr 86, rejon Podłósia i Łagiszy, północnych części Grodzca - gdzie wskutek osłonięcia powierzchni granicznej przed wypromieniowaniem przez okap leśny, występują niskie wartości składnika L (promieniowanie ciepłe podłoża) oraz przeciętne wartości składnika (promieniowanie całkowite);
 - topoklimat obszarów położonych w dnach dolin rzecznych i obniżeniach - zalesione doliny potoków Łagiskiego, Brzozowickiego oraz okolic Boleradza - gdzie występują niskie wartości składnika L oraz niskie (wskutek większej wilgotności) wartości składnika K1^Λ;
 - topoklimat silnie zadrzewionych ogródków działkowych, sadów, parków miejskich, cmentarzy - gdzie na skutek ingerencji człowieka należy spodziewać się innych warunków niż w powyższych podtypach „naturalnych”.
- Topoklimat form płaskich poza dnami dolin. Z grupy tej dominuje topoklimat terenów płaskich lub o niewielkim nachyleniu, wyniesionych poza dna dolin, bez zwartej szaty roślinnej, która utrudniałaby dopływ ciepła od podłoża - są to głównie tereny płaskie położone wzdłuż drogi krajowej nr 86, po jej zachodniej oraz fragmentarycznie wschodniej stronie, tereny pomiędzy Łagiszą a Brzozowicą i zachodniej części Grodzca - gdzie w czasie pogodnych nocy mogą tworzyć się przyziemne inwersje temperatury, jednak ich znacznym spadkiem przeciwdziała dopływ ciepła z głębszych warstw gleby.
- Topoklimat form wklęsłych, położonych poza terenami zabudowanymi i uprzemysłowionymi, obejmuje niewielkie obszarowo tereny w południowej i zachodniej części Grodzca, Brzozowicy i Niepiekła. Są to tereny stosunkowo dobrze nawietrzone, z podmokłymi dnami dolin, pokryte roślinnością łąkową - gdzie w czasie pogodnych nocy tworzyć się mogą zastoiska zimnego powietrza stwarzając niebezpieczeństwo wystąpienia przymrozków lokalnych typu radiacyjno-adwekcyjnego.
- Topoklimaty form wypukłych położonych poza terenami zabudowanymi i uprzemysłowionymi, z niewielkim stopniem niebezpieczeństwa wystąpienia przymrozków lokalnych pochodzenia radiacyjnego i radiacyjno-adwekcyjnego. Wśród nich wyróżnić można:

³ Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla miasta Będzina, Geoplan, Wrocław, wrzesień 2024 r.

- topoklimat terenów o zboczach z ekspozycją od SW do SE, wyniesionych ponad dna dolin, miejscami znacznie nachylonych oraz wyższe partie wierzchołków - niezalesione partie szczytowe wzgórza Św. Doroty, Góry Parcina, wzgórza Małobądzkiego i wzgórz w rejonie Glinic i Łagiszy oraz w części południowo-zachodniej miasta, na granicy z Czeladzią - o dużych wartościach składnika P (wymiana ciepła) i dużych wartościach składnika K⁴;
- topoklimat terenów o zboczach z pozostałą ekspozycją, miejscami znacznie nachylonych - tereny sąsiadujące z wyżej wymienionymi - są to tereny niżej położone - o względnie dużych wartościach składnika P i przeciętnych lub małych wartościach składnika K⁴.
- Topoklimat zbiorników wodnych - ze względu na brak większych zbiorników występuje na bardzo małej powierzchni. Do zbiorników tych należą przede wszystkim zbiorniki przeciwpożarowe (rejon drogi krajowej nr 86, Elektrownia „Łagisza”), małe zbiorniki przepływowe na potoku Brzozowickim. Na lokalne warunki klimatyczne okolic Niepiekła wpływ może mieć jednak bliskie sąsiedztwo dużego zbiornika Pogoria III i Kuźnica Warężyńska. Ich bliskość powoduje, że wskutek dużej pojemności cieplnej i dobrej przewodności cieplnej podłoża niwelowane są znaczne dobowe amplitudy temperatury w przyziemnej warstwie powietrza.

Jakość powietrza atmosferycznego

Obszar opracowania zgodnie z załącznikiem do ustawy Prawo ochrony środowiska – strefy, należy do strefy śląskiej (kod strefy PL2405). W ocenie rocznej jakości powietrza w województwie śląskim przeprowadzonej w 2024 r. za rok 2023 stwierdzono następujące wynikowe klasy dla poszczególnych zanieczyszczeń (ochrona zdrowia ludzi):

Tab. 5 Wynikowe klasy strefy śląskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia – 2024 r. (źródło: WIOŚ Katowice – opracowanie własne)

Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla strefy wielkopolskiej											
SO ₂	NO ₂	PM10	Pb	C ₆ H ₆	CO	As	Cd	Ni	B(a)P	PM2,5	O ₃
A	A	A	A	A	A	A	A	A	C	A1 ⁴	A ⁵

Dla poziomu dopuszczalnego dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, ołowiu, benzenu, tlenku węgla, pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz poziomu docelowego ozonu, kadmu, arsenu, niklu wszystkie strefy zaliczono do klasy A. Jedynie w przypadku poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM 10 wszystkie strefy zaliczono do klasy C.

W klasyfikacji dodatkowej:

- w przypadku ozonu dla poziomu celu długoterminowego wszystkie strefy zaliczono do klasy D2;
- w przypadku pyłu zawieszonego PM2,5 dla poziomu dopuszczalnego I fazy wszystkie strefy uzyskały klasę A.

W dniu 20 listopada 2023 r. Sejmik Województwa Śląskiego przyjął zaktualizowany program ochrony powietrza (POP) dla stref województwa śląskiego (Uchwała nr VI/62/8/2023 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 20 listopada 2023 r.). Określa on działania wskazane do realizacji w celu osiągnięcia standardów jakości powietrza w strefach w zakresie kształtowania polityki przestrzennej m.in. poprzez:

- zakaz montowania kotłów węglowych w nowych budynkach w planach miejscowych,
- obowiązek podłączenia do sieci ciepłowniczej na obszarach gdzie jest ona dostępna w planach miejscowych,
- wskazanie, że szczególnie pożądane są gatunki rodzime w planach miejscowych,
- kształtowanie spójnej polityki planowania przestrzennego,
- odpowiednie kształtowanie i ochronę korytarzy przewietrzania,
- zwiększenie obszarów zieleni i rozwój zielonej infrastruktury.

Ponadto program wskazuje, iż uwarunkowania wynikające z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego mające wpływ na jakość powietrza mogą dotyczyć:

- zakazu bądź ograniczenia możliwości lokalizowania obiektów o określonych funkcjach w obrębie poszczególnych jednostek urbanistycznych;
- stosowania rozwiązań organizacyjnych lub technicznych dla obiektów mogących powodować przekroczenia norm dopuszczalnych stężeń dla emitowanych zanieczyszczeń;

⁴ Dla pyłu zawieszonego PM2,5 – poziom dopuszczalny I fazy, wszystkie strefy uzyskały klasę A.

⁵ Dla ozonu – poziom celu długoterminowego, strefy uzyskały klasę D2,

- zakazu lokalizowania obiektów i urządzeń oraz prowadzenia działalności gospodarczej mogącej powodować przekroczenia norm dopuszczalnych stężeń dla emitowanych zanieczyszczeń, poza granice działek w rozumieniu aktualnie obowiązujących przepisów;
- ustaleń w zakresie zaopatrzenia w ciepło do celów grzewczych i ciepłej wody użytkowej uwzględniające konkretne rozwiązania techniczne.

2.6 UKSZTAŁTOWANIE TERENU, ZAGROŻENIE OSUWISKOWE

Ukształtowanie terenu

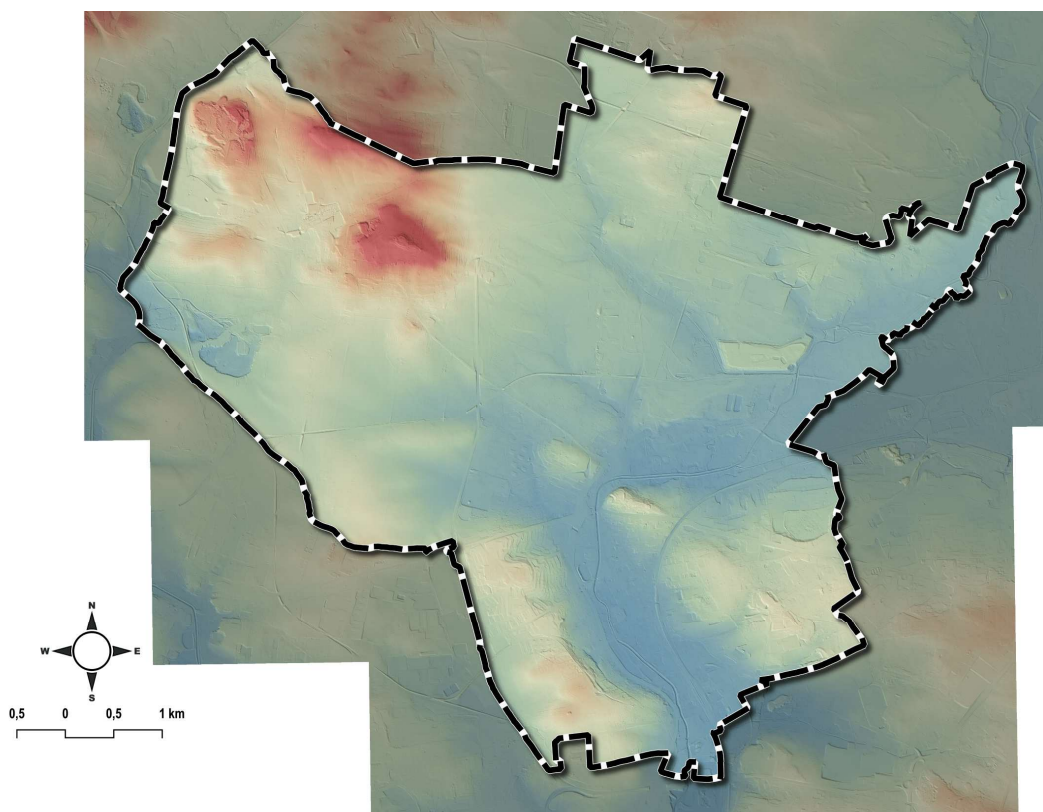
Rzeźba terenu Będzina jest silnie związana z geologiczną budową tego obszaru oraz z procesami geomorfologicznymi, zarówno przeszłymi, jak i współczesnymi. Na kształt powierzchni duży wpływ ma również działalność człowieka, która w znacznym stopniu zmienia pierwotny krajobraz. Będzin leży na pograniczu Wyżyny Katowickiej i Pagórów Jaworznickich, co wpływa na jego urozmaiconą rzeźbę terenu. Miasto cechują pagórkowate formy terenu, doliny rzeczne oraz liczne wzniesienia. Najwyższym punktem jest Góra Świętej Doroty (382 m n.p.m.), będąca charakterystycznym ośrodkiem i ważnym elementem krajobrazu oraz dziedzictwa kulturowego. W północnej części miasta, szczególnie w dzielnicach Grodziec i Łagisza, występują denudacyjne wzgórza o łagodnym nachyleniu, co nadaje okolicy malowniczy charakter.

Kluczowym elementem morfologii Będzina jest dolina Czarnej Przemszy, której naturalne meandry i procesy erozyjno-akumulacyjne ukształtowały lokalne obniżenia terenu z różnicami wysokości do 30 m. Dolina ta, otoczona wzgórzami o spłaszczonych wierzchołkach, stanowi charakterystyczny element przestrzenny miasta.

Rzeźba Będzina została w dużym stopniu przekształcona przez działalność człowieka – szczególnie przez górnictwo i przemysł ciężki, które doprowadziły do powstania licznych wyrobisk oraz zbiorników wodnych po zalanych kopalniach. Przemiany przestrzenne objęły zwłaszcza południowe i zachodnie rejony miasta, gdzie rozwijała się infrastruktura drogowa i przemysłowa.

Ważnym uzupełnieniem miejskiej struktury są tereny zielone – lasy, polany i Park Miejski – położone na spłaszczonych wzgórzach. Stanowią one istotne przestrzenie rekreacyjne, wspierają lokalną bioróżnorodność i wpływają korzystnie na mikroklimat.

Zróżnicowane ukształtowanie terenu Będzina – z różnicami wysokości od 260 do 382 m n.p.m. – tworzy atrakcyjny i czytelny krajobraz miejski, w którym harmonijnie współistnieją formy naturalne i antropogeniczne, wpływając na tożsamość przestrzenną miasta oraz warunki życia jego mieszkańców.

Zjawiska osuwiskowe

Na analizowanym obszarze nie stwierdzono występowania zjawisk osuwiskowych oraz terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi.

2.7 GLEBY

Gleby Będzina są różnicowane pod względem genezy, skały macierzystej i stosunków wilgotnościowych.

Na terenie miasta Będzina występuje mozaika różnych typów gleb, które decydują o przydatności rolniczej poszczególnych obszarów. Najlepsze warunki glebowe znajdują się w zachodniej części miasta, szczególnie w dzielnicy Grodziec. Tam dominują gleby gliniaste oraz rędziny, które charakteryzują się dobrą strukturą, żyznością i zdolnością do zatrzymywania wody. Są to gleby klasy III, szczególnie widoczne w rejonie Dorotki – na północ od ulicy Wolności. Gleby te tworzą dogodne warunki dla kompleksu pszennej dobrej i żytniej bardzo dobrej.

Na południe od ulicy Wolności pojawiają się gleby słabsze – klasy IV – głównie gleby piaskowe oraz brunatne kwaśne. Są one mniej żyzne, bardziej przepuszczalne, a przez to trudniejsze w uprawie i bardziej podatne na przesuszenie. Tereny te odpowiadają kompleksom żytnim dobrym i słabym.

W dolinnych częściach miasta, gdzie występują mady lekkie i średnie, możliwa jest uprawa roślin wymagających bardziej wilgotnych gleb. Choć powierzchnia łąk i pastwisk jest niewielka, to właśnie w tych miejscach mogłyby się one rozwijać.

Na pozostałym obszarze miasta, głównie w rejonach zurbanizowanych, gleby rolnicze występują fragmentarycznie. Przeważają tu gleby o ograniczonej wartości użytkowej – m.in. pseudobielice czy piaski słabogliniaste – które stanowią uzupełnienie istniejącej zabudowy i nie mają większego znaczenia rolniczego.

Według danych ewidencji gruntów na terenie miasta dominują grunty zabudowane i zurbanizowane, które stanowią prawie 55% powierzchni całej gminy. Z kolei użytki rolne zajmują 35,01% powierzchni gminy, a grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione – 5,87%. Pozostałe użytki to w większości nieużytki, grunty pod wodami powierzchniowymi oraz tereny różne.

W ciągu niecałych 15 lat użytki rolne zmalały o ponad 10%. Warto tu zauważyć, iż pod zabudowę przeznaczane są zarówno grunty orne, jak i użytki zielone. Tendencja do postępującej urbanizacji przestrzeni jest tendencją powszechną.

Należy jednak zwrócić uwagę, aby w tej sytuacji ochroną objąć szczególnie wartościowe elementy środowiska glebowego. Ograniczyć należy przeznaczanie pod zabudowę gruntów klas wyższych, gleb pochodzenia organicznego i terenów rolniczych, na których przeprowadzono prace podwyższające przydatność gleb do produkcji rolnej (melioracje, drenaż itp.). Pozytywnym aspektem natomiast jest praktycznie niezmieniona powierzchnia gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych.

2.8 ZASOBY NATURALNE

Obszar planu ogólnego znajduje się w granicach udokumentowanych złóż:

- węgla kamiennego „Rozkówka” ID230,
- węgla kamiennego „Grodziec” ID325,
- węgla kamiennego „Saturn” ID335,
- węgla kamiennego „Paryż” ID336,
- węgla kamiennego „Sosnowiec” ID369,
- węgla kamiennego „Rozalia” ID6874,
- piasków podsadzkowych „Rozkówka” ID230
- surowców ilastych D/P cementu „Grodziec” ID2889.

Obecnie na terenie miasta nie występują obszary i tereny górnicze. Istniejące obszary i tereny górnicze zostały zniesione wraz z zakończeniem eksploatacji węgla kamiennego.

2.9 PRZYRODA OŻYWIONA

Teren miasta dość wyraźnie dzieli się na dwa główne rejony mające zupełnie odmienny charakter: zurbanizowane tereny centrum Będzina i Łagiszy po wschodniej stronie DK86 oraz tereny rolnicze z wyspą Grodzca i górującą nad okolicą Dorotką. Środowisko przyrodnicze cechuje się znacznym zróżnicowaniem wynikającym z kontrastu pomiędzy intensywnie zurbanizowaną częścią wschodnią a rolniczo-przyrodniczą częścią zachodnią.

Wschodnia część miasta, obejmująca centrum Będzina oraz część dzielnicy Łagisza, uległa silnym przekształceniom w wyniku rozwoju przemysłu i górnictwa. Dominują tu zwarte zespoły zabudowy miejskiej z ograniczoną obecnością zieleni. Zieleni ma charakter uzupełniający, występując głównie w formie parków (np. na Górze Zamkowej), ogrodów działkowych i przydomowych oraz nielicznych skwerów. Dolina Czarnej Przemyszy, choć częściowo przekształcona, zachowała fragmenty naturalnych łąk i zadrzewień, szczególnie w rejonie Parku Małpiego Gaju i dzielnicy Borów. Doliny potoków Brzozowickiego i Psarki, chociaż zdegradowane, nadal pełnią istotną funkcję przyrodniczą i krajobrazową.

Łagisza, choć również uprzemysłowiona, odznacza się większym udziałem terenów zielonych – występują tu łąki, młode zadrzewienia oraz niewielkie zbiorniki wodne, które mają znaczenie retencyjne i siedliskowe. Lasy w tym rejonie mają charakter gospodarczy, a ich powiązania ekologiczne są słabe. Duże znaczenie mają też tereny poprzemysłowe ulegające sukcesji wtórnej – np. porośnięte robiniami akacjową łąką i wyrobiskami.

Zachodnia część miasta, w tym dzielnica Grodziec, wyróżnia się wyraźnie większym udziałem przyrody. Krajobraz tworzą tu pola uprawne, parki, łąki w dolinie Brynicy oraz obszary nieużytkowane, zarastające roślinnością ruderalną i pionierską. Szczególnie cenne są trzaskowe wzgórza – Dorotka, Góra Kijowa i Parcina – które zachowały fragmenty naturalnych zbiorowisk, takich jak murawy kserotermiczne czy lasy klonowe. Są to miejsca o wysokich walorach krajobrazowych i potencjale przyrodniczym, choć zagrożone są przez sukcesję drzew i brak ochrony czynnej.

W całym mieście obecność naturalnych zbiorników wodnych jest niewielka. Występują tylko pojedyncze stawy i oczka wodne, często zdegradowane i pozbawione opieki, mimo ich znaczenia dla lokalnej bioróżnorodności.

Na znacznej części obszaru miasta obserwuje się odradzanie się przyrody w wyniku zaprzestania działalności rolniczej i przemysłowej. Procesy sukcesji prowadzą do powstawania młodych zbiorowisk leśnych i łąkowych, zwłaszcza w dolinach rzecznych i na terenach poprzemysłowych. Choć naturalna roślinność potencjalna (łąki, grądy, buczyny) zachowała się jedynie szczątkowo, to obserwowany rozwój wtórnych zbiorowisk daje szansę na częściową renaturyzację krajobrazu i odbudowę powiązań przyrodniczych.

W województwie śląskim podjęto kompleksowe działania mające na celu wyznaczenie i ochronę korytarzy ekologicznych, które umożliwiają migrację różnych grup organizmów oraz przeciwdziałają negatywnym skutkom fragmentacji siedlisk. W ramach tych działań wyznaczono korytarze spójności obszarów chronionych, które łączą rozproszone tereny objęte ochroną i zapewniają ciągłość ekologiczną na poziomie regionalnym. Stworzono także korytarze ornitologiczne, obejmujące kluczowe szlaki migracyjne ptaków oraz miejsca odpoczynku i żerowania, w tym zbiorniki zaporowe oraz rzeki

o niezamarzających odcinkach. Istotnym elementem są również korytarze chiropterologiczne, które pozwalają nietoperzom na bezpieczne przemieszczanie się między kryjówkami dziennymi a żerowiskami, co ma kluczowe znaczenie dla ich populacji w silnie zurbanizowanym krajobrazie. Dodatkowo, wyznaczono korytarze ichtiologiczne, mające na celu ochronę historycznych szlaków migracji ryb oraz przywrócenie ich drożności poprzez eliminację barier blokujących przemieszczanie się organizmów wodnych.

W mieście Będzin występują następujące korytarze ekologiczne:

- korytarz spójności obszarów chronionych – „Przemsza” (kod M12), obejmujący wschodnią część gminy i rzekę Czarna Przemsza;
- korytarz spójności obszarów chronionych – „Brynica” (kod R3), obejmujący południowo-zachodni fragment gminy i rzekę Brynicę;
- korytarz spójności obszarów chronionych – „Wzgórze Doroty-Las Grodziecki” (kod R2), łączący dwa rozłączne obszary obszaru chronionego krajobrazu;
- korytarz ornitologiczny – „Dolina Przemszy”, wspierający migrację ptaków, obejmujący wschodnią część gminy;
- korytarz chiropterologiczny – obejmujący dolinę rzeki Czarnej Przemszy, wspierający migrację nietoperzy między kryjówkami a żerowiskami;
- korytarz ichtiologiczny – rzeka Czarna Przemsza, istotna dla migracji ryb i innych organizmów wodnych.

2.10 OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE USTAWY Z 16 KWIETNIA 2004 R.

Na terenie miasta Będzina występują następujące formy ochrony przyrody, o których mowa w ustawie 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 z późn. zm.): obszar chronionego krajobrazu składający się z trzech terenów („Góra Zamkowa”, „Wzgórze Doroty” oraz „Las Grodziecki”) oraz kilkadziesiąt pomników przyrody.

Góra Zamkowa

Obszar obejmuje wzgórze z Zamkiem Będzińskim i drzewostanem porastającym jego stoki północne. W obrębie drzewostanu urządzono w przeszłości cmentarz żydowski (kirkut), obecnie już nieczynny. Zamek stanowi jeden z elementów dawnego systemu obronnego tzw. Orlich Gniazd i stojąc na wzgórzu w centrum miasta stanowi jego bardzo istotny, niezwykle rozpoznawalny pod względem krajobrazowym obiekt.

Wzgórze Doroty

Obszar obejmuje Górę św. Doroty (381 m n.p.m), będącej najwyższym punktem w mieście i wspaniałym miejscem widokowym, o bardzo dużych walorach krajobrazowych. Wśród walorów przyrodniczych należy zwrócić uwagę na dobrze wykształcone zarośla śródpolne, zwane czyżniami (z tarniną, glogami, ligustrem, leszczyną i szaklakiem) oraz pozostałości muraw kserotermicznych. Nasadzenie sztucznego drzewostanu przyczyniło się do niemal całkowitego zasłonięcia zabytkowego kościółka, który w przeszłości dominował w krajobrazie Góry św. Doroty, niemniej w dalszym ciągu ze wzgórza roztaczają się wspaniałe krajobrazy. Niestety postępujący rozrost zadrzewień w wielu miejscach uniemożliwia podziwianie widoków, które dostępne były jeszcze kilkanaście lat temu.

Las Grodziecki

Obszar obejmuje kompleks leśny o powierzchni ponad 140 ha, w którym dominują siedliska leśne, jednak w wielu miejscach sztuczne, poddane intensywnej gospodarce leśnej. Jedynie wzdłuż cieków i zagłębień wykształcają się siedliska łęgowe, a wyjątkowo w miejscach stagnacji i utrudnionego odpływu wód – spotyka się siedliska o charakterze olsów. Na terenach bardziej wyniesionych rosną jesiony, jawory, klony, brzozy, dęby szypułkowe a także sosny i świerki. W większości drzewa są młode, nie przekraczają 100 lat. Omawiany las jest jedyną większą ostoją fauny leśnej w mieście. Stwierdzono tu gatunki ptaków związane z takim środowiskiem, jak: myszołów, jastrząb, strzyżyk, dzięcioł duży, grubodziób.

Pomniki przyrody

Ochroną objęto łącznie 94 drzewa, zlokalizowane w trzech różnych miejscach: jedno drzewo rośnie na posesji przy ul. Brzozowica 54a, dziewięć na skwerze u zbiegu ul. Sienkiewicza i ul. 1 Maja, natomiast wszystkie pozostałe rosną w Parku Ciechanowskiego w Groźcu. Wśród pomników przyrody objętych ochroną znajdują się cenne gatunki drzew, takie jak: wiśnia wonna (*Prunus mahaleb*), robinia akacjowa (*Robinia pseudoacacia*), buk zwyczajny (*Fagus sylvatica*), perełkowiec japoński (*Sophora japonica*), jesion wyniosły (*Fraxinus excelsior*) czy dąb szypułkowy (*Quercus robur*).

W opracowania ekofizjograficznym dla miasta Będzina przeprowadzono kwerendę i weryfikację terenów wskazywanych do objęcia ochroną na przestrzeni lat. W rezultacie przeprowadzonej kwerendy do objęcia ochroną wskazuje się osiem terenów:

- 1) Góra Parcina – jako poszerzenie istniejącego obszaru chronionego krajobrazu;
- 2) Góra Kijowa jako zespół przyrodniczo – krajobrazowy;
- 3) Park Ciechanowskiego jako zespół przyrodniczo – krajobrazowy;
- 4) Bory jako użytek ekologiczny;
- 5) Glinice jako użytek ekologiczny;
- 6) Dolina Psarskiego Potoku jako użytek ekologiczny;
- 7) Dolina Brzozowickiego Potoku jako użytek ekologiczny;
- 8) Łagisza jako użytek ekologiczny.

Wskazano również 11 terenów do ochrony przez zmianami zagospodarowania, które proponuje się pozostawić wolnymi od zabudowy lub w jak najmniejszym stopniu przekształcenia np. jako tereny o charakterze parkowym. Są to tereny:

- 1) Podłósie - Las liściasty pochodzenia sztucznego, położony na północ od ul. Bory;
- 2) Rozkówka - Teren obejmuje Park Kultury Fizycznej „Rozkówka” wraz z otoczeniem położony w Grodźcu;
- 3) Hałda Elektrowni Łagisza - teren składowiska odpadów ze spalania węgla Elektrowni Łagisza, obecnie już zrekultywowany i porośnięty roślinnością;
- 4) Zrekultywowany teren po kopalni odkrywkowej Brzozowica - teren na którym istniała odkrywkowa kopalnia węgla kamiennego Brzozowica;
- 5) Stachowe - Teren położony za drogą Katowice – Warszawa, w rejonie osiedla Stachowe;
- 6) Niepiekło - Kompleks łąkowy nad Czarną Przemszą przy ul. Rzeczej;
- 7) Czarna Przemsza - Łąki świeże usytuowane po obu stronach Czarnej Przemszy między ulicami Brzozowicką i Spacerową;
- 8) Brzozowica (Park Małpi Gaj) Las liściasty o charakterze grądu subkontynentalnego, położony nad Czarną Przemszą na północ od Góry Zamkowej;
- 9) Koszelew Wyspa lasu liściastego (głównie brzoza i topola), sztucznego pochodzenia, położona przy al. H. Kołłątaja;
- 10) Małobądz - Teren ogródków działkowych POD Wypoczynek wraz z otoczeniem, położony na wschód od drogi Katowice – Warszawa;
- 11) Boleradz - Wzgórze przy ul. Asnyka ze zbiorowiskami łąkowymi, polami uprawnymi i zbiorowiskami chwastów polnych o charakterze kserotermicznym oraz zadrzewieniami śródpolnymi.

2.11 KRAJOBRAZ

Na obszarze miasta występuje szereg różnych rodzajów krajobrazu: krajobraz typowo miejski z zabudową jedno- i wielorodzinną (większa część miasta – Śródmieście, Małobądz, wschodnia część Gzichowa, Warpie, Ksawera), krajobraz przemysłowy (tereny po kopalni Grodziec, rejon cementowni Grodziec, rejon przemysłowy w dolinie Czarnej Przemszy w południowej części miasta z Elektrociepłownią Będzin, Hutą Będzin i wieloma innymi zakładami, rejon Elektrowni Łagisza), krajobraz leśny zajmujący stosunkowo niewielki obszar (Las Grodziecki, zrekultywowana hałda Elektrowni Łagisza oraz zasypana odkrywka Brzozowica), krajobraz rolniczy (tereny w południowo-zachodniej części Grodźca wzdłuż DK86 i w zachodniej części Gzichowa). Na terenie miasta brak jest krajobrazów naturalnych lub zbliżonych do naturalnych. Doliny Brynicy i Czarnej Przemszy są w znacznym stopniu przekształcone. Ciekawym elementem krajobrazu jest duża ilość zieleni miejskiej w postaci parków, cmentarzy, skwerów itd. z centralnie położoną Górą Zamkową ze średniowiecznym zamkiem, który stanowi wizytówkę miasta. W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego z 1999 r. na terenie miasta wyróżniono pięć głównych typów krajobrazu wynikających z rzeźby terenu:

- wyodrębniające się w skali subregionalnej pagóry (kompleks Góry Św. Doroty),
- tereny pagórkowate (wzgórza koło Będzina i pasmo od Góry Zamkowej po Warpie),
- tereny sfalowane (podnóże Góry Św. Doroty i Wzgórz Małobądzkich, tereny północne),
- tereny równinne (pośrodku pomiędzy doliną Przemszy, a terenami sfalowanymi),
- płaskodenna dolina rzeki Przemszy.

Do najatrakcyjniejszych punktów i ciągów widokowych należą wyniesione tereny Grodźca z Górą Kijową, Górą Parcina i kulminacją w postaci Góry Św. Doroty. Szczególnym pięknem odznacza się Góra Św. Doroty, z której roztacza się niezwykła panorama całego Zagłębia z Będzinem, Sosnowcem, Jaworzniem i Dąbrową Górniczą oraz Śląska z widocznymi najwyższymi budynkami: Katowic, Chorzowa, Piekara, Bytomia, Zabrze, Rudy Śląskiej, Mysłowic. Przy dobrej widoczności na horyzoncie rysują się masywy górskie Beskidu Małego z Babią Górą za nim, Beskidu Śląskiego oraz znajdującego się na terenie Czech Beskidu Śląsko-Morawskiego. Przy dobrej widoczności można obserwować stąd m.in. najwyższy szczyt tego pasma – Łysą Horę. Góra Św. Doroty stanowiąc odosobnione wyniesienie od wieków przyciągała pielgrzymów

i turystów. Prócz swego wybitnego waloru krajobrazowego posiada ona również charakter religijny i stanowi jeden z głównych symboli Zagłębia Dąbrowskiego.

Z pozostałych terenów, z których roztaczają się otwarcia widokowe, należy wymienić wieżę zamku na Górze Zamkowej oraz rejon samego zamku i tzw. „nerki”, widok ze wzgórz Małobądzkich, widok z ul. Koszelew na nowe osiedle Podskarpie i na dalszym planie Elektrownię Łagisza, szereg otwarć widokowych na Elektrownię Łagisza w dzielnicy Łagisza, otwarcia widokowe w dolinie Czarnej Przemszy powyżej zamku, w Zielonej, Borach i Niepiekle. Wysoki walor krajobrazowy i architektoniczny prezentują stare osiedla robotnicze w Grodźcu przy ul. Orzeszkowej i ul. Konopnickiej, przy ul. Koszelew, a także nowe osiedla np. Zamkowe czy zabudowa samego śródmieścia. Niestety, duża część z tych osiedli jest zaniedbana, a budynki wymagają pilnych renowacji, podobnie jak i układ drogowy. Częste spotykane są na terenie miasta obszary chaosu funkcjonalnego i przestrzennego wynikające z wielowiekowej niezwykle zróżnicowanej historii miasta. Na średniowieczny układ miejski nałożył się burzliwy rozwój w trakcie Rewolucji Przemysłowej w XIX i XX w., na ten zaś z kolei nałożyła się wizja stworzenia nowoczesnego przemysłowego miasta realizowane w czasach PRL w duchu „Czerwonego Zagłębia”. Trudny czas transformacji ustrojowej lat 90 XX w. i początku XXI w. zaowocował kolejnymi przemianami wyrażającymi się dynamicznym rozwojem przedsiębiorczości z jednej strony, a z drugiej dużym zubożeniem ludności uzależnionej od dużych zakładów, które nie przetrwały nowych warunków. Nowymi trendami w rozwoju miasta jest m.in. budowa nowych osiedli mieszkaniowych charakteryzujących się nowoczesną formą, jak osiedle Podskarpie na Ksawerze czy osiedle Brzozowica. Rewitalizacja niezwyklej elementów architektury, dość mocno dziś przybladłych, jak uliczki Grodźca czy Śródmieścia, zabudowa przy ul. Konopnickiej i ul. Koszelew mogłaby przynieść wymierne korzyści poprawy percepcji tkanki miejskiej.

Audyt krajobrazowy województwa śląskiego został przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego nr VII/16/16/2025 z dnia 23 czerwca 2025 r. Jego celem jest identyfikacja krajobrazów występujących na terenie województwa, określenie ich cech charakterystycznych, ocena ich wartości oraz wskazanie krajobrazów priorytetowych. Według Audytu krajobrazowego na terenie miasta występuje wiele krajobrazów o różnym typie, zarówno te zaliczane do obszarów zurbanizowanych jak i terenów otwartych.

Krajobraz priorytetowy to obszar szczególnie cenny dla społeczeństwa ze względu na swoje wartości przyrodnicze, kulturowe, historyczne, architektoniczne, urbanistyczne, ruralistyczne lub estetyczno-widokowe, i jako taki wymagający zachowania lub określenia zasad i warunków jego kształtowania. Na terenie miasta Będzina zostały wyznaczone dwa krajobrazy priorytetowe:

Grodziec-Gródków (kod: 24-341.13-031)

Należy do typu krajobrazów 6d - z przewagą mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych tworzących pola średniej wielkości. Krajobraz stanowi garb denudacyjny złożony z ciągu wzgórz z najwyższą Górą św. Doroty (383 m n.p.m.), której szczytowe partie stoków porośnięte są lasem. Względne różnice wysokości sięgają 90 m. Na przedpolu zachowane pola uprawne. Występują również dobrze wykształcone zarośla śródpolne tarniny oraz pozostałości muraw kserotermicznych. Na Górze Św. Doroty zidentyfikowano pozostałości grodziska z czasów kultury łużyckiej (około IV – III w. p.n.e.). Na niezarośniętym szczycie widoczny z dużej odległości Kościół pod wezwaniem Świętej Doroty wybudowany w 1635 r.

1. Rekomendacje i wnioski przeciwdziałające zagrożeniom w zakresie ochrony i kształtowania środowiska abiotycznego:
 - 1.1. Dopuszczenie do eksploatacji złóż na obszarach określonych w koncesjach na wydobywanie kopalin oraz projektach robót geologicznych lub dokumentacjach geologicznych złóż kopalin zatwierdzonych lub przyjętych przez właściwe organy administracji geologicznej przed dniem wejścia w życie Audytu.
 - 1.2. Ochrona przed uruchomieniem ruchów masowych oraz procesami erozyjnymi podczas projektowania, wykonywania i użytkowania obiektów budowlanych.
 - 1.3. Niedopuszczanie do stwarzających zagrożenie erozyjne przekształcania lasów, zadrzewień lub użytków zielonych w grunty orne i inne formy użytkowania.
 - 1.4. Dostosowywanie sposobów użytkowania gruntów ornych do warunków środowiskowych, w tym zalesianie lub utrzymywanie roślinności łąkowej na terenach najbardziej narażonych na erozję, stosowanie, tam gdzie jest to możliwe orki w poprzek na obszarach o silnym nachyleniu.
 - 1.5. Planowanie i realizacja obiektów budowlanych w sposób uwzględniający naturalne ukształtowanie terenu.
 - 1.6. Zachowanie i właściwe wyeksponowanie osobiwych form rzeźby terenu i budowy geologicznej, również związanych z historycznymi pozostałościami po eksploatacji, w tym w uzasadnionych przypadkach selektywna wycinka drzew i krzewów w obrębie formy geomorfologicznej i jej przedpola widokowego.

- 1.7. Pozostawianie części odsłoniętych ścian wyrobisk terenów poeksploatacyjnych dla geochrony oraz naturalnej sukcesji ekologicznej umożliwiającej wykształcenie się zbiorowisk naskalnych, muraw kserotermicznych lub napiaskowych.
2. Rekomendacje i wnioski przeciwdziałające zagrożeniom w zakresie ochrony i kształtowania ekosystemów, ich zespołów oraz struktury ekologicznej krajobrazu:
 - 2.1. Przeciwdziałanie naturalnej lub przyspieszonej przez człowieka sukcesji ekologicznej zbiorowisk nieleśnych, w tym przeciwdziałanie zarastaniu muraw naskalnych, napiaskowych i kserotermicznych.
 - 2.2. Ograniczanie intensywności mechanizacji produkcji rolnej i leśnej niszczącej naturalne właściwości gleb, w tym ograniczanie nadmiernego wykorzystania środków ochrony roślin i nawozów.
 - 2.3. Ekstensywne użytkowanie istniejących łąk i pastwisk, przywracanie do ekstensywnego użytkowania dawnych łąk i pastwisk, które ulegają przekształceniom w kierunku zbiorowisk leśnych.
 - 2.4. Zachowanie struktury typowego dla obszaru mozaikowego krajobrazu otwartego, w szczególności ekosystemów łąk, pastwisk, muraw kserotermicznych i napiaskowych, liniowych, obszarowych i punktowych zadrzewień.
 - 2.5. Pozostawianie drzew obumierających i martwych, zwłaszcza starych drzew liściastych oraz dziuplastych, z wyjątkiem sytuacji stwarzających zagrożenie dla ludzi lub mienia.
 - 2.6. Uwzględnienie konieczności zachowania naturalnych walorów przyrodniczych ekosystemów oraz tradycyjnej struktury przestrzennej krajobrazu przy wprowadzaniu różnych form zabudowy i infrastruktury technicznej.
 - 2.7. Ograniczanie fragmentacji i geometryzacji siedlisk naturalnych i seminaturalnych w procesach planowania przestrzennego, projektowania i realizacji obiektów budowlanych.
 - 2.8. Ograniczanie barier migracyjnych dla flory i fauny metodami przyrodniczymi i technicznymi, właściwymi do istniejących uwarunkowań.
 - 2.9. Zachowanie połączeń ekologicznych w krajobrazie, w tym wyłączenie z zabudowy korytarzy ekologicznych.
3. Rekomendacje i wnioski przeciwdziałające zagrożeniom w zakresie osadnictwa, architektury, kompozycji, ładu przestrzennego oraz walorów estetycznych:
 - 3.1. Uwzględnienie w nowo sporządzanych aktach planowania przestrzennego, dokumentach strategicznych i programowych oraz w decyzjach administracyjnych potrzeby ochrony walorów przyrodniczych, kulturowych i fizjonomicznych, w tym opisanych w charakterystyce krajobrazu.
 - 3.2. Realizacja nowej zabudowy do na terenach zainwestowanych i wyznaczonych do zabudowy w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz obszarze uzupełnień zabudowy w planach ogólnych, z jednoczesnym dopuszczeniem zabudowy w zakresie infrastruktury rekreacyjno-sportowej także na pozostałych terenach.
 - 3.3. Ochrona i konserwacja zabytkowych obiektów i zespołów architektonicznych, a w ramach tego niewprowadzanie materiałów, rozwiązań i obiektów degradujących ich wyraz stylistyczny.
 - 3.4. W ustaleniach i rekomendacjach w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie dotyczących zasad lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 1MW nielokalizowanie farm wiatrowych i fotowoltaicznych.
 - 3.5. Poprawa ładu przestrzennego i estetyki zagospodarowania obszaru zabudowy gospodarczej przy ul. Stanisława Kempy.
 - 3.6. Zachowanie cech charakterystycznych tradycyjnych krajobrazów otwartych w zakresie rozlogów pól, łąk i pastwisk, zadrzewień i innych elementów wyposażenia wnętrza krajobrazowych, określających tradycyjny charakter krajobrazu; zachowanie tradycyjnych typów rozłogu pól, łąk i pastwisk przy podziałach i scalaniu nieruchomości.
 - 3.7. Ochrona przed zaburzeniem struktury i funkcji miejsc kultu religijnego.
 - 3.8. Nielokalizowanie antropogenicznych dominant krajobrazowych ze szczególnym uwzględnieniem obiektów wielkokubaturowych, wysokościowych lub wielkoobszarowych.
 - 3.9. Ochrona przedpola ekspozycji panoramy Góry Św. Doroty, poprzez niewprowadzanie zabudowy, w tym tymczasowej oraz przeciwdziałanie dalszemu zarastaniu terenów otwartych, z uwzględnieniem ustaleń aktów planowania przestrzennego miasta Będzina i gminy Psary.
 - 3.10. Zachowanie punktów i ciągów widokowych oraz powiązanych z nimi cennych fizjonomicznie elementów ekspozycji biernej, w tym opisanych w charakterystyce krajobrazu i wskazanych na załączniku kartograficznym.
 - 3.11. Nieumieszczanie reklam LED; nieumieszczanie reklam na terenach niezabudowanych; ograniczenia wielkości reklam i szyldów na terenach zabudowanych do 2 m².
 - 3.12. Przygotowanie, stosowanie i egzekwowanie lokalnego wzornika szyldów z preferowaniem materiałów naturalnych jak np. drewno; ujednolicenie kolorystyki, wielkości liter, itp.

4. Rekomendacje i wnioski przeciwdziałające zagrożeniom w zakresie warunków akustycznych, sanitarnych, zapachowych i innych:
 - 4.1. Ograniczenie metodami planistycznymi, organizacyjnymi i przyrodniczo-technicznymi zagrożenia hałasowego z drogi ekspresowej, z uwzględnieniem konieczności ochrony ekspozycji wzgórz i walorów estetyczno-widokowych.
 - 4.2. Usuwanie nielegalnych składowisk i wysypisk odpadów, przeciwdziałanie możliwości dostępu do terenów nielegalnych wysypisk odpadów, a także właściwa rekultywacja terenów składowania odpadów i po uprzątnięciu odpadów.
 - 4.3. Ograniczanie niskiej emisji zanieczyszczeń atmosfery poprzez wymianę źródeł ciepła; formułowanie zapisów w planach miejscowych i decyzjach o warunkach zabudowy promujących w nowych obiektach budowlanych bezemisyjne lub co najmniej niskoemisyjne źródła ciepła.
5. Rekomendacje i wnioski dotyczące obiektów i obszarów proponowanych do objęcia ochroną prawną:
 - 5.1. Powiększenie istniejącego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Będzin (kod: 24-341.13-079)

Należy do typu krajobrazów 10a - zespoły urbanistyczne o zachowanych założeniach historycznych. Jednostka obejmuje najstarszą część miasta tzw. Stary Będzin, w granicach dawnego XIV-wiecznego miasta (prawa miejskie 1358 r.). Wyznaczona w obrębie dawnych murów miejskich wraz ze Wzgórzem Zamkowym oraz obecną dzielnicą śródmiejską, rozbudowaną poza mury w kierunku dworca kolejowego. Do jednostki włączono obszar na prawym brzegu rzeki Czarnej Przemszy, z założeniem parkowo-pałacowym z XVIII w., w dzielnicy Gzichów, stanowiący całość strukturalno-funkcjonalną oraz fizjonomijną z historycznym centrum miasta. Występuje krajobraz z dużym udziałem starodrzewia o dobrej kondycji w obrębie zabytkowego założenia parkowego na Wzgórzu Zamkowym (z początku XX w.), obecnie park po szeroko zakrojonym projekcie rewitalizacyjnym. Krajobraz o bardzo dużym nasyceniu walorami kulturowymi i tradycji wielokulturowej. Determinantą historycznego rozwoju jednostki krajobrazowej jest Wzgórze Zamkowe - z zachowanym (przebudowanym na neogotycki w 1834 r. oraz w latach 50. XX w.) zamkiem obronnym z XIV wieku.

1. Rekomendacje i wnioski przeciwdziałające zagrożeniom w zakresie ochrony i kształtowania ekosystemów, ich zespołów oraz struktury ekologicznej krajobrazu:
 - 1.1. Zachowanie i pielęgnacja starych drzew i ich zespołów, w szczególności w obrębie Góry Zamkowej, bulwarów nad Czarłą Przemszą, terenu między linią kolejową, ul. Sączewskiego i Małachowskiego, parku przy ul. Akacjowej, oraz uwzględnienie w kształtowaniu terenów zieleni funkcji ekologicznych.
 - 1.2. Pozostawianie drzew obumierających i martwych, zwłaszcza starych drzew liściastych oraz dziuplastych, z wyjątkiem sytuacji stwarzających zagrożenie dla ludzi lub mienia.
2. Rekomendacje i wnioski przeciwdziałające zagrożeniom w zakresie osadnictwa, architektury, kompozycji, ładu przestrzennego oraz walorów estetycznych:
 - 2.1. Uwzględnienie w nowo sporządzanych aktach planowania przestrzennego, dokumentach strategicznych i programowych oraz w decyzjach administracyjnych potrzeby ochrony walorów przyrodniczych, kulturowych i fizjonomicznych, w tym opisanych w charakterystyce krajobrazu.
 - 2.2. Uwzględnienie w nowo sporządzanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz decyzjach o warunkach zabudowy wymogu stosowania w obrębie miejscowości lub ich fragmentów, których charakter determinuje zachowana tradycyjna zabudowa kamieniczna, szczególnie wzdłuż ulicy Kołłątaja, Małachowskiego i Modrzejowskiej, standardów architektoniczno-urbanistycznych oraz form zagospodarowania terenu nawiązujących do rozwiązań tradycyjnych, w tym m.in. w zakresie gabarytów, form i proporcji budynków, użytych materiałów, ogrodzeń i zieleni przydomowej.
 - 2.3. Przeciwdziałanie miejskiej wyspie ciepła i zwiększanie powierzchni chłonnych.
 - 2.4. Ochrona założeń historycznych obejmujących historyczne centrum Będzina, w tym najstarszą część miasta tzw. Stary Będzin, w granicach dawnego XIV-wiecznego miasta w obrębie dawnych murów miejskich wraz ze Wzgórzem Zamkowym z zachowanym zamkiem obronnym, zachowanymi pozostałościami dawnych murów obronnych miasta, odbudowanymi fragmentami obwałowań, parkiem, cmentarzem żydowskim, podziemiami będzińskimi z czasów II wojny światowej, kościołem parafialnym pw. Świętej Trójcy, zabytkową nekropolią z kościołem cmentarnym oraz w miejscu spalonej synagogi - obelisku upamiętniającego bożnicę - miejsce pielgrzymek wyznawców judaizmu; czytelnego "wyspowego" układu urbanistycznego miasta Będzina z zachowanymi licznymi lecz wymagającymi remontu zabytkowymi kamienicami, szczególnie wzdłuż ulicy Kołłątaja, Małachowskiego i Modrzejowskiej; barokowo-klasycystycznego Pałacu Mieroszewskich (Gzichowskiego) wraz z założeniem parkowym pełniącym funkcje muzealne i reprezentacyjne: 1) w ustaleniach i rekomendacjach w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie dotyczących zasad

- ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej w strategii rozwoju lokalnego lub strategiach ponadlokalnych, 2) w procesach planowania i zagospodarowania przestrzennego, 3) w ramach ochrony i konserwacji zabytkowych obiektów i układów urbanistycznych, 4) poprzez niewprowadzanie materiałów, rozwiązań i obiektów degradujących ich wyraz stylistyczny.
- 2.5. Nierozpraszanie zabudowy w krajobrazie, kształtowanie zabudowy w sposób podkreślający istniejące topograficzne i kulturowe dominanty, kształtowania układu komunikacyjnego z zamknięciami widokowymi na osi poszczególnych ciągów komunikacyjnych, a także kształtowanie struktury funkcjonalno - przestrzennej w sposób spójny z ukształtowaniem terenu.
 - 2.6. W strefie ścisłej ochrony konserwatorskiej zachowanie historycznej dyspozycji terenów w zakresie układu komunikacyjnego, terenów zabudowanych oraz zieleni, historycznych linii zabudowy, historycznej wysokości budynków, historycznej geometrii dachów, lokalizowanie nowej zabudowy w nawiązaniu do istniejących budynków historycznych w zakresie orientacji i gabarytów. Rekomendowane utrzymanie zakazu stosowania blachodachówki. Utrzymanie ekspozycji zabudowy od strony al. Kółątaja. Zachowanie funkcji zabudowy nieprzyczyniającej się do degradacji wartości kulturowych terenów objętych strefą, rewaloryzacja terenów publicznych w sposób spójny pod względem wyrazu architektonicznego posadzki urbanistycznej, małej architektury oraz zieleni.
 - 2.7. W strefie pośredniej ochrony konserwatorskiej zachowanie historycznego układu komunikacyjnego, kształtowanie zabudowy w sposób nawiązujący do historycznych linii zabudowy, kształtowania spójnych kwartałów zabudowy, lokalizowanie zabudowy w nawiązaniu do historycznych linii zabudowy w sposób tworzący spójne pierzeje i kwartały, lokalizowanie nowej zabudowy w nawiązaniu do istniejących budynków historycznych w zakresie orientacji i gabarytów, rewaloryzacja terenów publicznych w sposób spójny pod względem wyrazu architektonicznego posadzki urbanistycznej, małej architektury oraz zieleni.
 - 2.8. W gminnej ewidencji zabytków obiektów mających cechy zabytkowe zachowanie historycznej wysokości, historycznej geometrii dachów, elementów elewacji odzwierciedlających jej historyczny zamysł kompozycyjny, funkcji budynków nieprzyczyniającej się do degradacji jego wartości kulturowych oraz utrzymanie ekspozycji charakterystycznych elementów elewacji. Rekomendowane utrzymanie zakazu stosowania blachodachówki w obiektach w gminnej ewidencji zabytków. Rekomendowane utrzymanie dopuszczenie stosowania materiałów współczesnych o wyrazie architektonicznym niebędącym w sprzeczności z historycznym zamysłem architektonicznym.
 - 2.9. Harmonijne łączenie wartości zabytkowych lub przyrodniczo-krajobrazowych ze współczesną zabudową i zagospodarowaniem.
 - 2.10. Zwiększanie udziału drzew, zazielenianie przestrzeni publicznych, w tym placów i skwerów, podwórz, cmentarzy i zieleni przykościelnej, uzupełnianie zieleni osiedlowej oraz stosowanie rozwiązań opartych na przyrodzie.
 - 2.11. Dostosowanie stylistyki elementów zagospodarowania, w tym kompozycji zieleni do charakteru danego wnętrza urbanistycznego.
 - 2.12. Nieumieszczanie instalacji i urządzeń technicznych na dachach budynków oraz samodzielnych konstrukcjach w sposób widoczny z danego wnętrza urbanistycznego.
 - 2.13. Nieprzegradzanie, niezaburzanie i niedeformowanie osi widokowych i osi kompozycji.
 - 2.14. Kształtowanie ciągów handlowo-usługowych, zwłaszcza wzdłuż ulic i placów wyłączonych z ruchu kołowego albo z ograniczeniami w ruchu kołowym.
 - 2.15. Aktywizacja parterów w istniejących budynkach w zabudowie tworzącej obudowę przestrzeni publicznych o charakterze reprezentacyjnym oraz lokalizowanie aktywnych parterów w nowej zabudowie.
 - 2.16. Nielokalizowanie pomieszczeń gospodarczych w kondygnacji parterów budynków mieszkalnych, usługowych i mieszkalno-usługowych od strony przestrzeni publicznych.
 - 2.17. Określenie maksymalnej wysokości zabudowy w sposób wykluczający dominację lub wyróżnienie nowej zabudowy na tle zabudowy istniejącej.
 - 2.18. Zachowanie charakterystycznych osi widokowych i punktów widokowych ekspozycji zabytków oraz powiązanych z nimi cennych fizjonomicznie elementów ekspozycji biernej, w tym opisanych w charakterystyce krajobrazu i wskazanych na załączniku kartograficznym.
 - 2.19. Kształtowanie zabudowy w sposób niezakłócający ekspozycji zamku zlokalizowanego na Górze Zamkowej, w tym uporządkowanie przedpola ekspozycji zamku.
 - 2.20. Zachowanie charakterystycznych osi widokowych i punktów widokowych ekspozycji zamku z terenów zlokalizowanych poza Górą Zamkową oraz osi widokowych wzdłuż ulicy Czeladzkiej, pomiędzy Zamkiem a Pałacem Mieroszewskich, wzdłuż doliny Czarnej Przemszy i wzdłuż ul. Kółątaja z widokiem na wzgórze i kościół, np. poprzez nieumieszczanie reklam.

- 2.21. Wyeksponowanie osi spod pałacu Mieroszewskich poprzez utrzymanie odpowiedniej wysokości zadrzewień na osi, mogących przesłaniać komponowaną oś widokową.
- 2.22. Dostosowanie sposobu kształtowania, zagospodarowania i wyposażania przestrzeni publicznych do historycznego charakteru ich otoczenia w obrębie założeń historycznych obejmujących historyczne centrum Będzina, w tym najstarszej część miasta tzw. Stary Będzin, w granicach dawnego XIV-wiecznego miasta w obrębie dawnych murów miejskich wraz ze Wzgórzem Zamkowym oraz obecnej dzielnicy śródmiejskiej, a także obszaru na prawym brzegu rzeki Czarnej Przemszy, z założeniem parkowo-pałacowym z XVIII w., w dzielnicy Gzichów, stanowiącej całość strukturalno-funkcjonalną oraz fizjonomiczną z historycznym centrum miasta.
- 2.23. Nieumieszczanie konstrukcji i urządzeń reklamowych przesłaniających obiekty zabytkowe.
- 2.24. Niestosowanie ogrodzeń z prefabrykatów betonowych.
- 2.25. Nieumieszczanie urządzeń reklamowych LED; nieumieszczanie tablic i urządzeń reklamowych na terenach niezabudowanych; ograniczenia wielkości tablic i urządzeń reklamowych oraz szyldów na terenach zabudowanych do 2 m².
- 2.26. Przygotowanie, stosowanie i egzekwowanie lokalnego wzornika szyldów z preferowaniem materiałów naturalnych jak np. drewno; ujednolicenie kolorystyki, wielkości liter, itp.
- 2.27. Porządkowanie organizacji ruchu i parkowania pojazdów w ramach poszczególnych placów i ulic poprzez wprowadzanie czytelnego podziału na przestrzenie przeznaczone dla ruchu pieszego i rowerowego albo przestrzenie przeznaczone dla ruchu i do parkowania pojazdów mechanicznych, za pomocą rozwiązań przestrzennych i technicznych.
- 2.28. Ochrona i propagowanie niematerialnego dziedzictwa kulturowego Będzina, w tym wielokulturowości i judaistycznego dziedzictwa.
3. Rekomendacje i wnioski przeciwdziałające zagrożeniom w zakresie warunków akustycznych, sanitarnych, zapachowych i innych:
 - 3.1. Przeciwdziałanie hałasowi komunikacyjnemu, ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań organizacyjnych i konieczności zachowania walorów kulturowo-historycznych i estetyczno-widokowych cennego układu urbanistycznego miasta.
 - 3.2. Przeciwdziałanie powstawaniu niskiej emisji zanieczyszczeń powietrza.

W Audycie krajobrazowym na terenie miasta Będzin wskazane zostały również istniejące elementy krajobrazu oraz obszary proponowane do objęcia ochroną ze względu na wartości przyrodnicze lub zabytkowe:

- przedpola ekspozycji:
 - przedpole Góry Św. Doroty;
 - przedpole zamku;
- proponowany obszar ochrony przyrody: powiększenie Obszaru Chronionego Krajobrazu;
- proponowany obszar ochrony zabytków: Osiedle robotnicze w Będzinie-Grodźcu - uznanie za pomnik historii grupa obiektów pn. „Osiedla patronackie Górnego Śląska” oraz dodatkowo wpis do rejestru zabytków jako obszar urbanistyczny;
- dominanty:
 - kościół pw. Św. Trójcy;
 - pałac Mieroszewskich;
 - wzniesienie - Góra św. Doroty;
 - zamek w Będzinie;
- miejsca ekspozycji czynnej:
 - 3 osie widokowe na Zamek;
 - ciągi widokowe:
 - widok jednostronny na zamek;
 - widok na Górę Św. Doroty;
 - widok jedno i obustronny na pola i Górę Św. Doroty;
 - widok jednostronny na pola i wzniesienia: Parcina i Góra Św. Doroty;
 - punkt widokowy:
 - na Górze Parcina;
 - nieurządzony pod szczytem Góry Św. Doroty, widok na pola z czyżniami;
 - z zamku w Będzinie, daleki widok na Będzin;
 - taras widokowy na centrum miasta.

2.12 ZABYTKI I OBIEKTY O WARTOŚCIACH KULTUROWYCH

Na terenie miasta Będzina znajduje się 19 obiektów lub obszarów wpisanych do Rejestru Zabytków Województwa Śląskiego. Wśród zabytków znajdują się zarówno obiekty sakralne, zamek czy pomniki, ale również obszary, malowidła ściennie czy stanowisko archeologiczne. Zabytki wpisane do Rejestru Zabytków Województwa Śląskiego zostały zestawione w poniższej tabeli.

Tab. 6 Wykaz zabytków wpisanych do Rejestru Zabytków Województwa Śląskiego
(źródło: opracowanie własne na podstawie Rejestru Zabytków Województwa Śląskiego).

Lp.	Rodzaj zabytku	Adres	Czas powstania	Nr rejestru oraz data wpisu
1.	Układ urbanistyczny miasta Będzina wraz ze Wzgórzem Zamkowym. Założone na planie zbliżonym do owalu, ośrodkiem czworoboczny rynek, z którego narożników wybiegają pod kątem prostym dwie ulice. Granice wytyczają ulice: – od północy Góra Zamkowa i przyległy park – od wschodu Boczna i Modrzejowska – od południa Zawale – od zachodu Zawale i Podzamcze	Góra Zamkowa – Boczna i Modrzejowska – Zawale i Podzamcze	2 poł. XIII w./XVI w.	A 810/67 18.02.1969r.
2.	Zamek obronny z XIV w. Granice ochrony obejmują zamek górny, ruiny zamku dolnego, przyległe fosy i najbliższe otoczenie	Zamkowa 1	XIV w./XIX w.	A 1/60 23.02.1960r. Województwo katowickie A 227/51 15.10.1951r. Województwo śląsko - dąbrowskie
3.	Pozostałości dawnych murów obronnych miasta Będzina z XIV w. Granice ochrony obejmują cały pas murów wzdłuż ulic: Zaulek, Zawale, Modrzejowska, łącznie z basztą obronną i częściowo ulicą Podzamcze	Zaulek, Zawale, Modrzejowska, Podzamcze	XIV w./XIX w.	A 2/60 23.02.1960r.
4.	Kościół parafialny pw. Świętej Trójcy z XIV w., powiększony w XIX w. Granice ochrony obejmują całość obiektu łącznie z wyposażeniem wnętrza, w ramach ogrodenia	Plebańska 2	2 poł. XIV w./XVII w./XVIII w./XIX w.	A 4/60 23.02.1960r.
5.	Kościół cmentarny pw. Świętego Tomasza Becketa wzniesiony w XVI w. Granice ochrony obejmują również wnętrze kościoła	Cmentarz przy ul. Góra Zamkowa	XVI w./1834 r.	A 5/60 23.02.1960r.
6.	Budynek mieszkalny zwany "Domem Wójta" wzniesiony w 1889 r. w stylu elektycznym, w miejscu pierwotnej siedziby wójta będzińskiego Hinko Ethiopusa Granice ochrony obejmują cały budynek	Czeladzka 2	XVIII w./1889 r.	A 1466/92 12.06.1992r.
7.	Kościół pw. Świętej Doroty z XVII w. Granice ochrony obejmują cały obiekt wraz z najbliższym otoczeniem	Góra Św. Doroty	1635/XIX w.	A 11/60 23.02.1960r.

Prognoza oddziaływania na środowisko planu ogólnego Miasta Będzina

8.	Pałac Ciechanowskich późnoklasycystyczny, zbudowany w latach 1835-1836 przez Franciszka Marię Lanciego Granice ochrony obejmują cały obiekt i otoczenie parkowe	Mickiewicza 2	1835-1836 r.	A 12/60 23.02.1960r.
9.	Zespół pałacowo – parkowy w Będzinie - Gzichowie	Świerczewskiego 15	XVIII w./XIX w.	A 178/06 województwo śląskie A 3/60 23.02.1960r. województwo katowickie A 314/50 22.05.1950r. województwo śląsko - dąbrowskie
10.	Prezbiterium Kościoła pw. Świętej Katarzyny	Wolności 295	1726-1729 r./ XX w.	A 10/60 23.02.1960r.
11.	Dekoracja malarska /polichromia/ w Domu Modlitwy – sali męskiej synagogi Mizrahi	Potockiego 3	Brak informacji	B 129/08 12.08.2008r.
12.	Pomnik Jana III Sobieskiego w formie kolumny	Al. Hugona Kołłątaja	1833 r.	B 25/01 17.09.2001r.
13.	Figura Bachantka, późnobarokowa, pochodząca z początku XVIIIw., pełnoplastyczna rzeźba parkowa, wykonana w kamieniu	Będzin – Gzichów, ul. Karola Świerczewskiego	Brak informacji	B 63/68 13.08.1968r.
14.	Figura Bachus, późnobarokowa, pochodząca z początku XVIIIw., pełnoplastyczna rzeźba parkowa, wykonana w kamieniu	Będzin – Gzichów, ul. Karola Świerczewskiego	Brak informacji	B 64/68 13.08.1968r.
15.	Grobowiec Wojciecha i Franciszka Boreckich oraz Ignacego Prochackiego	Cmentarz przy ul. Góra Zamkowa, grób nr 5187, kwatera V	Brak informacji	B 56/05 15.02.2005r.
16.	Pięć nagrobków i krzyż na cmentarzu parafialnym: - nagrobek Jakóba i Katarzyny Chorzelskich, – nagrobek Walentego Walasa, – nagrobek Eugenii Bogusławskiej i jej córki, – nagrobek Feliksy i Teodora Kahlów, – nagrobek Ludwika i Konrada Siedleckich, – krzyż	Na terenie cmentarza między ulicami Górną, Teatralną i Podzamcze	Brak informacji	B 75/06 06.09.2006r.
17.	Malowidła ściennie (polichromie) o charakterze religijnym znajdujące się w dawnym Domu Modlitwy (tzw. Synagodze Cukermana)	Al. H. Kołłątaja 24/28		B 142/09 24.02.2009r.
18.	Stanowisko archeologiczne – grodzisko z okresu brązu i żelaza Granice obejmują teren zaznaczony na mapie	Będzin Grodziec na górze Dorotka	Neolit - nieokreślone Kult. łużycka, V Brąz – halsztat - osada obronna/ miejsce kultu Średniowiecze - nieokreślone	C 820/67 21.12.1967r.
19.	Część założenia pałacowo-parkowego	Będzin Gzichów	2010-2012 r.	A/514/2019 18.5.2019 r. Województwo śląskie

Poza obiektami wpisanymi do rejestru zabytków województwa śląskiego, na terenie miasta występuje również 525 innych obiektów, które zostały wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Będzina. Są to głównie budynki mieszkalne, architektura przemysłowa, miejsca kultu ale też stanowiska archeologiczne. Zabytki wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Będzina zostały zestawione w poniższej tabeli.

W procesie sporządzania spisu zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Będzina, przyjęto jako podstawę Uchwałę Nr XXXII/327/2023 Rady Miejskiej Będzina z dnia 28 kwietnia 2013 roku, aktualne spisy zabytków oraz karty adresowe poszczególnych obiektów zabytkowych. Na tej podstawie dokonano identyfikacji lokalizacji oraz weryfikacji zabytków w przestrzeni, co pozwoliło na identyfikację obiektów, które już nie funkcjonują w przestrzeni, a w konsekwencji zostały usunięte z ostatecznego wykazu. W odniesieniu do stanowisk archeologicznych, przy ich sporządzaniu brano pod uwagę aktualny spis oraz dane z Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

Tab. 7 Wykaz zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Będzina
(źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Będzina).

Miejsca kultu		
Lp.	Rodzaj zabytku	Adres
1.	Kaplica MB	Góra Zamkowa
2.	Figura MB Niepokalanie Poczętej	Na placu przy kościele pw. Św. Trójcy – Plebańska / Kościelna
3.	Kaplica grzebalna	Pokoju 40
4.	Figura św. Jana Nepomucena	Al. Kołłątaja
5.	Dawny cmentarz żydowski	Podzamcze
6.	Cmentarz parafialny	Góra Zamkowa / Podzamcze
7.	Cmentarz parafialny	Różyckiego
8.	Cmentarz komunalny	Małobądzka
9.	Figura MB	Plac Kolei Warszawsko - Wiedeńskiej
10.	Kapliczka św. Floriana	Modrzejowska 74
11.	Kapliczka MB - przyścienna	Siemońska 12
12.	Kapliczka MB Siewnej - przyścienna	Dąbrowska 15
13.	Kapliczka słupowa	Wiśniowa/Kwiatowa /Limanowskiego
14.	Krucyfiks	Wolności / Mickiewicza
15.	Krucyfiks	Sielecka / Zagórska
16.	Krucyfiks	Promyka
17.	Sala modlitw „Cukermana”	Al. Kołłątaja 24
18.	Kaplica św. Jana Nepomucena	Wojska Polskiego
19.	Kapliczka	Rzeczna / Niepiekło
20.	Kaplica św. Barbary	Siemońska 4
21.	Kościół parafialny, dawna kaplica p.w. św. Barbary	Koszelew 1
22.	Krucyfiks	Koszelew 1
23.	Figura św. Barbary	Koszelew 1
Obiekty świeckie		
Lp.	Rodzaj zabytku	Adres

Prognoza oddziaływania na środowisko planu ogólnego Miasta Będzina

1.	Kamienica	Św. Brata Alberta 2
2.	Kamienica	Św. Brata Alberta 13
3.	Willa	Św. Brata Alberta 30
4.	Budynek mieszkalny	Barlickiego 16
5.	Budynek mieszkalny	Barlickiego 18
6.	Budynek mieszkalny	Barlickiego 20
7.	Budynek mieszkalny	Barlickiego 22
8.	Budynek mieszkalny	Barlickiego 24
9.	Budynek mieszkalny	Barlickiego 49
10.	Budynek mieszkalny (dawny klub dla urzędników kopalni Grodziec, a później zakładowy dom kultury)	Barlickiego 71
11.	Willa (Budynek pierwszego dyrektora KWK Grodziec – dziś w budynku tym mieści się Przedszkole Miejskie)	Barlickiego 75
12.	Dom	Bory 41
13.	Dom	Bory 55
14.	Dom	Bory 57
15.	Dom	Bory 65
16.	Willa (dom pomocy społecznej)	Chopina 1
17.	Kamienica	Czeladzka 5
18.	Kamienica	Czeladzka 7
19.	Kamienica	Czeladzka 10
20.	Kamienica	Czeladzka 15
21.	Kamienica	Czeladzka 11
22.	Dom	Dąbrowska 25
23.	Dom	Dąbrowska 43
24.	Dom	Dąbrowska 97
25.	Dom	Dąbrowska 107
26.	Dom	Dąbrowska 161
27.	Dom	Dąbrowska 192
28.	Budynek mieszkalny	Górnicza 1
29.	Budynek mieszkalny	Górnicza 2
30.	Budynek mieszkalny	Górnicza 4
31.	Dom	Góra Zamkowa 2
32.	Dom	Góra Zamkowa 16
33.	Dom parafialny wraz z bramą	Góra Zamkowa 9

Prognoza oddziaływania na środowisko planu ogólnego Miasta Będzina

34.	Zespół budynków mieszkalnych wraz z komórkami	Hutnicza 24
35.	Kamienica	Jasna 6
36.	Kamienica	Joselewicza 2
37.	Kamienica	Joselewicza 8
38.	Dom	Kempy 37
39.	Dom	Kijowska 1
40.	Kamienica	Al. Kołłątaja 12
41.	Kamienica	Al. Kołłątaja 14
42.	Kamienica	Al. Kołłątaja 18
43.	Kamienica	Al. Kołłątaja 22
44.	Kamienica z oficynami	Al. Kołłątaja 24
45.	Kamienica	Al. Kołłątaja 26
46.	Kamienica	Al. Kołłątaja 28
47.	Kamienica	Al. Kołłątaja 30
48.	Kamienica	Al. Kołłątaja 34
49.	Kamienica	Al. Kołłątaja 36
50.	Kamienica	Al. Kołłątaja 42
51.	Kamienica	Al. Kołłątaja 54
52.	Kamienica	Al. Kołłątaja 55
53.	Kamienica	Al. Kołłątaja 57
54.	Kamienica	Al. Kołłątaja 58
55.	Budynek mieszkalny „familok”	Konopnickiej 2
56.	Budynek mieszkalny „familok”	Konopnickiej 3
57.	Budynek mieszkalny „familok”	Konopnickiej 4
58.	Budynek mieszkalny „familok”	Konopnickiej 5
59.	Budynek mieszkalny „familok”	Konopnickiej 6
60.	Budynek mieszkalny „familok”	Konopnickiej 7
61.	Budynek mieszkalny „familok”	Konopnickiej 8
62.	Budynek mieszkalny „familok”	Konopnickiej 9
63.	Budynek mieszkalny „familok”	Konopnickiej 10
64.	Budynek mieszkalny „familok”	Konopnickiej 12
65.	Budynek mieszkalny „familok”	Konopnickiej 13
66.	Budynek mieszkalny „familok”	Konopnickiej 14
67.	Budynek mieszkalny „familok”	Konopnickiej 15
68.	Budynek mieszkalny „familok”	Konopnickiej 16

Prognoza oddziaływania na środowisko planu ogólnego Miasta Będzina

69.	Budynek mieszkalny „familok”	Konopnickiej 17
70.	Budynek mieszkalny „familok”	Konopnickiej 18
71.	Budynek mieszkalny „familok”	Konopnickiej 19
72.	Budynek mieszkalny „familok”	Konopnickiej 20
73.	Budynek mieszkalny „familok”	Konopnickiej 22
74.	Budynek mieszkalny „familok”	Konopnickiej 24
75.	Budynek mieszkalny „familok”	Konopnickiej 26
76.	Budynek mieszkalny „familok”	Konopnickiej 28
77.	Budynek mieszkalny „familok”	Konopnickiej 30
78.	Dom	Kopernika 7
79.	Dom	Krakowska 8
80.	Willa	Krakowska 16
81.	Willa	Krakowska 32
82.	Dom	Krakowska 60
83.	Budynek poczty	Krasickiego 1
84.	Szkoła	Koszelew 7
85.	Dom	Koszelew 20
86.	Kamienica	Kościuszki 2
87.	Kamienica	Kościuszki 8
88.	Kamienica	Kościuszki 10
89.	Kamienica	Kościuszki 14
90.	Kamienica	Kościuszki 16
91.	Kamienica	Kościuszki 18
92.	Kamienica	Kościuszki 20
93.	Willa (ob. Wojskowa Komisja Uzupelnić)	Kościuszki 32
94.	Kamienica	Kościuszki 52
95.	Kamienica	Kościuszki 64
96.	Kamienica	Kościuszki 82
97.	Kamienica	pl. Kazimierza Wielkiego 5
98.	Kamienica	pl. Kazimierza Wielkiego 10
99.	Kamienica	pl. Kazimierza Wielkiego 11
100.	Kamienica	pl. Kazimierza Wielkiego 15
101.	Kamienica	pl. Kazimierza Wielkiego 28
102.	Kamienica	pl. Kazimierza Wielkiego 29
103.	Dom	Limanowskiego 13

Prognoza oddziaływania na środowisko planu ogólnego Miasta Będzina

104.	Dom	Limanowskiego 15
105.	Dom	Limanowskiego 28
106.	Dom	Limanowskiego 62
107.	Dom	Wojciecha Kilara 30
108.	Kamienica	1-Maja 6
109.	Kamienica	1-Maja 10
110.	Kamienica	1-Maja 18
111.	Dom	1-Maja 20
112.	Kamienica	1-Maja 28
113.	Dom	1-Maja 25
114.	Oficyna	1-Maja 29
115.	Dom	1-Maja 34
116.	Kamienica z oficynami	1-Maja 2
117.	Kamienica z oficynami	pl. 3-Maja 3
118.	Kamienica	pl. 3-Maja 4
119.	Kamienica	pl. 3-Maja 5
120.	Kamienica	pl. 3-Maja 7
121.	Kamienica	pl. 3-Maja 8
122.	Kamienica	pl. 3-Maja 9
123.	Kamienica	pl. 3-Maja 10
124.	Kamienica	pl. 3-Maja 11
125.	Budynek banku	pl. 3-Maja 12
126.	Kamienica	Małachowskiego 2
127.	Kamienica	Małachowskiego 3
128.	Kamienica	Małachowskiego 4
129.	Kamienica	Małachowskiego 6
130.	Kamienica	Małachowskiego 8
131.	Kamienica	Małachowskiego 9
132.	Kamienica	Małachowskiego 10
133.	Kamienica	Małachowskiego 13
134.	Kamienica	Małachowskiego 14
135.	Kamienica	Małachowskiego 16
136.	Kamienica	Małachowskiego 17
137.	Kamienica	Małachowskiego 19
138.	Kamienica	Małachowskiego 20

Prognoza oddziaływania na środowisko planu ogólnego Miasta Będzina

139.	Kamienica	Małachowskiego 22
140.	Kamienica	Małachowskiego 28
141.	Kamienica	Małachowskiego 32
142.	Kamienica	Małachowskiego 29
143.	Bank	Małachowskiego 33
144.	Kamienica	Małachowskiego 36
145.	Kamienica	Małachowskiego 38
146.	Kamienica	Małachowskiego 39
147.	Kamienica	Małachowskiego 40
148.	Kamienica	Małachowskiego 41
149.	Kamienica	Małachowskiego 42
150.	Kamienica	Małachowskiego 43
151.	Kamienica	Małachowskiego 44
152.	Kamienica	Małachowskiego 45
153.	Kamienica	Małachowskiego 46
154.	Kamienica	Małachowskiego 47
155.	Kamienica	Małachowskiego 52
156.	Kamienica	Małachowskiego 54
157.	Kamienica	Małachowskiego 58
158.	Kamienica	Małachowskiego 60
159.	Budynek banku	Małachowskiego 64
160.	Kamienica	Modrzejowska 15
161.	Kamienica	Modrzejowska 20
162.	Kamienica	Modrzejowska 22
163.	Kamienica	Modrzejowska 40
164.	Dom	Modrzejowska 42
165.	Kamienica	Modrzejowska 44
166.	Kamienica	Modrzejowska 46
167.	Kamienica	Modrzejowska 47
168.	Kamienica	Modrzejowska 49
169.	Hala targowa	Modrzejowska 50
170.	Kamienica	Modrzejowska 51
171.	Kamienica	Modrzejowska 54
172.	Kamienica	Modrzejowska 55
173.	Kamienica	Modrzejowska 57

Prognoza oddziaływania na środowisko planu ogólnego Miasta Będzina

174.	Kamienica	Modrzejowska 58
175.	Kamienica	Modrzejowska 59
176.	Kamienica	Modrzejowska 60
177.	Kamienica z oficyną	Modrzejowska 66
178.	Kamienica	Modrzejowska 67
179.	Kamienica	Modrzejowska 68
180.	Kamienica	Modrzejowska 72
181.	Kamienica	Modrzejowska 80
182.	Kamienica	Modrzejowska 82
183.	Kamienica	Modrzejowska 84
184.	Kamienica	Modrzejowska 87
185.	Kamienica	Modrzejowska 89
186.	Kamienica	Modrzejowska 93
187.	Dom	Małobądzka 92
188.	Dom	Małobądzka 96
189.	Dom	Małobądzka 142
190.	Dom	Małobądzka 154
191.	Willa	Małobądzka 156
192.	Dom	Małobądzka 172
193.	Dom	Mickiewicza 34
194.	Dom	Mickiewicza 36
195.	Kamienica	Moniuszki 2
196.	Kamienica	Moniuszki 3
197.	Kamienica	Moniuszki 4
198.	Kamienica	Moniuszki 5
199.	Kamienica	Moniuszki 6
200.	Kamienica	Moniuszki 8
201.	Kamienica	Moniuszki 10
202.	Dom	Niepodległości 66
203.	Dom	Niepodległości 70
204.	Dom	Niepodległości 77
205.	Dom	Ogrodowa 2
206.	Dom	Okrzei 3
207.	Dom	Okrzei 10
208.	Dom	Okrzei 11

Prognoza oddziaływania na środowisko planu ogólnego Miasta Będzina

209.	Dom	Okrzei 18
210.	Kamienica	Piłsudskiego 3
211.	Kamienica	Piłsudskiego 4
212.	Kamienica	Piłsudskiego 6
213.	Kamienica	Piłsudskiego 7
214.	Kamienica	Piłsudskiego 8
215.	Kamienica	Piłsudskiego 10
216.	Kamienica	Piłsudskiego 12
217.	Kamienica	Piłsudskiego 13
218.	Kamienica	Piłsudskiego 14
219.	Kamienica	Piłsudskiego 15
220.	Kamienica	Piłsudskiego 17
221.	Kamienica	Piłsudskiego 19
222.	Kamienica	Piłsudskiego 20
223.	Kamienica	Piłsudskiego 22
224.	Kamienica	Piłsudskiego 24
225.	Plebania	Plebańska 2
226.	Kamienica	Plebańska 10
227.	Kamienica	Plebańska 11
228.	Kamienica	Plebańska 13
229.	Dom	Podłósie 9
230.	Dom	Rutki Laskier 55
231.	Kamienica z oficyną	Podwale 4
232.	Kamienica	Podwale 20
233.	Kamienica	Podwale 21
234.	Kamienica	Podzamcze 29
235.	Dom	Pokoju 24
236.	Dom	Pokoju 26
237.	Dom	Pokoju 28
238.	Dom	Pokoju 33
239.	Dom	Pokoju 37
240.	Dom	Pokoju 41
241.	Dom	Pokoju 93
242.	Kamienica	Potockiego 1
243.	Kamienica	Potockiego 3

Prognoza oddziaływania na środowisko planu ogólnego Miasta Będzina

244.	Kamienica	Potockiego 5
245.	Kamienica	Potockiego 7
246.	Kamienica	Potockiego 9
247.	Kamienica	Potockiego 13
248.	Dom	Promyka 9
249.	Dom	Promyka 11
250.	Dom	Promyka 15
251.	Dom	Promyka 17
252.	Szkoła	Promyka 26
253.	Dom	Promyka 28
254.	Dom	Promyka 31
255.	Dom	Promyka 71
256.	Kamienica	Reja 4
257.	Kamienica	Rybna 2
258.	Kamienica	Rybna 5
259.	Kamienica	Joselewicza 8
260.	Kamienica	Rybna 10
261.	Kamienica	Rybna 20
262.	Kamienica	Rynek Rybny 2
263.	Budynek banku	Sączewskiego 4
264.	Kamienica	Sączewskiego 6
265.	Kamienica	Sączewskiego 7
266.	Kamienica	Sączewskiego 9
267.	Kamienica	Sączewskiego 11
268.	Kamienica	Sączewskiego 13
269.	Kamienica	Sączewskiego 15
270.	Bank	Sączewskiego 17
271.	Kamienica	Sączewskiego 19
272.	Kamienica	Sączewskiego 21
273.	Budynek Sądu	Sączewskiego 23
274.	Kamienica	Sączewskiego 25
275.	Kamienica	Sączewskiego 27
276.	Kamienica	Sączewskiego 29
277.	Kamienica	Sielecka 11
278.	Kamienica	Sielecka 23

Prognoza oddziaływania na środowisko planu ogólnego Miasta Będzina

279.	Budynek mieszkalny	Sielecka 83
280.	Budynek mieszkalny	Sielecka 85
281.	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 3
282.	Budynek d. szpitala	Sienkiewicza 17
283.	Willa	Sienkiewicza 21
284.	Dom kultury	Słowackiego 2
285.	Dom	Słowackiego 5
286.	Dom	Słowackiego 8
287.	Dom	Słowackiego 42
288.	Dom	Słowiańska 4
289.	Dom	Gzichowska 28
290.	Kamienica	Gzichowska 32
291.	d. Budynek szkoły; ob. Budynek mieszkalny	Szkolna 1
292.	Budynek „Teatru Dzieci Zagłębia”	Teatralna 2-4
293.	Willa	Teatralna 17
294.	Liceum Ogólnokształcące	Teatralna 5
295.	Dom	Tuwima 8
296.	Stodoła	Węgroda
297.	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 7
298.	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 9
299.	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 14
300.	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 15
301.	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 18
302.	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 20
303.	Dom	Wojska Polskiego 22
304.	Dom	Wolności 203
305.	Dom z oficyną	Wolności 205
306.	Dom	Wolności 256;256a
307.	Zespół folwarczny	Wolności 257
308.	Dom	Wolności 269-271
309.	Dom	Wolności 390
310.	Dom	Zagórska 53
311.	Dom	Zagórska 55
312.	Dom	Zagórska 63
313.	Dom	Zagórska 65

314.	Dom	Zawale 22
315.	Kamienica	Zawale 24
316.	Schron pod wzgórzem zamkowym	Al. Kołtąja
Architektura przemysłowa		
Lp.	Rodzaj zabytku	Adres
1.	Wieża ciśnień	Willowa
2.	dawny hangar szybowcowy	Wzgórze Parcina
3.	Zespół dawnej „Huty Będzin” i dawnej kuźni przy ul. Zagórskiej	Sielecka 62
4.	Budynek zbiornika retencyjnego	Góra Zamkowa
5.	Dworzec PKP Będzin	Kościuszki 5
6.	Dworzec PKP Będzin Miasto	Plac Kolei Warszawsko – Wiedeńskiej 3
7.	Browar dawna Gorzelnia	Wolności 254
8.	Zespół dawnej fabryki kabli	Sielecka 1
9.	Zespół elektrowni Będzin	Małobądzka 141
10.	Budynek dawnej fabryki z oficyną	Małobądzka 60
11.	Zespół młyna przemysłowego	Kościuszki 70
12.	Budynki po dawnym szybie Paryż	Koszelew 1
13.	Zespół dawnej kopalni węgla kamiennego Grodziec	Barlickiego 26
14.	Zespół dawnej cementowni	Barlickiego 4
15.	Oficina pofabryczna	Modrzejowska 68
16.	Wieżowa stacja trafo	Barlickiego / Wojska Polskiego
17.	Wieżowa stacja trafo	Al. Kołtąja

W odniesieniu do stanowisk archeologicznych, przy ich sporządzaniu brano pod uwagę aktualny spis z Gminnej Ewidencji Zabytków oraz dane z Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

Tab. 8 Wykaz stanowisk archeologicznych (źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Będzina oraz NID)

Stanowiska archeologiczne				
Lp.	Nazwa	Położenie	Chronologia	Rodzaj
1.*	Będzin – Grodziec	Będzin, stanowisko nr 16, na obszarze AZP 2/96-48	Neolit Łużycka, V Brąz – halsztat Średniowiecze	Nieokreślone Osada obr.? Miejsce kultu? Nieokreślone
2.*	Będzin – Grodziec	Będzin, stanowisko nr 17, na obszarze AZP 3/96-48	Wczesne średniowiecze połowa X-XIw.	Cmentarzysko szkieletowe (28 grobów)
3.*	Będzin – Grodziec	Będzin, stanowisko nr 18, na obszarze AZP 4/96-48	Wczesne średniowiecze X-XIIIw.	Ślad osadniczy

Prognoza oddziaływania na środowisko planu ogólnego Miasta Będzina

4.*	Będzin – Grodziec	Będzin, stanowisko nr 19, na obszarze AZP 5/96-48	Wczesne średniowiecze X-XIIIw.	Ślad osadniczy
5.*	Będzin – Grodziec	Będzin, stanowisko nr 22, na obszarze AZP 8/96-48	X – XIV w.	Nieokreślone
6.*	Będzin – Łagisza	Będzin, stanowisko nr 25, na obszarze AZP 11/96-48	Pradzieje X-XIIIw. średniowiecze	Nieokreślone Ślad osadniczy Nieokreślone
7.*	Będzin – Niepiekło	Będzin, stanowisko nr 2, na obszarze AZP 1/96-49	Łużycka, epoka brązu?	Osada
8.*	Będzin – Łagisza	Będzin, stanowisko nr 4, na obszarze AZP 2/96-49	Bliżej nieokreślony okres pradziejowy, wczesna EB?	Osada
9.*	Będzin – Stary Rynek	Będzin, stanowisko nr 11, na obszarze AZP 19/97-48	Bd	Miasto – rynek – budynek dawnego ratusza
10.*	Będzin – Góra Zamkowa	Będzin, stanowisko nr 10, na obszarze AZP 18/97-48	średniowiecze	Sakralne, kościół św. Trójcy, ul. Plebańska (ul. Kościelna)
11.*	Będzin – Gzichów	Będzin, stanowisko nr 28, na obszarze AZP 12/97-48	Epoka kamienia	Punkt osadniczy
12.*	Będzin – Góra Zamkowa	Będzin, stanowisko nr 1, na obszarze AZP 14/97-48	Wczesne średniowiecze XI-XIIIw. Średniowiecze, druga połowa XIIIw. Z lat od 1386	Gród zamek skarb monet
13.*	Będzin – Góra Zamkowa	Będzin, stanowisko nr 2, na obszarze AZP 15/97-48	Wczesne średniowiecze XII-pierwsza połowa XIIIw. Kultura Łużycka	Cmentarzysko osada
14.*	Będzin – Góra Zamkowa	Będzin, stanowisko nr 3, na obszarze AZP 16/97-48	Epoka kamienia	Znalezisko luźne, ślad osadniczy
15.*	Będzin – Góra Zamkowa	Będzin, stanowisko nr 4, na obszarze AZP 17/97-48	Łużycka, V brąz - halsztat	Znalezisko luźne, ślad osadniczy
16.	Będzin – Łagisza	Będzin, stanowisko nr 27, na obszarze 13/96-048	pradzieje	Nieznana
17.	Będzin – Grodziec	Będzin, stanowisko nr 24, na obszarze 10/96-048	Epoka brązu, kultura łużycka	Depozyt
18.	Będzin – Łagisza	Będzin, stanowisko nr 23, na obszarze 9/96-048	Wczesne średniowiecze	Nieznana
19.	Będzin – Łagisza	Będzin, stanowisko nr 26, na obszarze 12/96-048	Znalezisko luźne	Nieznana
20.	Niepiekło	Będzin, stanowisko nr 1, na obszarze 4/96-049	nieznana	Punkt osadniczy
21.	Łagisza	Będzin, stanowisko nr 1, na obszarze 9/96-049	Epoka brązu, V kultura łużycka	Cmentarzysko
22.	Łagisza	Będzin, stanowisko nr 3, na obszarze 11/96-049	Epoka brązu, V kultura łużycka	Znalezisko luźne
23.	Łagisza	Będzin, stanowisko nr 2, na obszarze 10/96-049	nieznana	Znalezisko luźne

Prognoza oddziaływania na środowisko planu ogólnego Miasta Będzina

24.	Będzin	Będzin, stanowisko nr 7, na obszarze 3/97-049	Epoka kamienia	Znalezisko luźne
25.	Będzin	Będzin, stanowisko nr 9, na obszarze 5/97-049	Epoka kamienia	Stanowisko archeologiczne
26.	Będzin	Będzin, stanowisko nr 8, na obszarze 4/97-049	nieznana	Stanowisko archeologiczne
27.	Będzin	Będzin, stanowisko nr 5, na obszarze 1/97-049	Epoka brązu	Znalezisko luźne
28.	Łagisza	Będzin, stanowisko nr 4, na obszarze 2/96-049	Wczesna epoka brązu	Osada
29.	Siemianowice	Będzin, stanowisko nr 4, na obszarze 18/96-048	Epoka kamienia	Ślad osadniczy
30.	Siemianowice	Będzin, stanowisko nr 5, na obszarze 19/96-048	Epoka kamienia	Ślad osadniczy

*Stanowiska ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Będzina

Obowiązujące dotychczas Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wprowadzało następujące strefy, które zostały wykazane na załączniku graficznym nr 1 – Środowisko przyrodnicze i kulturowe:

- "A" ścisłej ochrony konserwatorskiej;
- "B" pośredniej ochrony konserwatorskiej;
- "E" ochrony ekspozycji;
- "OW" ścisłej ochrony archeologicznej;
- "W" obserwacji archeologicznej.

Część z nich chroniona jest prawem miejscowym poprzez ustalenia obowiązujących planów miejscowych.

3. OCENA POTENCJALNYCH ZMIAN STANU ŚRODOWISKA PRZY BRAKU REALIZACJI USTALEŃ PLANU

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130 ze zm.) w okolicznościach braku realizacji przedmiotowego planu ogólnego, na terenie miasta Będzin do końca czerwca 2026 r. obowiązywałoby Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego miasta Będzina. Jednakże od 1 lipca 2026 r. Studium straciłoby swoją moc, co skutkowałoby jednocześnie brakiem możliwości wydawania decyzji o warunkach zabudowy na terenach, dla których nie obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. W rezultacie dalszy rozwój przestrzenny miasta odbywałby się wyłącznie na terenach, dla których został sporządzony plan miejscowy, co skutkowałoby niezwykle nierównomiernym rozwojem terenów zurbanizowanych. Co więcej, brak możliwości wydawania decyzji o warunkach zabudowy po utracie mocy Studium w praktyce oznaczałoby paraliż inwestycyjny. Taka sytuacja w sposób drastyczny ograniczyłaby możliwość rozwoju infrastruktury, budowy nowych mieszkań, obiektów użyteczności publicznej, czy realizacji projektów związanych z poprawą jakości życia mieszkańców. Brak możliwości realizacji działań inwestycyjnych w dłuższym okresie czasu uniemożliwiłaby zrównoważony rozwój miasta, który zapewnia równowagę między obszarami zurbanizowanymi a terenami zielonymi zapewniając odpowiednie warunki do życia mieszkańcom.

Zaniechanie realizacji ustaleń projektowanego planu ogólnego nie wpłynie korzystnie na środowisko w sposób, który mógłby uzasadniać konieczność opracowania innych, alternatywnych rozwiązań planistycznych. Brak wdrożenia planu nie przyniesie bowiem istotnych pozytywnych zmian w otoczeniu przyrodniczym, które stanowiłyby realną wartość dodaną w kontekście ochrony środowiska. Należy podkreślić, że ustalenia zawarte w planie ogólnym w dużej mierze stanowią odzwierciedlenie i uszczegółowienie zapisów istniejącego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Plan ogólny pełni zatem funkcję porządkującą i systematyzującą już obowiązujące ustalenia, nie wprowadzając radykalnych zmian, lecz uzupełniając i doprecyzowując ramy dalszego rozwoju przestrzennego. W świetle aktualnych przepisów prawa plan ogólny stanowi kluczowy dokument kształtowania polityki przestrzennej na poziomie lokalnym i jest niezbędnym narzędziem realizacji zasad zrównoważonego rozwoju, łącząc potrzeby społeczne, gospodarcze i środowiskowe w spójną koncepcję zagospodarowania terenu.

4. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY Z DNIA 16 KWIEŃNIA 2004 R. O OCHRONIE PRZYRODY

Na terenie miasta Będzina nie stwierdzono występowania szczególnie istotnych problemów środowiskowych, które bezpośrednio wpływałyby na obszary chronione w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Niemniej jednak, w procesie realizacji projektowanego dokumentu istotne znaczenie mają inne zagrożenia środowiskowe, które – choć nie oddziałują bezpośrednio na chronione formy przyrody – mogą wpływać na jakość środowiska przyrodniczego w mieście i wymagają uwzględnienia w polityce przestrzennej i planistycznej.

W szczególności należy zwrócić uwagę na następujące problemy:

- sukcesywne zwiększanie się spływu powierzchniowego wód, przy jednoczesnym ograniczaniu infiltracji wgłębnej (skutek powstawania nowej zabudowy i utwardzania terenów);
- silna urbanizacja właściwie całego terenu miasta związana z położeniem w centralnej części Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego, z urbanizacją wiąże się również brak w miarę naturalnych siedlisk przyrodniczych, brak lub znikome powiązania przyrodnicze obszaru miasta z terenami sąsiednimi, a także brak większych kompleksów leśnych oraz niewielka ilość zadrzewień i zakrzewień (te ostatnie rekompensowane są obecnością dużej ilości parków miejskich);
- brak obszarowych form ochrony przyrody, takich jak użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe czy stanowiska dokumentacyjne, choć występują miejsca wypełniające dyspozycję ustawową;
- w miejscach prowadzenia wielkoobszarowej działalności rolnej występuje mała bioróżnorodność;
- problem tzw. niskiej emisji pochodzącej głównie z indywidualnych palenisk domowych;
- oddziaływanie w zakresie pola elektromagnetycznego oraz hałasu ze strony linii elektroenergetycznych najwyższego napięcia 400 kV i 220 kV oraz wysokiego napięcia 110 kV;
- zanieczyszczenie spalinami ze strony układu drogowego (zwłaszcza dróg o wyższych klasach technicznych i znaczeniu ponadlokalnym);
- zanieczyszczenie hałasem, którego źródłem są przede wszystkim ciągi tras komunikacyjnych (odcinki drogowe j.w., linia kolejowa).

5. SKUTKI DLA ŚRODOWISKA WYNIKAJĄCE Z REALIZACJI USTALEŃ PLANU

5.1 WPŁYW NA WODY POWIERZCHNIOWE

Teren miasta jest dość ubogi jeśli chodzi o sieć hydrograficzną. Na terenie miasta wyróżniono tylko pięć cieków mające nazwy: Czarna Przemsza, Psarka, Pogoria, Wielonka oraz Brynica. Pozostałe cieki to drobne, okresowo wyschnięte rowy melioracyjne.

W obrębie wyznaczonych stref planistycznych, określonych w projekcie planu ogólnego, przewidziano tereny inwestycyjne, które obejmują zarówno obszary z istniejącą zabudową, jak i tereny niezabudowane, na których planowane jest wznoszenie nowych obiektów budowlanych. Realizacja nowych inwestycji budowlanych będzie wiązała się z koniecznością doprowadzenia do tych terenów infrastruktury technicznej, w tym sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Przy rozbudowie sieci kanalizacyjnej oraz zachowaniu odpowiednich standardów szczelności zbiorników na nieczystości ciekłe, nie przewiduje się ryzyka zagrożenia dla jakości wód podziemnych ani powierzchniowych. Procesy te zostaną przeprowadzone w sposób zapewniający zgodność z wymaganiami ochrony środowiska, z poszanowaniem zasobów wodnych i minimalizowaniem wpływu na ekosystemy wodne.

Projekt planu ogólnego, ze względu na swój charakter strategiczny, nie zawiera szczegółowych ustaleń dotyczących zaopatrzenia ludności w wodę, odprowadzania ścieków komunalnych, a także zagospodarowania wód opadowych i roztopowych. Ustalenia w tym zakresie zostaną określone w dokumentach planistycznych niższego rzędu, w szczególności w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w dokumentacji technicznej towarzyszącej realizacji poszczególnych inwestycji. To właśnie na etapie planów miejscowych oraz decyzji administracyjnych (np. decyzji środowiskowych, pozwolenia na budowę) zostaną doprecyzowane parametry i rozwiązania techniczne, zapewniające zgodność projektowanych systemów z obowiązującymi standardami ochrony wód powierzchniowych.

W związku z powyższym, biorąc pod uwagę ogólny charakter opracowania oraz brak bezpośrednich ustaleń ingerujących w sposób gospodarowania zasobami wodnymi, nie przewiduje się wystąpienia negatywnych oddziaływań na wody powierzchniowe wynikających z realizacji ustaleń planu ogólnego. Wręcz przeciwnie – konsekwentna realizacja kierunków polityki przestrzennej, w tym rozwój sieci kanalizacyjnej i uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej, przyczyni się do poprawy stanu środowiska wodnego na obszarze gminy oraz do zwiększenia bezpieczeństwa ekologicznego.

5.2 WPLYW NA WODY PODZIEMNE

Wpływ na wody podziemne związany z odprowadzaniem ścieków – analogicznie jak w pkt 5.1.

Wprowadzenie nowej zabudowy oraz innych form zagospodarowania przestrzennego w obrębie terenów objętych planem ogólnym nieuchronnie wiązać się będzie ze wzrostem powierzchni uszczelnionych, wynikającym z realizacji utwardzonych dróg, placów, chodników, parkingów oraz powierzchni zabudowy kubaturowej. W konsekwencji nastąpi ograniczenie naturalnej infiltracji wód opadowych do gruntu, co prowadzić może do częściowego zaburzenia lokalnych stosunków wodnych. Zjawisko to ma charakter powszechny w procesach urbanizacyjnych i wiąże się z obniżeniem zdolności terenów do zasilania wód gruntowych oraz zmianą kierunków i intensywności odpływu powierzchniowego.

Zmiany te, choć zauważalne w skali lokalnej, nie będą jednak powodowały istotnego negatywnego wpływu na stan środowiska. Zmodyfikowany naturalny spływ wód opadowych, powstający w wyniku działalności człowieka – w tym prac budowlanych polegających na niwelacji terenu, podwyższaniu lub obniżaniu jego rzędnych, nawożeniu ziemi bądź usuwaniu warstw gruntu – może prowadzić do czasowych uciążliwości, takich jak gromadzenie się wód opadowych lub ich niekontrolowany odpływ na grunty sąsiednie. Są to jednak zjawiska o charakterze punktowym i krótkotrwałym, możliwe do ograniczenia poprzez właściwe zaprojektowanie systemów odwodnienia, retencji oraz zagospodarowania wód opadowych.

Potencjalnym źródłem zanieczyszczeń substancjami ropopochodnymi pozostają istniejące oraz planowane ciągi komunikacyjne, w tym drogi o wyższym natężeniu ruchu, a także parkingi i place manewrowe. W miejscach tych możliwy jest spływ powierzchniowy zanieczyszczonych wód deszczowych, zawierających m.in. oleje, paliwa, metale ciężkie czy cząstki stałe pochodzące z eksploatacji pojazdów. Ryzyko to można jednak skutecznie ograniczyć poprzez stosowanie odpowiednich rozwiązań technicznych, takich jak separatory substancji ropopochodnych, zbiorniki retencyjne czy systemy rozsączania i filtracji wód opadowych.

Dodatkowym czynnikiem mogącym oddziaływać na stan jakościowy wód powierzchniowych i podziemnych jest działalność rolnicza prowadzona na terenach sąsiednich. Nieprawidłowe lub nadmierne stosowanie nawozów mineralnych i organicznych, w szczególności w okresach niekorzystnych warunków pogodowych, może prowadzić do wymywania związków azotu i fosforu do gleb, a następnie do ich migracji w kierunku wód gruntowych. Działania edukacyjne, kontrolne oraz przestrzeganie zasad dobrej praktyki rolniczej i programu działań wynikającego z dyrektywy azotanowej (91/676/EWG) stanowią skuteczne narzędzie minimalizujące to ryzyko.

W granicach obszaru objętego planem ogólnym znajdują się częściowo obszary wód podziemnych zaliczane do Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 329 oraz jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) nr 111 i 112. Analiza ustaleń projektu planu wskazuje, iż nie przewiduje się znaczącego negatywnego oddziaływania na te jednostki. Realizacja ustaleń planu nie powinna przyczynić się do nieosiągnięcia lub pogorszenia stanu celów środowiskowych określonych dla JCWPd, pod warunkiem stosowania zasad właściwego odwodnienia i zabezpieczenia terenów inwestycyjnych przed emisją zanieczyszczeń.

Za potencjalne zagrożenie dla jakości wód podziemnych i powierzchniowych uznać można jedynie liniowe ogniska zanieczyszczeń, w szczególności wzdłuż dróg o dużym natężeniu ruchu, gdzie wody opadowe mogą przenosić zanieczyszczenia komunikacyjne do podłoża. Skala tego oddziaływania będzie jednak ograniczona przestrzennie, a jego wpływ można skutecznie minimalizować poprzez zastosowanie systemów odwodnienia dróg wyposażonych w urządzenia oczyszczające wody opadowe oraz regularną konserwację infrastruktury kanalizacyjnej.

Podsumowując, przewidywane zmiany w zakresie stosunków wodnych i potencjalnych źródeł zanieczyszczeń nie będą miały istotnego wpływu na stan środowiska wodnego. Przy prawidłowej realizacji inwestycji oraz przestrzeganiu obowiązujących norm i zasad ochrony wód, plan ogólny nie stanowi zagrożenia dla osiągnięcia celów środowiskowych określonych dla GZWP nr 329 oraz JCWPd nr 111 i 112.

5.3 WPLYW NA KLIMAT

W szerszym kontekście, realizacja ustaleń planu ogólnego nie wpłynie na klimat miasta Będzina. Zmianie ulegnie natomiast mikroklimat terenów, na których powstawała będzie nowa zabudowa. Proces ten wpłynie na zwiększenie szorstkości powierzchni ziemi, i co za tym idzie – zmniejszenie warunków przewietrzania. Na obszarach przewidzianych do zabudowy zmieni się również topoklimat – z charakterystycznych dla terenów otwartych, na typowy dla obszarów zurbanizowanych.

Przewiduje się, że potencjalny wpływ na powietrze atmosferyczne – a co za tym idzie – na lokalny klimat w przypadku powstawania nowej zabudowy bądź realizacji innych form zagospodarowania, będzie związany z emisją

szkodliwych substancji podczas prowadzenia robót budowlanych (uciążliwość tymczasowa, która ustanie po zakończeniu prac). W kontekście użytkowania zabudowy oraz prowadzenia przewidzianej na danym terenie działalności, dodatkowo należy wymienić uciążliwości związane z ogrzewaniem budynków mieszkalnych jednorodzinnych – w niesprzyjających warunkach atmosferycznych możliwe jest okresowe przekroczenie dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń powietrza, zwłaszcza w okresie grzewczym i w trakcie warunków inwersyjnych. Należy jednak podkreślić, że na terenie woj. śląskiego obowiązuje uchwała Nr V/36/1/2017 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 7 kwietnia 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (Dz. Urz. Woj. Śl. z dnia 12 kwietnia 2017 r., poz. 2624), która ma na celu ograniczenie nadużyć w tym zakresie.

Zagrożenie dla środowiska wynikające z funkcjonowania obiektów usługowych lub produkcyjnych należy ocenić jako niewielkie, głównie z uwagi na fakt, że działalność tego typu podlega ścisłym regulacjom prawnym. Przedsięwzięcia są zobowiązane do spełnienia wielu rygorystycznych norm zawartych w przepisach prawa ochrony środowiska, które dotyczą m.in. emisji zanieczyszczeń do powietrza. Spełnienie tych norm jest warunkiem uzyskania odpowiednich decyzji administracyjnych, takich jak pozwolenia zintegrowane, pozwolenia na emisję czy decyzje środowiskowe. Ponadto funkcjonowanie takich obiektów objęte jest systemem bieżącego monitoringu i kontroli realizowanego przez wyspecjalizowane instytucje, takie jak Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska czy inne organy administracji publicznej. System ten pozwala na weryfikację zgodności prowadzonej działalności z obowiązującymi przepisami oraz umożliwia szybkie reagowanie w przypadku wykrycia nieprawidłowości. Istotną rolę odgrywa również sam proces uzyskiwania pozwoleń, który zazwyczaj wiąże się z obowiązkiem przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko. Pozwala to już na etapie planowania inwestycji zidentyfikować potencjalne zagrożenia i wprowadzić odpowiednie środki zaradcze. Jednak ostateczny wpływ danego obiektu na środowisko zależy również od właściwego użytkowania instalacji, stosowania się do warunków pozwoleń oraz prowadzenia działalności zgodnie z zasadami najlepszych dostępnych technologii (BAT). Podsumowując, choć obecność obiektów usługowych czy produkcyjnych wiąże się z pewnym potencjalnym oddziaływaniem na środowisko, obowiązujące przepisy oraz system nadzoru i kontroli skutecznie minimalizują to ryzyko, pod warunkiem właściwej eksploatacji urządzeń i przestrzegania nałożonych zobowiązań.

Oddzielnym, istotnym zagadnieniem pozostaje problem emisji spalin, które są bezpośrednio związane z ruchem komunikacyjnym, w szczególności na drogach publicznych o wyższych klasach technicznych. Drogi te charakteryzują się dużym natężeniem ruchu, zwłaszcza pojazdów silnikowych, co skutkuje zwiększoną emisją zanieczyszczeń powietrza, w tym tlenków azotu, cząstek stałych i dwutlenku węgla. Źródła te stanowią istotne obciążenie dla środowiska, szczególnie w rejonach o wysokiej koncentracji zabudowy mieszkaniowej lub w bezpośrednim sąsiedztwie obszarów chronionych. W kontekście ustaleń planu ogólnego, nie przewiduje się jednak wyznaczania nowych dróg o wysokich klasach technicznych, które mogłyby przyczynić się do zwiększenia emisji spalin. Dokument ten utrzuca jedynie przebieg już istniejących głównych ciągów komunikacyjnych. Oznacza to, że plan ogólny nie generuje nowego, dodatkowego źródła emisji w tym zakresie, a jedynie porządkuje dotychczasowy układ infrastruktury transportowej. Należy jednak mieć na uwadze, że rozwój funkcjonalno-przestrzenny gminy może w przyszłości wymagać uzupełnienia układu drogowego o nowe drogi niższych klas, takie jak drogi lokalne, dojazdowe czy wewnętrzne. Ich przebieg i dokładne parametry techniczne nie są jednak określone na poziomie planu ogólnego, lecz będą ustalane szczegółowo podczas sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Na tym etapie możliwa będzie również szczegółowa ocena ich potencjalnego wpływu na środowisko, w tym na jakość powietrza, a także wskazanie ewentualnych rozwiązań minimalizujących negatywne oddziaływanie ruchu drogowego, takich jak nasadzenia izolacyjne, ekrany akustyczne czy strefy ograniczonego ruchu.

Z perspektywy przeciwdziałania zmianom klimatu oraz adaptacji do ich skutków, kluczowe znaczenie w polityce przestrzennej miasta Będzina ma zachowanie i wzmocnienie terenów pełniących funkcje klimatyczne, w szczególności stref otwartych (SO) oraz stref zieleni i rekreacji (SN). Obszary te odgrywają istotną rolę w łagodzeniu negatywnych skutków zmian klimatycznych – ograniczają efekt miejskiej wyspy ciepła, umożliwiają retencję wód opadowych, poprawiają jakość powietrza oraz chronią lokalną bioróżnorodność. Są one także kluczowe dla zapewnienia ciągłości naturalnych procesów ekologicznych oraz regulacji warunków mikroklimatycznych.

W związku z tym, w projektowanym dokumencie przyjęto zasadę ograniczenia ekspansji nowych terenów inwestycyjnych w szczególności do obszarów już w pewnym stopniu zurbanizowanych oraz tych objętych obowiązującymi dokumentami planistycznymi lub też jako kontynuacja polityki przestrzennej z obowiązującego dotychczas studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Takie podejście pozwala zminimalizować presję na tereny niezabudowane i przyrodniczo czynne, których uszczelnienie prowadziłoby do zwiększenia spływu powierzchniowego wód, pogorszenia bilansu wodnego oraz wzrostu lokalnych temperatur. Ograniczanie nowej zabudowy w terenach naturalnych jest zatem bezpośrednim działaniem ograniczającym negatywny wpływ urbanizacji na klimat. Nie mniej jednak wyznaczone

zostały również zupełnie nowe strefy planistyczne umożliwiające zabudowę, jak obszar położony w sąsiedztwie Parku Rozkówka przewidujący strefę wielofunkcyjną z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (14SJ) oraz obszar położony na północ od zabudowań przy ul. Brzozowickiej przewidujący strefę wielofunkcyjną z zabudową mieszkaniową wielorodzinną (87SW, 88SW). W przypadku tego drugiego to o możliwości jego zabudowy przesądziła już wydana decyzja o warunkach zabudowy. Równocześnie, mając na uwadze potrzebę rozwoju gospodarczego, zaplanowano strefy gospodarcze (SG) i usługowe (SU), które zlokalizowano w sposób minimalizujący ich wpływ na środowisko – głównie w obszarach dobrze skomunikowanych i oddalonych od zabudowy mieszkaniowej. Należy jednak podkreślić, że realizacja tych stref wiąże się z nieuchronnym wzrostem emisji zanieczyszczeń, zwiększonym zużyciem energii i powstawaniem kolejnych powierzchni nieprzepuszczalnych, co będzie miało wpływ na lokalny klimat. Dlatego też tak istotne jest, aby ich rozwój był równoważony przez utrzymanie i ochronę rozległych stref otwartych (SO), które pełnią rolę „zielonych płuc” miasta i przeciwdziałają skutkom antropopresji.

W szerszej – regionalnej skali, realizacja ustaleń planu ogólnego nie będzie miała istotnego wpływu na klimat.

5.4 WPLYW NA UKSZTAŁTOWANIE TERENU

Projekt planu ogólnego zakłada stopniowy przyrost funkcji mieszkaniowej, usługowej oraz produkcyjnej na obszarze miasta. Realizacja tych założeń wiązać się będzie z przekształceniem istniejącej powierzchni terenu pod względem morfologicznym. Tego rodzaju zmiany należy uznać za proces nieunikniony, towarzyszący wdrażaniu każdego typu inwestycji o charakterze urbanistycznym czy gospodarczym. Przekształcenia przestrzeni wynikają w sposób naturalny z potrzeby dostosowania terenów do nowej funkcji, wymogów technicznych oraz oczekiwań społeczno-ekonomicznych.

Na obecnym etapie planowania – z uwagi na ogólny charakter dokumentu – nie ma możliwości szczegółowego określenia formy, skali ani zasięgu przestrzennego przewidywanych przekształceń. Plan ogólny pełni funkcję ramową i strategiczną, wyznaczając kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta. Konkretnie rozwiązania projektowe, takie jak lokalizacja poszczególnych inwestycji, powierzchnia zabudowy, intensywność zagospodarowania, wysokość obiektów czy przebieg układu komunikacyjnego, będą doprecyzowywane w dalszych etapach planowania przestrzennego – w szczególności w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, decyzjach o warunkach zabudowy oraz w trakcie analiz środowiskowych towarzyszących przyszłym przedsięwzięciom.

W planie ogólnym przewiduje się możliwość wyznaczenia rozległych stref wielofunkcyjnych z zabudową mieszkaniową wielorodzinną (87SW, 88SW), usługowych (SU) oraz gospodarczych (SP). Inwestycje realizowane w tych strefach, z racji swojej skali, złożoności oraz oddziaływania przestrzennego, wymagają kompleksowego przygotowania terenu. Obejmuje ono między innymi prace ziemne i niwelacyjne, wykonanie infrastruktury technicznej (wodociągowej, kanalizacyjnej, energetycznej, telekomunikacyjnej), utwardzenie nawierzchni dróg i placów, a także budowę obiektów kubaturowych o zróżnicowanym przeznaczeniu.

Proces ten prowadzi nieuchronnie do ingerencji w naturalną strukturę gleby, zmian w powierzchniowej budowie geologicznej, a także do lokalnych przekształceń rzeźby terenu, w tym niwelacji, nasypów i wykopów.

Podsumowując, realizacja kierunków zagospodarowania określonych w projekcie planu ogólnego w sposób nieunikniony wiązać się będzie z przekształceniami terenu. Dlatego też istotnym elementem polityki przestrzennej miasta powinno być prowadzenie świadomego, zrównoważonego planowania, które łączy potrzeby rozwojowe z troską o ochronę środowiska. W tym kontekście szczególnego znaczenia nabiera konieczność stosowania rozwiązań minimalizujących negatywny wpływ inwestycji – takich jak zachowanie istniejących elementów zieleni, wprowadzanie zielonej infrastruktury, wykorzystanie retencji wód opadowych czy ograniczanie uszczelnienia powierzchni. Ponadto, w przypadkach, gdy nie da się uniknąć znaczących oddziaływań, należy przewidywać działania kompensacyjne i rekultywacyjne, umożliwiające częściowe odtworzenie wartości przyrodniczych i krajobrazowych danego obszaru.

5.5 WPLYW NA GLEBY

Na terenie gminy występuje stosunkowo niewielka ilość gruntów rolnych o wysokiej klasie bonitacyjnej, tj. klas I–III, charakteryzujących się dobrymi warunkami glebowo-przyrodniczymi oraz wysokim potencjałem produkcyjnym. Dominują natomiast gleby o średniej i niskiej jakości rolniczej, w tym gleby klasy IV, V i VI, często położone na obszarach o zróżnicowanej rzeźbie terenu lub w sąsiedztwie istniejącej zabudowy. Takie uwarunkowania ograniczają możliwości ich efektywnego użytkowania rolniczego, a jednocześnie stwarzają potencjał do stopniowego przekształcania tych terenów w kierunku funkcji nierolniczych, zgodnie z potrzebami rozwoju przestrzennego miasta.

W kontekście przyjętych w projekcie planu ogólnego kierunków zagospodarowania przestrzennego, przewiduje się, że część obecnie niezabudowanych terenów, w tym gruntów rolnych o niższej wartości użytkowej, zostanie przeznaczona

pod zabudowę mieszkaniową, usługową lub produkcyjną. Realizacja tego typu inwestycji wymagać będzie usunięcia wierzchniej warstwy gleby (humusu), co prowadzi do jej całkowitego zniszczenia i utraty funkcji przyrodniczych, w tym zdolności produkcyjnych, retencyjnych i biochemicznych. Zmiana pokrycia terenu oraz uszczelnienie powierzchni gruntów powodują również zaburzenia w lokalnych stosunkach wodnych oraz ograniczenie aktywności biologicznej gleby.

Procesy te są nieuniknione i typowe dla obszarów rozwijających się przestrzennie, zwłaszcza w strefach podmiejskich oraz w miejscach koncentracji inwestycji infrastrukturalnych. Towarzyszą one przede wszystkim realizacji obiektów kubaturowych, budowie dróg, sieci technicznych oraz terenów usługowych i produkcyjnych. Należy jednak podkreślić, że planowane przekształcenia obejmują głównie grunty o niskiej wartości użytkowej – w dużej mierze rozproszone enklawy gruntów ornych, nieposiadające ciągłości przestrzennej, często położone w bezpośrednim sąsiedztwie istniejącej zabudowy i dróg. W związku z tym skala oddziaływania na glebę w ujęciu ogólnym jest ograniczona i nie stanowi zagrożenia dla zachowania zasobów gleb o najwyższej przydatności rolniczej.

Warto również zauważyć, że plan ogólny nie przesądza o ostatecznej formie zagospodarowania poszczególnych terenów, lecz wyznacza kierunki rozwoju, które w dalszych etapach planowania przestrzennego (na poziomie planów miejscowych) mogą być weryfikowane i doprecyzowywane w sposób umożliwiający ochronę gleb o wyższej bonitacji. Na tym etapie istotne jest jedynie wskazanie potencjalnych obszarów rozwojowych, przy równoczesnym zachowaniu racjonalnych proporcji pomiędzy funkcją rolniczą a zurbanizowaną.

Podsumowując, realizacja ustaleń planu ogólnego spowoduje nieuniknione przekształcenia gleb, głównie poprzez ich zabudowę, utwardzenie lub wykorzystanie pod infrastrukturę techniczną. Utrata części powierzchni gleb będzie miała charakter trwały, jednak z uwagi na niski potencjał produkcyjny i ograniczoną wartość przyrodniczą gruntów, na których planuje się nowe inwestycje, wpływ ten należy ocenić jako niewielki w skali całej gminy.

5.6 WPŁYW NA ZASOBY NATURALNE

Na obszarze miasta Będzina występują zarówno przypowierzchniowe, jak i głębiej zalegające złoża kopalin naturalnych. Obecnie jednak na terenie miasta nie prowadzi się żadnej eksploatacji udokumentowanych złóż. Wydobycie węgla kamiennego, które stanowiło niegdyś istotny element gospodarki regionu, zostało zakończone w połowie lat 90. XX wieku z przyczyn politycznych i ekonomicznych, w tym ze względu na restrukturyzację sektora górniczego oraz spadek opłacalności eksploatacji.

W granicach administracyjnych miasta zidentyfikowano również występowanie złóż innych surowców mineralnych, takich jak piaski podsadzkowe oraz surowce ilaste D/P cementu, które ze względu na swoje właściwości mogłyby stanowić potencjalny surowiec dla przemysłu budowlanego. Pomimo ich udokumentowania, nie przewiduje się objęcia tych obszarów strefą górnictwa, umożliwiającą prowadzenie eksploatacji.

Decyzja ta wynika przede wszystkim z uwarunkowań przestrzennych oraz społecznych. Złoża te zlokalizowane są w bezpośrednim sąsiedztwie terenów zabudowanych – w tym terenów o funkcji mieszkaniowej, usługowej oraz rekreacyjno-wypoczynkowej, takich jak Park Rozkówka, który stanowi ważny element lokalnego systemu przyrodniczego i przestrzeni publicznej miasta. Potencjalne uruchomienie eksploatacji w tych rejonach prowadziłoby do konfliktu przestrzennego i społecznego, wynikającego z kolizji interesów gospodarczych z potrzebami mieszkańców oraz koniecznością zachowania ładu przestrzennego i walorów środowiskowych.

W związku z powyższym, eksploatacja złóż kopalin na obszarze Będzina nie jest planowana, a kierunki rozwoju przestrzennego określone w projekcie planu ogólnego zakładają ochronę istniejących funkcji mieszkaniowych i rekreacyjnych przed potencjalnymi uciążliwościami działalności górniczej.

Należy podkreślić, że ochrona zasobów naturalnych na obszarze miasta Będzina nie ogranicza się wyłącznie do zabezpieczenia złóż surowców mineralnych przed niekontrolowaną eksploatacją. Polityka przestrzenna miasta obejmuje znacznie szersze podejście do kwestii środowiskowych, uwzględniające potrzebę zachowania różnorodności przyrodniczej, ochrony krajobrazu oraz utrzymania funkcji ekologicznych terenów otwartych. Obszary te, obejmujące m.in. doliny cieków, tereny zieleni urządzonej, parki miejskie oraz nieużytki o wysokim potencjale przyrodniczym, pełnią kluczową rolę w utrzymaniu równowagi środowiskowej i klimatycznej regionu.

Podsumowując, wpływ projektu planu ogólnego na zasoby naturalne miasta Będzina można ocenić jako kontrolowany, zrównoważony i ukierunkowany na ich ochronę oraz racjonalne użytkowanie. Dokument ten w sposób świadomy łączy aspekty rozwojowe z wymogami ochrony środowiska, minimalizując ryzyko konfliktów przestrzennych oraz negatywnych oddziaływań związanych z potencjalną działalnością wydobywczą. W rezultacie plan sprzyja zachowaniu długofalowej trwałości środowiska przyrodniczego, a jednocześnie wspiera poprawę jakości życia mieszkańców i wzmacnia odporność ekosystemów miejskich.

5.7 WPLYW NA ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Projekt planu ogólnego zakłada wyznaczenie stref planistycznych, które w sposób uporządkowany organizują układ przestrzenny miasta, zapobiegając tym samym niekontrolowanemu rozlewowi zabudowy na obszary cenne przyrodniczo. Działania te mają kluczowe znaczenie z punktu widzenia ochrony środowiska naturalnego, ponieważ niekontrolowana urbanizacja prowadzi do fragmentacji siedlisk oraz degradacji ekosystemów. Zachowanie integralności terenów przyrodniczych jest istotne dla ochrony zarówno fauny, jak i flory, gdyż głównym zagrożeniem dla bioróżnorodności jest utrata bądź przekształcanie naturalnych siedlisk. Ze względu na specyfikę oraz silne uregulowania prawne w zakresie wyznaczania nowych terenów uzupełnienia zabudowy, obszary te są ograniczone i zwarte, co pozwala na uniknięcie ingerencji w wielkoobszarowe tereny otwarte oraz zachowanie ich funkcji ekologicznych.

W opracowaniu ekofizjograficznym miasta Będzina wskazano szereg obszarów o szczególnej wartości ekologicznej, rekomendowanych do objęcia ochroną. Są to:

Obszar wskazany do ochrony w opracowaniu ekofizjograficznym	Rozwiązanie projektowe wraz z uzasadnieniem
Góra Parcina – jako poszerzenie istniejącego obszaru chronionego krajobrazu	W dużej części obszaru pozostawiona została strefa otwarta (SO). W przypadku pozostałych stref planistycznych (SJ, SU) ich wyznaczenie wynika z ustaleń obowiązujących planów miejscowych.
Góra Kijowa jako zespół przyrodniczo – krajobrazowy	W dużej części obszaru pozostawiona została strefa otwarta (SO). W przypadku pozostałych stref planistycznych (SJ, SU) ich wyznaczenie ma miejsce w obrzeżnych częściach obszaru.
Park Ciechanowskiego jako zespół przyrodniczo – krajobrazowy	W części parkowej ustalona strefa zieleni i rekreacji (SN). Strefa usługowa (SU) wyznaczona w miejscu istniejącej zabudowy.
Bory jako użytek ekologiczny	W dużej części obszaru pozostawiona została strefa otwarta (SO). W przypadku pozostałych stref planistycznych (SJ, SU, SP) ich wyznaczenie ma miejsce w obrzeżnych częściach obszaru, częściowo wynikające ze stanu istniejącego bądź z ustaleń obowiązujących planów miejscowych.
Glinice jako użytek ekologiczny	Wyznaczenie strefy wielofunkcyjnej z zabudową mieszkaniową jednorodziną (SJ) wynika z ustaleń wydanej decyzji o warunkach zabudowy, która przesądziła już o możliwości zabudowy tego obszaru.
Dolina Psarskiego Potoku jako użytek ekologiczny	W dużej części obszaru pozostawiona została strefa otwarta (SO) lub strefa zieleni i rekreacji (SN). W przypadku pozostałych stref planistycznych (SJ, SW, SU) ich wyznaczenie ma miejsce w obrzeżnych częściach obszaru, częściowo wynikające ze stanu istniejącego, jak np. 92SU, bądź z ustaleń obowiązujących planów miejscowych, jak np. strefa 89SW, czy 27SU.
Dolina Brzozowickiego Potoku jako użytek ekologiczny	W granicach obszaru pozostawiona została strefa otwarta (SO).
Łągisza jako użytek ekologiczny	W dużej części obszaru pozostawiona została strefa otwarta (SO). W przypadku pozostałych stref planistycznych (SJ, SP) ich wyznaczenie ma miejsce w obrzeżnych częściach obszaru, wynikające z ustaleń obowiązujących planów miejscowych.

Analiza zgodności rozwiązań projektowych planu ogólnego miasta Będzina z ustaleniami opracowania ekofizjograficznego wskazuje, że dokument w znacznym stopniu uwzględnia rekomendacje dotyczące ochrony obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych. W większości przypadków dla terenów wskazanych w opracowaniu ekofizjograficznym jako wartościowe przyrodniczo i rekomendowane do objęcia ochroną, zachowano strefy

otwarte (SO) lub strefy zieleni i rekreacji (SN), co umożliwia utrzymanie ich naturalnych funkcji ekologicznych oraz ogranicza możliwość intensywnej zabudowy.

W nielicznych przypadkach wprowadzenie innych form zagospodarowania, takich jak strefy mieszkaniowe (SJ, SW), usługowe (SU) czy gospodarcze (SP), wynika z obowiązujących planów miejscowych bądź z wcześniej wydanych decyzji o warunkach zabudowy, które już przesądziły o dopuszczalności inwestycji na tych terenach. Oznacza to, że plan ogólny nie wprowadza nowych, istotnych przekształceń w obszarach cennych przyrodniczo, a jedynie porządkuje istniejący stan zagospodarowania przestrzennego.

W ww. opracowaniu wyznaczono również tereny do ochrony przed zmianami zagospodarowania. Są to:

Obszar wskazany do ochrony przed zmianami zagospodarowania	Rozwiązanie projektowe wraz z uzasadnieniem
Podłósie - Las liściasty pochodzenia sztucznego, położony na północ od ul. Bory;	W dużej części obszaru pozostawiona została strefa otwarta (SO). W przypadku strefy planistycznej SJ jej wyznaczenie ma miejsce w obrzeżnych częściach obszaru.
Rozkówka - Teren obejmuje Park Kultury Fizycznej „Rozkówka” wraz z otoczeniem położony w Grodźcu	W dużej części obszaru pozostawiona została strefa otwarta (SO) lub strefa zieleni i rekreacji (SN). W przypadku pozostałych stref planistycznych (SJ) ich wyznaczenie ma miejsce w obrzeżnych częściach obszaru, wynikające z ustaleń obowiązujących planów miejscowych. W przypadku strefy 14SJ, jej wyznaczenie podyktowane zostało zapotrzebowaniem na rozwój funkcji mieszkaniowej w tej części miasta.
Hałda Elektrowni Łagisza - teren składowiska odpadów ze spalania węgla Elektrowni Łagisza, obecnie już zrekultywowany i porośnięty roślinnością	Wyznaczenie stref umożliwiających zabudowę obszaru wynika w szczególności z ustaleń wydanej decyzji o warunkach zabudowy, która przesądziła już o możliwości zabudowy tego obszaru; w mniejszej części z ustaleń obowiązujących planów miejscowych.
Zrekultywowany teren po kopalni odkrywkowej Brzozowica - teren na którym istniała odkrywkowa kopalnia węgla kamiennego Brzozowica	W granicach obszaru pozostawiona została strefa otwarta (SO) z możliwością realizacji elektrowni słonecznej.
Stachowe - Teren położony za drogą Katowice – Warszawa, w rejonie osiedla Stachowe	W dużej części obszaru pozostawiona została strefa otwarta (SO). Wyznaczenie strefy planistycznej SP w pozostałej części obszaru wynika z potrzeby stworzenia i rozwoju ośrodka aktywności gospodarczej, zlokalizowanego w miejscu o korzystnych uwarunkowaniach komunikacyjnych. Lokalizacja ta została zaplanowana w sposób zapewniający oddalenie od funkcji konfliktogennych, w szczególności od zabudowy mieszkaniowej oraz terenów rekreacyjno-wypoczynkowych, co pozwala na ograniczenie potencjalnych uciążliwości związanych z działalnością produkcyjną i logistyczną.
Niepiekło - Kompleks łąkowy nad Czarną Przemszą przy ul. Rzecznej	W dużej części obszaru pozostawiona została strefa otwarta (SO). W przypadku strefy planistycznej (SJ) jej wyznaczenie wynika z ustaleń obowiązującego planu miejscowego.
Czarna Przemsza - Łąki świeże usytuowane po obu stronach Czarnej Przemszy między ulicami Brzozowicką	W dużej części obszaru pozostawiona została strefa otwarta (SO) lub strefa zieleni i rekreacji (SN). W przypadku

i Spacerową;	pozostałych stref planistycznych (SJ, SW) ich wyznaczenie ma miejsce w obrzeżnych częściach obszaru, wynikające z ustaleń obowiązujących planów miejscowych.
Brzozowica (Park Małpi Gaj) Las liściasty o charakterze grądu subkontynentalnego, położony nad Czarną Przemszą na północ od Góry Zamkowej;	W granicach obszaru pozostawiona została strefa otwarta (SO).
Koszelew Wyspa lasu liściastego (głównie brzoza i topola), sztucznego pochodzenia, położona przy al. H. Kołłątaja	W dużej części obszaru pozostawiona została strefa zieleni i rekreacji (SN). W przypadku strefy planistycznej SU jej wyznaczenie ma miejsce w obrzeżnych częściach obszaru.
Małobądz - Teren ogródków działkowych POD Wypoczynek wraz z otoczeniem, położony na wschód od drogi Katowice – Warszawa;	W dużej części obszaru pozostawiona została strefa zieleni i rekreacji (SN). W przypadku pozostałych stref planistycznych (SJ, SU, SI) ich wyznaczenie ma miejsce w obrzeżnych częściach obszaru, wynikające z ustaleń obowiązujących planów miejscowych.
Boleradz - Wzgórze przy ul. Asnyka ze zbiorowiskami łąkowymi, polami uprawnymi i zbiorowiskami chwastów polnych o charakterze kserotermicznym oraz zadrzewieniami śródpolnymi.	W dużej części obszaru pozostawiona została strefa otwarta (SO). W przypadku pozostałych stref planistycznych (SJ) ich wyznaczenie ma miejsce w obrzeżnych częściach obszaru, wynikające z ustaleń obowiązujących planów miejscowych.

Analiza rozwiązań projektowych zawartych w projekcie planu ogólnego miasta Będzina w odniesieniu do terenów wskazanych w opracowaniu ekofizjograficznym jako wymagających ochrony przed zmianami zagospodarowania pozwala stwierdzić, że ustalenia planu w znacznym stopniu respektują rekomendacje dotyczące zachowania ich walorów przyrodniczych, krajobrazowych i klimatycznych.

W przeważającej części tych obszarów utrzymano strefy otwarte (SO) lub strefy zieleni i rekreacji (SN), co umożliwia zachowanie ich dotychczasowych funkcji ekologicznych i krajobrazowych. Rozwiązania te sprzyjają ochronie terenów biologicznie czynnych, korytarzy przewietrzania miasta, siedlisk roślinnych i zwierzęcych oraz lokalnych powiązań przyrodniczych. Wprowadzenie innych form zagospodarowania, takich jak strefy mieszkaniowe (SJ), usługowe (SU) czy gospodarcze (SP), ograniczono do obrzeżnych fragmentów terenów, gdzie zabudowa już występuje lub została wcześniej dopuszczona w obowiązujących planach miejscowych bądź decyzjach o warunkach zabudowy.

W szczególnych przypadkach, takich jak strefa 14SJ w rejonie Rozkówki czy strefa SP w rejonie Stachowego, wyznaczenie nowych funkcji wynika z uzasadnionych potrzeb rozwojowych miasta – odpowiednio w zakresie zaspokojenia lokalnego zapotrzebowania na tereny mieszkaniowe oraz tworzenia stref aktywności gospodarczej w miejscach o korzystnych uwarunkowaniach komunikacyjnych. W obu przypadkach lokalizacje te zostały dobrane w sposób zapewniający oddalenie od funkcji konfliktogennych i z poszanowaniem wartości przyrodniczych otoczenia.

Obszar planowanej elektrowni słonecznej stanowi teren przemysłowy po eksploatacji odkrywkowej, obecnie zrekultywowany i w różnym stopniu porośnięty roślinnością ruderalną oraz sukcesyjną. Są to grunty o obniżonych walorach przyrodniczych i krajobrazowych w porównaniu z terenami naturalnymi (brak cennych siedlisk, fragmentaryczna szata roślinna, zaburzone uwarunkowania glebowe). Lokalizacja farmy PV na takim obszarze ogranicza presję na tereny zielone i rolnicze wysokiej jakości oraz wpisuje się w zasadę ponownego wykorzystania terenów zdegradowanych.

Podsumowując, rozwiązania przyjęte w projekcie planu ogólnego miasta Będzina zapewniają zrównoważone podejście do ochrony terenów wymagających zachowania dotychczasowego charakteru użytkowania. Dokument w sposób wyważony łączy potrzeby rozwojowe z koniecznością ochrony zasobów przyrodniczych, co pozwala uznać jego wpływ na te obszary za kontrolowany, minimalny i zgodny z rekomendacjami opracowania ekofizjograficznego.

Kluczowym aspektem ochrony przyrody w planowaniu przestrzennym jest odpowiednie przypisanie funkcji terenów, na których udokumentowano występowanie gatunków chronionych. W przypadku miasta Będzina są to siedliska bobra europejskiego (*Castor fiber*). Wszystkie obszary, na których zidentyfikowano występowanie gatunków chronionych zwierząt, zostały zabezpieczone przed zabudową poprzez włączenie ich do strefy otwartej (SO) lub zieleni i rekreacji (SN). Takie działanie zapewnia nie tylko ochronę zagrożonych organizmów, ale także wspiera spójność ekosystemów oraz utrzymanie ich prawidłowego funkcjonowania.

Ochrona siedlisk przyrodniczych odgrywa kluczową rolę w zachowaniu bioróżnorodności i stabilności ekosystemów. Zmniejszanie powierzchni naturalnych siedlisk, ich degradacja i fragmentacja są głównymi czynnikami wpływającymi na spadek liczebności wielu gatunków. Główne zagrożenia dla tych obszarów wynikają z intensywnej urbanizacji i działalności człowieka, rozprzestrzeniania się gatunków inwazyjnych, postępujących zmian klimatu oraz zanieczyszczenia środowiska. Wprowadzenie gatunków inwazyjnych może prowadzić do wypierania rodzimych organizmów oraz destabilizacji lokalnych ekosystemów. Z kolei zmiany klimatu, takie jak wzrost temperatury, zmiany w dostępności wody czy ekstremalne zjawiska pogodowe, dodatkowo osłabiają zdolność ekosystemów do samoregeneracji. Zanieczyszczenia chemiczne i hałasowe, będące skutkiem działalności przemysłowej i transportowej, negatywnie oddziałują na florę i faunę, prowadząc do długotrwałych zmian w strukturze siedlisk. Negatywne skutki tych procesów obejmują zaburzenia w funkcjonowaniu ekosystemów, zmniejszenie populacji rodzimych gatunków oraz utratę ich siedlisk, co prowadzi do stopniowego zubożenia przyrody. Właściwa ochrona terenów cennych ekologicznie oraz ich odpowiednie zagospodarowanie stanowią kluczowy element strategii długofalowego rozwoju zrównoważonego i zachowania zasobów przyrodniczych dla przyszłych pokoleń.

W ramach ustaleń planu ogólnego, nie wprowadza się nowych dróg wyższych klas, które powodowałyby dodatkowe emisje spalin, a utrwała się jedynie istniejące ciągi komunikacyjne. Należy jednak pamiętać, iż struktura funkcjonalno-przestrzenna może wymagać rozbudowy o drogi niższych klas, których wyznaczanie odbywa się na poziomie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Takie drogi, ze względu na swoją specyfikę, nie będą miały znaczącego wpływu na środowisko przyrodnicze, a ich realizacja będzie dostosowana do potrzeb wynikających z układu funkcjonalnego miasta. W związku z tym, rozwiązania komunikacyjne przewidziane w planie ogólnym nie będą stanowiły dodatkowych barier w migracji zwierząt ani przyczyniały się do powstawania nowych źródeł zanieczyszczeń, które mogłyby negatywnie oddziaływać na środowisko przyrodnicze.

W związku z powyższym nie przewiduje się znacząco negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze.

5.8 WPŁYW NA OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE USTAWY Z 16 KWIEŃNIA 2004 R.

W myśl ustawy o ochronie przyrody na terenie miasta Będzin występują następujące formy ochrony przyrody, o których mowa w ustawie 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 z późn. zm.): obszar chronionego krajobrazu składający się z trzech terenów („Góra Zamkowa”, „Wzgórze Doroty” oraz „Las Grodziecki”) oraz kilkadziesiąt pomników przyrody.

Obszar chronionego krajobrazu w części „Góra Zamkowa” znajduje się w zasięgu następujących stref:

Strefa	Uzasadnienie przyjętego rozwiązania projektowanego
strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SW)	- uznanie stanu istniejącego; - uznanie stanu prawnego wynikającego z ustaleń planów miejscowych
strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ)	- uznanie stanu istniejącego, w tym przebiegu granic działek; - uznanie stanu prawnego wynikającego z ustaleń planów miejscowych
strefa usługowa (SU)	- uznanie stanu istniejącego w zakresie usług sportu i rekreacji, kultury, kultu religijnego, w tym przebiegu granic działek; - uznanie stanu prawnego wynikającego z ustaleń planów miejscowych
strefa zieleni i rekreacji (SN)	- uznanie stanu istniejącego; - ochrona walorów krajobrazowych

Obszar chronionego krajobrazu w części „Wzgórze Doroty” znajduje się w zasięgu następujących stref:

Strefa	Uzasadnienie przyjętego rozwiązania projektowanego
strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ)	uznanie stanu istniejącego, w tym przebiegu granic działek
strefa usługowa (SU)	- uznanie stanu istniejącego, w tym przebiegu granic działek (strefa 17SU); - w odniesieniu do strefy 1SU: - kontynuacja polityki przestrzennej miasta wyrażonej w obowiązującym dotychczas Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Będzina; - rozwój funkcji usługowych w miejscu koncentracji analogicznych funkcji, uwzględniając korzystne uwarunkowania komunikacyjne, tj. lokalizację przy skrzyżowaniu drogi krajowej nr 86 i drogi wojewódzkiej nr 913; - strefa obejmuje dolną część stoku, co minimalizuje negatywny wpływ na krajobraz; - brak sprzeczności z zakazami, które określa Uchwała Rady Miejskiej w Będzinie Nr

Prognoza oddziaływania na środowisko planu ogólnego Miasta Będzina

	XIII/139/93 z dnia 23 czerwca 1993 roku; – strefa nie została objęta krajobrazem priorytetowym, zgodnie z Audytem krajobrazowym województwa śląskiego, przyjętym uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego nr VII/16/16/2025 z dnia 23 czerwca 2025 r.
strefa zieleni i rekreacji (SN)	- uznanie stanu istniejącego, w tym przebiegu granic działek; - ochrona walorów krajobrazowych
strefa otwarta (SO)	ochrona walorów krajobrazowych
Strefa komunikacyjna (SK)	uznanie stanu istniejącego, w tym przebiegu granic działek

Obszar chronionego krajobrazu w części „Las Grodziecki” znajduje się w zasięgu następujących stref:

Strefa	Uzasadnienie przyjętego rozwiązania projektowanego
strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ)	uznanie stanu istniejącego, w tym przebiegu granic działek
strefa usługowa (SU)	uznanie stanu istniejącego
strefa gospodarcza (SP)	uznanie stanu istniejącego, w tym przebiegu granic działek
strefa zieleni i rekreacji (SN)	- uznanie stanu istniejącego, w tym przebiegu granic działek; - ochrona walorów krajobrazowych
strefa otwarta (SO)	ochrona walorów krajobrazowych

Analiza ustaleń projektu planu ogólnego wykazała, że rozwiązania przestrzenne przyjęte w jego ramach w pełni respektują istniejące formy ochrony przyrody. W granicach obszarów chronionego krajobrazu utrzymano w przeważającej części strefy otwarte (SO) oraz strefy zieleni i rekreacji (SN), które pozwalają na zachowanie walorów krajobrazowych, utrzymanie ciągłości terenów biologicznie czynnych i ograniczenie presji inwestycyjnej. Wprowadzenie innych stref funkcjonalnych – w tym mieszkaniowych (SJ, SW), usługowych (SU) czy gospodarczych (SP) – dotyczy wyłącznie terenów już zagospodarowanych lub takich, których przeznaczenie zostało wcześniej określone w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Rozwiązania te w większości stanowią uznanie stanu istniejącego lub prawnego, co oznacza, że plan ogólny nie wprowadza nowych, potencjalnie kolizyjnych przekształceń przestrzennych.

Szczególnym przykładem jest strefa usługowa 1SU zlokalizowana w rejonie Wzgórza Doroty, której wyznaczenie stanowi kontynuację dotychczasowej polityki przestrzennej miasta. Przewidziana funkcja usługowa jest zgodna z obowiązującym *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Będzina*, a jej realizacja została zaplanowana w miejscu o korzystnych uwarunkowaniach komunikacyjnych, w bezpośrednim sąsiedztwie skrzyżowania drogi krajowej nr 86 i drogi wojewódzkiej nr 913. Co istotne, ustalenia te nie naruszają zakazów wynikających z uchwały o ustanowieniu obszaru chronionego krajobrazu, a lokalizacja w dolnej części stoku minimalizuje potencjalny wpływ na krajobraz i walory widokowe tego rejonu. Chociaż na analizowanym obszarze nie występują wybitne walory przyrodnicze, teren ten charakteryzuje się wysokimi walorami krajobrazowymi. Dominującym elementem środowiska są pola uprawne, jednak znaczną część powierzchni zajmują również czynniki – zbiorowiska krzewiaste o charakterze ekotonowym (*Rubus fruticosus-Prunetum spinosae*). W celu ochrony krajobrazu Dorotki oraz zachowania charakterystycznych elementów środowiska przyrodniczego, w szczególności zbiorowisk czyni, kształtowanie zagospodarowania tego obszaru powinno być prowadzone w sposób harmonijny i z poszanowaniem rzeźby terenu oraz sylwetki Góry Świętej Doroty. Koncentracja zabudowy powinna następować w dolnej części stoku, w sposób, który podkreśla i eksponuje dominantę krajobrazową jaką jest wzniesienie wraz z zabytkowym kościołem.

Pomnik przyrody

Ochroną objęto łącznie 94 drzewa, zlokalizowane w trzech różnych miejscach: jedno drzewo rośnie na posesji przy ul. Brzozowica 54a, dziewięć na skwerze u zbiegu ul. Sienkiewicza i ul. 1 Maja, natomiast wszystkie pozostałe rosną w Parku Ciechanowskiego w Grodźcu. Wśród pomników przyrody objętych ochroną znajdują się cenne gatunki drzew, takie jak: wiśnia wonna (*Prunus mahaleb*), robinia akacjowa (*Robinia pseudoacacia*), buk zwyczajny (*Fagus sylvatica*), perelkowiec japoński (*Sophora japonica*), jesion wyniosły (*Fraxinus excelsior*) czy dąb szypułkowy (*Quercus robur*). Pomniki przyrody zostały przypisane do konkretnych stref funkcjonalnych ze względu na ich rzeczywiste położenie, charakter otoczenia oraz funkcje terenu pełnione w strukturze przestrzennej miasta. Zlokalizowane są w zasięgu stref:

- strefy wielofunkcyjnej z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ);
- strefy zieleni i rekreacji (SN),
- strefy usługowej (SU).

W związku z powyższym nie przewiduje się negatywnego wpływu na obszary chronione.

Siedliska i gatunki objęte ochroną:

Na terenie miasta Będzina zidentyfikowano stanowiska bobra europejskiego (*Castor fiber*) – gatunku objętego ochroną ścisłą na mocy rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt. Występowanie tego gatunku zostało potwierdzone w kilku lokalizacjach w granicach miasta. Większość stanowisk znajduje się w obrębie stref otwartych (SO), natomiast jedno stanowisko odnotowano w strefie wielofunkcyjnej z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ), na terenie prywatnej, ogrodzonej posesji.

Siedliska bobra są ściśle związane z systemem hydrograficznym miasta – w szczególności z doliną rzeki Czarnej Przemszy. Zasięg potencjalnego siedliska przyjęto w promieniu około 300 m od cieków wodnych, co obejmuje zarówno strefy otwarte, jak i fragmenty terenów zabudowanych, istniejących oraz planowanych. Należy jednak podkreślić, że obszar ten ma charakter bufora kartograficznego, wskazującego potencjalne strefy aktywności i żerowania bobrów, a nie stałe, potwierdzone siedlisko gatunku.

Zinventaryzowane stanowiska znajdują się w strefach wyłączonych z zabudowy (z wyjątkiem jednej prywatnej działki), co zapewnia im ochronę przed bezpośrednią ingerencją inwestycyjną. Wyznaczone obszary sprzyjają utrzymaniu naturalnych warunków siedliskowych – obecności zadrzewień i zakrzewień łęgowych, roślinności szuwarowej oraz dostępności wody, które stanowią podstawę funkcjonowania żerowisk i budowy nor.

W strefach zabudowy mieszkaniowej, usługowej i gospodarczej inwestycje planowane są w sposób zapewniający zachowanie odpowiedniego bufora od krawędzi wód powierzchniowych, co wykluczy bezpośrednią ingerencję w siedlisko przyrodne. Na terenach przeznaczonych pod inne formy zagospodarowania nie przewiduje się usuwania roślinności nadrzecznej ani przerywania ciągłości roślinności łęgowej, która stanowi istotny element środowiska bytowania bobra.

Potencjalne oddziaływania hałasowe i ruchowe związane z realizacją inwestycji będą miały charakter krótkotrwały i odwracalny. Źródła hałasu, takie jak sprzęt budowlany czy transport, będą zlokalizowane w odpowiedniej odległości od cieków wodnych, a prace będą prowadzone w porze dziennej. Ze względu na to, że bóbr prowadzi aktywność głównie nocą i o zmierzchu, nie przewiduje się trwałego wpływu tych czynników na jego zachowanie ani na opuszczanie terytoriów przez osobniki.

Podsumowując, planowane kierunki zagospodarowania przestrzennego oraz przyjęta technologia realizacji inwestycji, przy uwzględnieniu środków minimalizujących i monitoringu środowiskowego, nie spowodują negatywnego oddziaływania na populację bobra europejskiego ani jego siedliska. Wszystkie znane stanowiska gatunku zlokalizowane są w strefach otwartych (SO), z wyjątkiem jednego, a sposób zagospodarowania terenów w ich sąsiedztwie umożliwia zachowanie ciągłości ekologicznej dolin rzecznych i utrzymanie funkcji przyrodniczych tych obszarów.

Dla ograniczenia potencjalnych uciążliwości mogą zostać wprowadzone środki minimalizujące, takie jak utrzymanie stałego bufora od krawędzi cieków i zbiorników, zakaz pracy ciężkiego sprzętu w pasie przyrodnym, zakaz piętrzeń i naruszania brzegów, a także ograniczenie intensywniejszych prac w okresie rozrodu i wychowu młodych, jeżeli wyniki monitoringu przyrodniczego wskażą na taką potrzebę.

Podsumowując, przyjęta technologia realizacji zabudowy – prowadzona bez robót w korytach i strefach brzegowych, bez zmian stosunków wodnych oraz bez usuwania roślinności nadrzecznej – w połączeniu z wdrożonymi środkami minimalizującymi i systemem monitoringu, sprawia, że możliwe do realizacji przedsięwzięcia, mimo częściowego położenia w granicach bufora siedliska bobra, nie spowodują negatywnego oddziaływania na bobra europejskiego.

KORYTARZE EKOLOGICZNE

W mieście Będzin występują następujące korytarze ekologiczne:

- korytarz spójności obszarów chronionych – „Przemsza” (kod M12), obejmujący wschodnią część gminy i rzekę Czarna Przemsza;
- korytarz spójności obszarów chronionych – „Brynica” (kod R3), obejmujący południowo-zachodni fragment gminy i rzekę Brynicę;
- korytarz spójności obszarów chronionych – „Wzgórze Doroty-Las Grodziecki” (kod R2), łączący dwa rozłączne obszary obszaru chronionego krajobrazu;
- korytarz ornitologiczny – „Dolina Przemszy”, wspierający migrację ptaków, obejmujący wschodnią część gminy;
- korytarz chiropterologiczny – obejmujący dolinę rzeki Czarnej Przemszy, wspierający migrację nietoperzy między kryjówkami a żerowiskami;
- korytarz ichtiologiczny – rzeka Czarna Przemsza, istotna dla migracji ryb i innych organizmów wodnych.

W planie ogólnym gminy wyraźnie uwzględniono przebieg korytarzy ekologicznej spójności, które mają na celu zachowanie ciągłości i drożności układu przyrodniczego w skali gminnej i ponadlokalnej. Korytarze te prowadzą głównie wzdłuż dolin rzecznych, terenów zalewowych, lasów oraz obszarów otwartych, tworząc sieć powiązań pomiędzy fragmentami wartościowych ekosystemów, umożliwiającym przemieszczanie się organizmów oraz wymianę genetyczną populacji. Przebieg korytarzy został dopasowany do naturalnych warunków środowiskowych, w szczególności do dolin rzek: Przemszy oraz Brynicy.

Korytarz spójności obszarów chronionych „Przemsza” (kod M12) znajduje się w zasięgu następujących stref planistycznych:

Strefa planistyczna		Uzasadnienie przyjętego rozwiązania projektowanego
strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną (SW)	49SW	uznanie stanu istniejącego oraz stanu prawnego wynikającego z ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ)	79SJ	- uznanie stanu istniejącego oraz stanu prawnego wynikającego z ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego; - nieznaczne poszerzenie zasięgu strefy w stosunku do obowiązujących planów miejscowych w obrzeżnych częściach korytarza.
	Pozostałe strefy SJ w zasięgu korytarza	uznanie stanu istniejącego oraz stanu prawnego wynikającego z ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
strefa usługowa (SU)	146SU	Wyznaczenie strefy planistycznej 146SU wynika z potrzeby stworzenia i rozwoju lokalnego ośrodka aktywności gospodarczej w miejscu koncentracji analogicznych funkcji i istniejącej zabudowy usługowo-produkcyjnej. Lokalizacja ta została dobrana w sposób zapewniający dogodne powiązania komunikacyjne – w sąsiedztwie głównych tras transportowych – przy jednoczesnym oddaleniu od funkcji konfliktogennych, w szczególności zabudowy mieszkaniowej oraz terenów rekreacyjno-wypoczynkowych. Takie położenie umożliwia ograniczenie potencjalnych uciążliwości związanych z działalnością usługową, magazynową i logistyczną, a jednocześnie wspiera rozwój gospodarczy miasta w sposób uporządkowany i przestrzennie racjonalny. Ciągłość korytarza ekologicznego doliny Przemszy w tym miejscu jest już w znacznym stopniu przerywana przez główną barierę przestrzenną w postaci drogi o charakterze tranzytowym o dużym natężeniu ruchu (arteria ponadlokalna wyposażona w pasy rozdziálu i infrastrukturę towarzyszącą). Dodatkowo, po wschodniej stronie drogi teren jest zainwestowany – znajdują się tam obiekty usługowo-magazynowe, place składowe oraz utwardzone powierzchnie – co sprawia, że ciągłość korytarza ekologicznego ma w tym punkcie charakter szczątkowy. W takich uwarunkowaniach przestrzennych lokalizacja strefy 146SU nie powoduje pogłębienia fragmentacji środowiska ani naruszenia kluczowych powiązań ekologicznych doliny. Należy podkreślić, że plan ogólny pozostawia w tym rejonie strefę otwartą (SO) o szerokości około 90 metrów, stanowiącą bufor przyrodniczy i przestrzenny pomiędzy zabudową a korytem rzeki. Rozwiązanie to umożliwia zachowanie podstawowych funkcji ekologicznych korytarza Przemszy oraz utrzymanie jego przepuszczalności biologicznej w skali lokalnej.

		
	Pozostałe strefy SU w zasięgu korytarza	uznanie stanu istniejącego oraz stanu prawnego wynikającego z ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
strefa gospodarcza (SP)	strefy SP w zasięgu korytarza	uznanie stanu istniejącego oraz stanu prawnego wynikającego z ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
strefa infrastrukturalna (SI)	strefy SI w zasięgu korytarza	uznanie stanu istniejącego oraz stanu prawnego wynikającego z ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
strefa zieleni i rekreacji (SN)	strefy SN w zasięgu korytarza	- uznanie stanu istniejącego oraz stanu prawnego wynikającego z ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego; - zachowanie ciągłości korytarza ekologicznego
strefa cmentarzy (SC)	strefa SC w zasięgu korytarza	uznanie stanu istniejącego oraz stanu prawnego wynikającego z ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
strefa otwarta (SO)	strefa SO w zasięgu korytarza	zachowanie korytarza ekologicznego
strefa komunikacyjna (SK)	strefa SK w zasięgu korytarza	uznanie stanu istniejącego

Korytarz spójności obszarów chronionych „Przemsza” (kod M12) stanowi kluczowy element lokalnego systemu przyrodniczego miasta Będzina oraz fragment regionalnej sieci ekologicznej, powiązanej z doliną Czarnej Przemszy. Pełni on istotną funkcję w utrzymaniu ciągłości ekologicznej, retencji wodnej oraz przewietrzania przestrzeni miejskiej, a także stanowi oś powiązań przyrodniczych między terenami zieleni w południowej i północnej części miasta.

Analiza ustaleń projektu planu ogólnego wskazuje, że w granicach korytarza M12 znalazły się różne strefy planistyczne, obejmujące zarówno tereny zabudowane, jak i otwarte. W zdecydowanej większości przypadków ich wyznaczenie stanowi uznanie stanu istniejącego lub prawnego, wynikającego z obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Dotyczy to zwłaszcza stref mieszkaniowych (SW, SJ), usługowych (SU), gospodarczych (SP), infrastrukturalnych (SI) oraz komunikacyjnych (SK), których granice i funkcje zostały już wcześniej ustalone.

Szczególne znaczenie ma strefa usługowa 146SU, zlokalizowana w miejscu przecięcia korytarza przez drogę o charakterze tranzytowym. W tym rejonie ciągłość korytarza ekologicznego została już przerwana przez istniejącą barierę przestrzenną, a po wschodniej stronie drogi występuje zainwestowanie usługowo-produkcyjne, co powoduje, że funkcjonalność korytarza ma charakter ograniczony. W tych warunkach lokalizacja 146SU nie powoduje pogłębienia fragmentacji środowiska, a przyjęte rozwiązania planistyczne, w tym pozostawienie strefy otwartej (SO) o szerokości około 90 metrów, zapewniają utrzymanie podstawowych funkcji ekologicznych korytarza i jego przepuszczalności biologicznej w skali lokalnej.

Na pozostałych odcinkach korytarza plan ogólny utrzymuje strefy otwarte (SO) oraz strefy zieleni i rekreacji (SN), które gwarantują zachowanie ciągłości ekologicznej doliny rzeki oraz powiązań z terenami zielonymi w strukturze miasta. Podsumowując, ustalenia planu ogólnego w odniesieniu do korytarza ekologicznego „Przemsza” (M12) zapewniają

zrównoważone podejście do gospodarowania przestrzenią, łącząc cele rozwojowe miasta z ochroną wartości przyrodniczych doliny. Plan zachowuje kluczowe elementy struktury ekologicznej, umożliwia utrzymanie funkcjonalnych powiązań przyrodniczych oraz nie powoduje istotnego pogorszenia integralności korytarza ekologicznego w skali lokalnej i ponadlokalnej.

Korytarz spójności obszarów chronionych „Brynica” (kod R3) znajduje się w zasięgu następujących stref planistycznych:

Strefa planistyczna		Uzasadnienie przyjętego rozwiązania projektowanego
strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ)	10SJ	- nieznaczne poszerzenie zasięgu strefy w stosunku do obowiązujących planów miejscowych i stanu istniejącego w obrzeżnych częściach korytarza; - kontynuacja polityki miasta wyrażonej w obowiązującym Studium; - drożność korytarza ekologicznego została zachowana
strefa zieleni i rekreacji (SN)	1SN	- zachowanie ciągłości korytarza ekologicznego; - w ramach profilu dodatkowego dopuszczone jedynie usługi sportu i rekreacji oraz usługi gastronomii, co nie wskazuje na możliwy intensywny charakter zagospodarowania
strefa otwarta (SO)	1SO	zachowanie ciągłości korytarza ekologicznego

W granicach korytarza ekologicznego wyznaczono różne strefy planistyczne, których przeznaczenie i funkcje zostały dostosowane do istniejących uwarunkowań przestrzennych. W przeważającej części obszaru utrzymano strefy otwarte (SO) oraz strefy zieleni i rekreacji (SN), które umożliwiają zachowanie ciągłości ekologicznej doliny. W strefie SN dopuszcza się zagospodarowanie o niskiej intensywności – obejmujące tereny rekreacyjne, sportowe i gastronomiczne. Dzięki temu korytarz zachowuje przepuszczalność biologiczną i funkcjonalne połączenie z terenami zielonymi w obrębie miasta oraz z systemem przyrodniczym gmin sąsiednich.

W obrzeżnych fragmentach korytarza, gdzie jego funkcje przyrodnicze są mniej wyraźne, wyznaczono strefę mieszkaniową jednorodzinną (10SJ). Poszerzenie tej strefy w stosunku do dotychczasowego zasięgu zabudowy ma charakter nieznaczny i wynika z ustaleń obowiązujących planów miejscowych oraz kierunków rozwoju przestrzennego określonych w Studium. Lokalizacja ta nie narusza drożności korytarza, ponieważ znajduje się w jego peryferyjnej części, z dala od głównego ciągu związanego z doliną Brynicy.

Aby zapewnić zachowanie ciągłości ekologicznej korytarza R3 oraz ograniczyć negatywne oddziaływania wynikające z dopuszczonego zagospodarowania, szczególnie w strefie SN, wskazane jest wprowadzenie odpowiednich rozwiązań na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz realizacji inwestycji. W szczególności należy:

- utrzymać wysoki udział terenów biologicznie czynnych oraz zachować bufor ekologiczny wzdłuż cieków;

- chronić i uzupełniać roślinność łągową, szuwarową i zadrzewienia śródpolne, stanowiące oś korytarza ekologicznego;
- unikać ciągłych ogrodzeń ograniczających migrację drobnych zwierząt i wprowadzać rozwiązania umożliwiające ich swobodne przemieszczanie (np. ogrodzenia ażurowe, prześwity);
- stosować nawierzchnie przepuszczalne i zieloną infrastrukturę retencyjną (np. ogrody deszczowe, rowy chłonne, zbiorniki infiltracyjne), które wspierają naturalną gospodarkę wodną i retencję powierzchniową;
- ograniczać intensywność i zasięg prac ziemnych oraz prowadzić roboty budowlane poza okresem łągowym i rozrodczym zwierząt;
- stosować oświetlenie przyjazne dla fauny, o barwie ciepłej i oprawach kierunkowych;
- wprowadzać zielone ekrany i nasadzenia kompensacyjne, które pełnią funkcję izolacyjną i wzmacniają strukturę przyrodniczą doliny,
- promować rekreację o charakterze ekstensywnym.

Podsumowując, rozwiązania przyjęte w projekcie planu ogólnego oraz rekomendowane działania planistyczne i inwestycyjne umożliwiają utrzymanie integralności i drożności korytarza ekologicznego „Brynica”. Dzięki utrzymaniu stref otwartych i zieleni oraz wprowadzeniu zasad ekoprojektowania przestrzeni, korytarz zachowa swoje funkcje przyrodnicze, krajobrazowe i klimatyczne, a jego rola w systemie ekologicznym miasta pozostanie niezakłócona.

Korytarz spójności obszarów chronionych „Wzgórze Doroty-Las Grodziecki” (kod R2) znajduje się w zasięgu następujących stref planistycznych:

Strefa planistyczna		Uzasadnienie przyjętego rozwiązania projektowanego
strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ)	57SJ, 68SJ	• uznanie stanu istniejącego
strefa usługowa (SU)	40SU	• uznanie stanu istniejącego
strefa otwarta (SO)	strefa SO w zasięgu korytarza	• zachowanie ciągłości korytarza ekologicznego
strefa komunikacyjna (SK)	strefa SK w zasięgu korytarza	• uznanie stanu istniejącego

Korytarz ekologiczny R2 przebiega wzdłuż doliny położonej pomiędzy zwartą zabudową mieszkaniową Grodzka a obrzeżami Lasu Grodzieckiego, wykorzystując tereny zieleni, zadrzewień oraz nieużytków. Jego ciągłość jest częściowo zaburzona przez barierę infrastrukturalną w postaci drogi krajowej DK86, która przecina oś korytarza w kierunku północ-południe. Pomimo tego, dzięki utrzymaniu stref otwartych (SO) po obu stronach drogi oraz występującym przepustom i naturalnym obniżeniom terenu, zachowana zostaje funkcjonalna łączność przyrodnicza pomiędzy Wzgierzem Doroty a kompleksem Lasu Grodzieckiego.

Wprowadzone rozwiązania planistyczne, obejmujące utrzymanie strefy otwartej wzdłuż osi korytarza, pozwalają na dalsze pełnienie przez ten obszar funkcji migracyjnej i buforowej. Dopuszczalne formy zagospodarowania – zabudowa jednorodzinna i usługi – mają charakter rozproszony i niskiej intensywności. W przypadku strefy usługowej (40SU) zagospodarowanie obejmuje przede wszystkim fragment lokalnego układu komunikacyjnego, co nie stanowi istotnego zagrożenia dla przepuszczalności ekologicznej obszaru.

Podsumowując, projekt planu ogólnego nie powoduje istotnej fragmentacji korytarza ekologicznego R2. Zachowana została jego podstawowa struktura przestrzenna i ekologiczna, a przyjęte rozwiązania planistyczne umożliwiają utrzymanie ciągłości przyrodniczej oraz funkcjonalnych powiązań pomiędzy Wzgierzem Doroty a Lasem Grodzieckim, przy jednoczesnym poszanowaniu istniejących uwarunkowań przestrzennych i infrastrukturalnych.

Korytarz ornitologiczny „Dolina Przemszy” obejmuje wschodnią część gminy i pełni funkcję ważnego ciągu migracyjnego oraz dyspersyjnego dla ptaków związanych z siedliskami nadrzecznymi, łąkowymi i mozaiką terenów otwartych. Oś korytarza wyznacza dolina rzeki Przemszy wraz z towarzyszącą jej roślinnością łągową i ekotonami. Zasięg korytarza, poza strefami otwartymi (SO) i strefami zieleni i rekreacji (SN), obejmuje również inne tereny – w tym fragmenty

już intensywnie zabudowane oraz obszary, dla których przeznaczenie zostało przesądzone w obowiązujących planach miejscowych bądź decyzjach o warunkach zabudowy (m.in. 87SW, 88SW). Pomimo tych uwarunkowań, plan ogólny – wszędzie tam, gdzie jest to możliwe – zachowuje drożność korytarza poprzez wyznaczenie i preferowanie rozwiązań o charakterze ekstensywnym w SO i SN, sprzyjających żerowaniu i odpoczynkowi ptaków. W obszarach zainwestowanych lub przewidzianych do zabudowy (w tym 87SW, 88SW) możliwe jest wprowadzanie środków minimalizujące potencjalny wpływ na ptaki, takie jak: zachowanie pasa buforowego od krawędzi wód i terenów podmokłych, ograniczenie barier (ciągle ogrodzenia, zwarta zabudowa w poprzek ciągów zieleni), stosowanie przyjaznego faunie oświetlenia (oprawy pełno-kierunkowe, ciepła barwa), a także kształtowanie zieleni wysokiej i krzewiastej wzdłuż ciągów komunikacyjnych jako łączników biotycznych. W przypadku inwestycji liniowych i kubaturowych zaleca się prowadzenie prac poza okresem lęgowym oraz unikanie wycinek w okresach wrażliwych. Podsumowując, korytarz „Dolina Przemszy” zachowuje swoją podstawową funkcję migracyjną w granicach miasta. Ustalenia planu ogólnego – przy respektowaniu istniejących rozstrzygnięć planistycznych – utrzymują ciągłość przestrzenną i funkcjonalną korytarza, a w miejscach presji urbanizacyjnej możliwe jest wprowadzanie rozwiązań ograniczających fragmentację, co jednak stoi poza ustaleniami planu ogólnego.

Regionalny korytarz chiropterologiczny oraz korytarz ichtiologiczny mają charakter liniowy – przebiegają wzdłuż rzeki Czarnej Przemszy i jej doliny. Ich ochrona została zapewniona poprzez wyznaczenie wzdłuż ich przebiegu strefy otwartej (SO) oraz strefy zieleni i rekreacji (SN).

5.9 WPŁYW NA KRAJOBRAZ

Przyjęty w planie ogólny kierunek rozwoju miasta Będzin przeważnie nie wpłynie szczególnie znacząco na zmianę jego ogólnego krajobrazu. Rozwój zabudowy przewiduje się przede wszystkim w ramach istniejącego już układu urbanistycznego, niemniej zostały wprowadzone również zupełnie nowe tereny, tj. strefy z zabudową mieszkaniową, gospodarczą oraz usługową, które w największym stopniu przyczynią się do przekształcenia krajobrazu. Najistotniejsze zmiany przewiduje się w połudnowo-zachodniej części gminy gdzie obecnie funkcjonują tereny otwarte o rolnym charakterze, o stosunkowo dużej powierzchni. Ich krajobraz nabierze cech krajobrazu zurbanizowanego – terenów przemysłowych. Warto przy tym zaznaczyć, że współczesna architektura obiektów produkcyjnych i usługowych charakteryzuje się oszczędnością formy, estetyką oraz dbałością o jakość przestrzeni. Nowoczesne rozwiązania projektowe często uwzględniają zarówno aspekty funkcjonalne, jak i wizualne, dzięki czemu nowe zabudowania mogą w sposób harmonijny wpisywać się w otoczenie, minimalizując negatywny wpływ na postrzeganie krajobrazu. Przyczynią się do tego również ustalone w planie ogólnym graniczne wskaźniki i parametry urbanistyczne. W planie ogólnym szczególną uwagę poświęcono konieczności równoważenia funkcji gospodarczej, pełniącej rolę motoru rozwoju miasta, z funkcją przyrodniczą i krajobrazową, która wpływa na jakość życia mieszkańców oraz stan środowiska naturalnego. Zaproponowane rozwiązania przestrzenne uwzględniają potrzebę ochrony cennych przyrodniczo obszarów oraz minimalizowania negatywnego wpływu nowych inwestycji na krajobraz. Plan zakłada utrzymanie i wzmacnianie istniejących struktur przyrodniczych, w tym terenów zielonych i otwartych, a także dążenie do ich integracji z nowymi formami zagospodarowania. Dzięki temu rozwój gospodarczy może odbywać się w sposób zrównoważony, sprzyjający harmonijnemu współistnieniu infrastruktury miejskiej z elementami środowiska naturalnego.

Wspomniany wcześniej rozwój zabudowy mieszkalnej, zarówno w ramach istniejącego już układu urbanistycznego jak i jego poszerzenie, również będzie wpływał na krajobraz. Zmiany te, w zależności od konkretnej lokalizacji i kontekstu przestrzennego, będą cechowały się różnym natężeniem, niemniej w ramach obszarów obecnie zabudowanych oraz ich bezpośredniego sąsiedztwa, będzie miało miejsce wypieranie krajobrazu głównie rolniczego na rzecz zurbanizowanego – osiedli mieszkaniowych z usługami. Proces ten będzie miał charakter stopniowy i dostosowany do istniejącej struktury przestrzennej, jednak jego skutkiem będzie wyraźna zmiana charakteru niektórych obszarów peryferyjnych, zwłaszcza tych, które dotychczas pełniły funkcje otwarte – rolnicze lub nieużytkowane. Pojawienie się nowej zabudowy mieszkaniowej, często o zróżnicowanej intensywności i formie architektonicznej, wpłynie na wizualne zagęszczenie zabudowy oraz ograniczenie otwartości przestrzeni. Jednocześnie, w wielu przypadkach rozwój ten będzie szedł w parze z poprawą jakości przestrzeni publicznych, dostępnością usług oraz wzrostem atrakcyjności mieszkaniowej danych rejonów. Plan ogólny przewiduje również uzupełnianie zabudowy w sposób uporządkowany, z zachowaniem ciągłości kompozycyjnej i funkcjonalnej, co pozwoli na uniknięcie chaosu przestrzennego. Tym samym, choć transformacja krajobrazu będzie zauważalna lokalnie – przede wszystkim w postaci przejścia od krajobrazu otwartego do bardziej intensywnie zagospodarowanego – proces ten ma być prowadzony w sposób kontrolowany, zgodny z założeniami zrównoważonego rozwoju oraz estetyki urbanistycznej.

W ramach ustaleń planu ogólnego nie wprowadza się nowych dróg wyższych klas, co minimalizuje wpływ na krajobraz i pozwala na zachowanie jego dotychczasowego charakteru. Utrwala się jedynie istniejące ciągi komunikacyjne.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna może wymagać uzupełnienia o drogi niższych klas, które są wyznaczane na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Ponieważ drogi te mają mniejsze oddziaływanie wizualne i przestrzenne, ich realizacja nie wpłynie znacząco na walory krajobrazowe obszaru. W efekcie, przyjęte rozwiązania komunikacyjne pozwalają na uniknięcie nadmiernej ingerencji w układ krajobrazowy oraz utrzymanie harmonijnej relacji między istniejącą i planowaną zabudową a otaczającym środowiskiem.

Dopuszczenie lokalizacji elektrowni słonecznych w ramach stref otwartych (SO) będzie miało zauważalny wpływ na krajobraz miasta. Zespoły paneli fotowoltaicznych mogą prowadzić do przekształcenia charakteru krajobrazu na bardziej techniczny, zdominowany przez elementy infrastrukturalne. Zmianie ulegnie percepcja przestrzeni, zwłaszcza na terenach o dużej ekspozycji widokowej, w sąsiedztwie dróg czy zabudowy mieszkaniowej. Jednocześnie elektrownie słoneczne stanowią element nowoczesnej zielonej infrastruktury energetycznej, wspierając transformację w kierunku odnawialnych źródeł energii i mogą być wkomponowane w krajobraz w sposób minimalizujący negatywne oddziaływania. Odpowiednie ukształtowanie granic inwestycji, wprowadzenie zieleni izolacyjnej oraz unikanie lokalizacji w miejscach szczególnie cennych krajobrazowo pozwoli ograniczyć ich wizualną ingerencję. W tym kontekście rozwój fotowoltaiki na obszarze miasta należy postrzegać jako proces wymagający starannego bilansowania potrzeb gospodarczych i energetycznych z ochroną wartości estetycznych i przyrodniczych krajobrazu.

Audyt krajobrazowy (szczegółowy opis w pkt 2.11 prognozy)

Audyt krajobrazowy województwa śląskiego został przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego nr VII/16/16/2025 z dnia 23 czerwca 2025 r. Jego celem jest identyfikacja krajobrazów występujących na terenie województwa, określenie ich cech charakterystycznych, ocena ich wartości oraz wskazanie krajobrazów priorytetowych. Według Audytu krajobrazowego na terenie miasta występuje wiele krajobrazów o różnym typie, zarówno te zaliczane do obszarów zurbanizowanych jak i terenów otwartych.

Krajobraz priorytetowy to obszar szczególnie cenny dla społeczeństwa ze względu na swoje wartości przyrodnicze, kulturowe, historyczne, architektoniczne, urbanistyczne, ruralistyczne lub estetyczno-widokowe, i jako taki wymagający zachowania lub określenia zasad i warunków jego kształtowania. Na terenie miasta Będzina zostały wyznaczone dwa krajobrazy priorytetowe: Grodziec–Gródków (kod: 24-341.13-031) oraz Będzin (kod: 24-341.13-079).

Ze względu na ogólny zakres planu ogólnego, uwzględnienie wszystkich rekomendacji i zaleceń odnoszących się do wyżej wymienionych krajobrazów priorytetowych wykracza poza jego ramy merytoryczne i podlega procedurze sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Niemniej jednak plan ogólny Miasta Będzina uwzględnia rekomendacje i wnioski dotyczące krajobrazów priorytetowych znajdujących się w granicach miasta, poprzez wyznaczenie odpowiednich stref planistycznych oraz określenie parametrów zabudowy i wskaźników zagospodarowania przestrzennego.

W zakresie krajobrazu Grodziec–Gródków (kod: 24-341.13-031) zachowana zostaje strefa otwarta (24SO, 33SO), z uwzględnieniem przebiegu drogi krajowej DK86 (strefa 3SK) oraz istniejącej zabudowy mieszkaniowej (63SJ), co pozwala na utrzymanie jej walorów przyrodniczo-krajobrazowych. Uwzględniono również przebieg ciągów widokowych. Na północno-wschodnim, dolnym zboczu wzgórza, w miejscu wskazanym jako przedpole ekspozycji (poza granicami krajobrazu priorytetowego), ustalono strefę usługową (1SU). Rozwiązanie to stanowi kontynuację polityki przestrzennej miasta określonej w dotychczas obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, a jednocześnie wynika z uwarunkowań sprzyjających lokalizacji funkcji usługowych w tej części miasta — takich jak korzystne położenie względem głównych tras komunikacyjnych oraz sąsiedztwo terenów o analogicznym charakterze funkcjonalnym.

W zakresie krajobrazu Będzin (kod: 24-341.13-079) utrzymana zostaje istniejąca struktura przestrzenna, z uwzględnieniem jej historycznych układów oraz wskazanych: przedpól ekspozycji, dominant krajobrazowych, a także ciągów i osi widokowych. Ochrona i kształtowanie krajobrazu realizowane będą poprzez odpowiedni układ stref funkcjonalnych oraz ustalenia dotyczące w szczególności wysokości zabudowy, zapewniające zachowanie i podkreślenie charakterystycznych cech tego krajobrazu. W granicach krajobrazu priorytetowego znajdują się obszary o szczególnym znaczeniu kulturowym i ekspozycyjnym, obejmujące m.in. wzgórze zamkowe z zespołem zamku królewskiego, historyczne centrum miasta oraz tereny nadrzeczne Przemszy. W związku z tym ustalenia planistyczne zmierzają do zachowania ładu przestrzennego i harmonii krajobrazowej poprzez ograniczenie intensywności zabudowy w obszarach ekspozycji, utrzymanie historycznych osi widokowych oraz ochronę sylwety miasta w widokach dalekich i bliskich. Ponadto, w granicach krajobrazu przewiduje się zachowanie terenów zieleni miejskiej i nadrzecznej, które stanowią istotny element struktury widokowej oraz wpływają korzystnie na percepcję przestrzeni i walory przyrodnicze.

Audyt krajobrazowy wskazuje proponowany obszar ochrony przyrody, obejmujący powiększenie Obszaru Chronionego Krajobrazu. Ustalenia planu ogólnego w granicach tego obszaru przewidują w szczególności strefę otwartą (SO), której podstawowym celem jest zachowanie i ochrona walorów przyrodniczych oraz krajobrazowych. Inne strefy funkcjonalne wyznaczone w jego zasięgu wynikają ze stanu istniejącego zagospodarowania oraz utrwalonych kierunków użytkowania terenów.

Ponadto dokument wskazuje proponowany obszar ochrony zabytków, obejmujący osiedle robotnicze w Będzinie-Grodźcu, przewidziane do uznania za pomnik historii w ramach grupy obiektów pn. „Osiedla patronackie Górnego Śląska”, a także do wpisu do rejestru zabytków jako obszar urbanistyczny. W tym przypadku ustalenia planu ogólnego mają na celu utrwalenie układu funkcjonalno-przestrzennego osiedla.

5.10 WPLYW NA ZABYTKI I OBIEKTY O WARTOŚCIACH KULTUROWYCH

Na etapie rozpoznania uwarunkowań środowiskowych dokonano identyfikacji wszystkich form ochrony zabytków występujących na obszarze objętym planem, co zostało szczegółowo przedstawione w rozdziale 5.10 niniejszego opracowania. Ustalenia te miały wpływ na kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta. Jednakże, ze względu na specyfikę nowego dokumentu planistycznego, jakim jest plan ogólny, nie wprowadza się w ramach jego zapisów szczegółowych ustaleń dotyczących ochrony zabytków. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych, oraz dóbr kultury współczesnej stanowią jedno z ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

W związku z powyższym brak jest podstaw do przeprowadzenia bezpośredniej oceny wpływu ustaleń planu ogólnego na obiekty zabytkowe i inne elementy o wartościach kulturowych.

5.11 WPLYW NA WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

5.11.1 JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Plan ogólny, poprzez swoje założenia dotyczące układu przestrzennego, może mieć istotne znaczenie w kwestii jakości powietrza atmosferycznego. Dzięki swej specyfice oraz regulacjom prawnym w zakresie wyznaczania obszarów uzupełnienia zabudowy zapobiega rozprzestrzenianiu się chaotycznej zabudowy, co ogranicza konieczność rozbudowy sieci transportowej i zmniejsza ryzyko powstawania nowych źródeł emisji spalin. Utrwalenie istniejących ciągów komunikacyjnych, zamiast wyznaczania nowych dróg o wyższych klasach, ogranicza potencjalne źródła zanieczyszczeń związanych z transportem drogowym. Na jakość powietrza korzystnie wpływa także utrzymanie terenów zielonych oraz brak intensywnej urbanizacji na obszarach o wysokiej wartości ekologicznej. Strefy zieleni pełnią funkcję naturalnych barier przeciwpływowych i ograniczają wpływ zanieczyszczeń na obszary mieszkalne.

Ponieważ na etapie opracowywania planu nie jest możliwe dokładne określenie rodzajów przyszłych inwestycji i ich potencjalnych emisji, ewentualne oddziaływanie nowych przedsięwzięć będzie musiało zostać ocenione na podstawie raportów środowiskowych. W przypadku przekroczenia norm jakości powietrza wymagane będą działania kompensacyjne, takie jak zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii, modernizacja systemów grzewczych czy wprowadzenie rozwiązań ograniczających emisję pyłów i gazów cieplarnianych.

Wzrost zapotrzebowania na energię i ciepło wynikający z planowanej zabudowy będzie wymagał odpowiednich rozwiązań technologicznych, które mogą mieć wpływ na jakość powietrza. Należy podkreślić, że zgodnie z obowiązującymi przepisami, bez względu na formę powstawania zanieczyszczeń, to na przedsiębiorcach lub inwestorach spoczywał będzie obowiązek ograniczenia negatywnego oddziaływania. Na etapie planu ogólnego nie jest możliwe przewidzenie rodzajów prowadzonych działalności gospodarczych, a co za tym idzie skali ich oddziaływań, a tym samym zaproponowania stosownych rozwiązań minimalizujące ewentualne negatywne oddziaływanie. Dokładny wpływ przedsięwzięć na środowisko powinien zostać zbadany i opisany w raporcie oddziaływania na środowisko. W razie wykazania przekroczeń wymagane będzie wprowadzenie działań minimalizujących i zapobiegawczych.

5.11.2 KLIMAT AKUSTYCZNY

Dopuszczalne poziomy hałasu powinny odpowiadać wymaganiom rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 112). Prowadzenie działalności na jakichkolwiek terenach nie powinno powodować przekroczenia standardów jakości środowiska, o czym wyraźnie mówi art. 144 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska. W ust. 2 ww. artykułu pojawia się nakaz dotyczący ewentualnego oddziaływania na środowisko i tereny sąsiednie, tj. eksploatacja instalacji powodująca wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, emisje hałasu oraz wytwarzanie pól elektromagnetycznych nie powinna powodować przekroczenia standardów jakości środowiska poza terenem, do którego prowadzący instalację ma tytuł prawny.

Projekt planu ogólnego nie wprowadza obiektów, które mogą mieć znaczący wpływ na pogorszenie klimatu akustycznego miasta. Zagrożenie związane z ponadnormatywnym hałasem na terenach zabudowy mieszkaniowej może zatem wystąpić wyłącznie ze strony zabudowy usługowej bądź produkcyjnej, jednak jak wspomniano powyżej, hałas który przekracza dozwolone normy należy ograniczyć do granic działki. Niewątpliwie jednak na terenach realizacji projektowanej zabudowy – bez względu na jej charakter – jakość klimatu akustycznego pogorszy się. Analogiczna sytuacja odnosi się do obszarów, na których powstaną nowe odcinki drogowe niższych klas. Na skutek całkowitej realizacji projektu planu ogólnego oraz zabudowania dużej ilości terenów głównie zabudową mieszkaniową jednorodzinną, jakość klimatu w ich granicach zdecydowanie pogorszy się.

Ewentualna budowa dróg jako nowych emitorów hałasu może wpłynąć na klimat akustyczny miasta. Przy pracach projektowych tras należałoby zatem przeanalizować dokładny charakter ww. oddziaływań, który w obliczu braku informacji o ich dokładnych parametrach technicznych pozostaje nierealny do przewidzenia. Precyzyjny wpływ przedsięwzięcia na środowisko powinien zostać zbadany i opisany w raporcie oddziaływania na środowisko – na etapie planu ogólnego jest to zadanie niemożliwe do wykonania. W razie wykazania przekroczeń wymagane będzie wprowadzenie działań minimalizujących i zapobiegawczych, które w przypadku zagrożeń względem klimatu akustycznego mogą przybierać formę budowy ekranów akustycznych, zmniejszenia dopuszczalnej prędkości, zmiany nawierzchni czy też ustalenia obszaru ograniczonego użytkowania. Należy jednak podkreślić, że w ramach ustaleń planu ogólnego nie wprowadza się nowych dróg wyższych klas, które mogłyby powodować dodatkowe emisje hałasu. Plan utrwała jedynie istniejące ciągi komunikacyjne. Struktura funkcjonalno-przestrzenna może wymagać rozbudowy o drogi niższych klas, których wyznaczanie odbywa się na poziomie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Takie drogi, ze względu na swoją specyfikę, nie będą miały znaczącego wpływu na klimat akustyczny miasta, a ich realizacja będzie dostosowana do potrzeb wynikających z układu funkcjonalnego. W związku z tym rozwiązania komunikacyjne przewidziane w planie ogólnym nie powinny przyczyniać się do istotnego wzrostu hałasu ani negatywnie oddziaływać na środowisko dźwiękowe miasta.

W planie ogólnym miasta Będzina w rejonie drogi głównej ruchu przyspieszonego (DK86) nie przewiduje się wprowadzania nowych stref funkcjonalnych umożliwiających realizację zabudowy mieszkaniowej. Ustalenia planu utrwalają jedynie istniejący stan zagospodarowania. W bezpośrednim sąsiedztwie drogi projektuje się przede wszystkim strefy usługowe oraz gospodarcze. Drogi klasy głównej (w tym wojewódzkie) przebiegają przez zurbanizowane części miasta, w których w ich sąsiedztwie już obecnie występuje zabudowa mieszkaniowa. Plan ogólny przewiduje jej utrzymanie i porządkowanie, dopuszczając ewentualne uzupełnienia zabudowy wyłącznie w formie kontynuacji istniejącego układu przestrzennego. Analogiczne podejście przyjęto w odniesieniu do dróg klasy zbiorczej. Również obszary w otoczeniu linii kolejowej są już w znacznym stopniu zainwestowane, w tym zabudową mieszkaniową jednorodzinną oraz wielorodzinną. Tereny te charakteryzują się ukształtowaną strukturą funkcjonalno-przestrzenną. Plan ogólny nie przewiduje wyznaczania nowych terenów zabudowy mieszkaniowej w bezpośrednim sąsiedztwie linii kolejowej.

W związku z charakterem poszczególnych terenów oraz z ewentualną możliwością wprowadzenia zabezpieczeń, nie przewiduje się wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań na analizowanych obszarach wynikających z realizacji ustaleń planu ogólnego.

5.11.3 POLA ELEKTROMAGNETYCZNE

Głównymi rodzajami źródeł sztucznych pól elektromagnetycznych występujących w środowisku są m.in. linie elektroenergetyczne oraz obiekty radiokomunikacyjne (w tym m.in. stacje bazowe telefonii komórkowych). Oddziaływanie pól elektromagnetycznych na organizmy jest zależne od częstotliwości i natężenia tych pól. Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych, lub co najmniej na tych poziomach oraz zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane. Poziomy PEM zmierzone w latach 2017–2019 w oparciu o wyniki pomiarów wykonanych przez Inspekcję Ochrony Środowiska nie przekraczały dopuszczalnych poziomów dla pól elektromagnetycznych w środowisku. Pomimo niskich poziomów PEM zmierzonych w ww. okresie, widoczny jest sukcesywny wzrost mierzonych wartości, a analiza wyników zarejestrowanych powyżej dolnego progu czułości sondy, w poszczególnych punktach z każdego cyklu, potwierdza tę tendencję. W związku z wejściem w życie nowego rozporządzenia* wprowadzającego zwiększone normy dla poziomów pól elektroenergetycznych w środowisku prognozuje się, że mimo rozwoju sieci telekomunikacyjnych nie będzie przekroczeń wartości PEM w środowisku w kolejnych latach.

W zasięgu opracowania występują 43 stacje bazowe telefonii komórkowej.

W odniesieniu do zagadnień ochrony środowiska i zdrowia ludzi duże znaczenie mają linie energetyczne wysokich napięć, które przebiegają przez obszar opracowania. Ich oddziaływanie na środowisko powoduje określone skutki

gospodarczo-przestrzenne w sensie lokalizacji różnych obiektów, zwłaszcza mieszkalnych, a także przebywania ludzi i zwierząt [Koreleski 2001]. Oddziaływanie pola elektrycznego i magnetycznego na organizmy żywe jest warunkowane wieloma czynnikami, a przede wszystkim [Siemiński 1994]: rodzajem tych pól, wielkością ich natężeń, charakterem zmienności w czasie, elektrycznymi własnościami samego organizmu. W ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat przeprowadzono wiele badań nad różnymi aspektami oddziaływania pól EM na materiały biologiczne. Większość doświadczeń przedstawia jednak skutki biologiczne jako zjawisko bez określenia ryzyka dla zdrowia człowieka. Wynika to między innymi z faktu, że organizm ludzki wykazuje bardzo duże zróżnicowanie w reagowaniu na podwyższone natężenie pól elektrycznych wielkiej częstotliwości. Wrażliwość poszczególnych ludzi oceniana jest aż w 100-stopniowej skali, co wskazuje jak trudne jest jednoznaczne określenie wpływu pól EM na organizm człowieka [Sedlak 1969]. Zdaniem Siemińskiego [1994] negatywny wpływ zmiennego pola EM o częstotliwości 50 Hz obserwuje się tylko tam, gdzie ich natężenie jest bardzo duże, a więc w pobliżu stacji transformatorowych i sieci przesyłowych o bardzo wysokich napięciach, a negatywne skutki oddziaływania takich pól dotyczą tylko ograniczonej liczby osób, których praca zawodowa związana jest z tego typu ryzykiem. Natężenie pola elektromagnetycznego jest najwyższe bezpośrednio pod przewodami, zaś w miarę oddalania się od nich sukcesywnie spada, zatem istotne jest, aby zabudowa związana ze stałym lub czasowym pobytem ludzi zlokalizowana była poza zasięgiem strefy, dla której natężenie jest wyższe niż poziom dopuszczalny.

W przypadku prac projektowych obejmujących teren, który przecinają linie energetyczne wysokich napięć istotne jest aby uwzględnić obowiązujące dla nich pasy technologiczne.

Mając na uwadze ciągły rozwój sieci radiokomunikacyjnej oraz aktywowanie się operatorów w nowych pasmach, przypuszczać należy, iż w kolejnych latach obserwowane będą dalsze wzrosty średnich poziomów PEM na wszystkich rodzajach terenów. Niemniej w związku z wejściem w życie nowego rozporządzenia* wprowadzającego zwiększone normy dla poziomów pól elektroenergetycznych w środowisku prognozuje się, że mimo rozwoju sieci telekomunikacyjnych nie będzie przekroczonych wartości PEM w środowisku w kolejnych latach.

**Dnia 1 stycznia 2020 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. poz. 2448), które określiło dla częstotliwości z zakresu 2 - 300 GHz dopuszczalne natężenie pola elektromagnetycznego (PEM) do 10 W/m² (gęstość mocy) i 61 V/m (składowa elektryczna). Dotychczas dopuszczalny poziom pola elektromagnetycznego, dotyczący częstotliwości od 300 MHz do 300 GHz, obejmujący sieci komórkowe, wynosił 0,1 W/m². Oznacza to zatem stukrotne zwiększenie dopuszczalnego natężenia PEM.*

5.11.4 GOSPODARKA ODPADAMI

Ze względu na możliwy przyrost zabudowy mieszkaniowej, usługowej, produkcyjnej i rekreacji indywidualnej niewątpliwie wzrośnie ilość powstających odpadów. Gospodarka odpadami obostrzona jest szeregiem przepisów oraz systemu kontroli, stojących poza systemem planowania przestrzennego. Problem ten regulują zarówno ustawy (o odpadach, o utrzymaniu czystości i porządku w gminach), jak również uchwały rady gminy oraz programy gospodarki odpadami.

Plan ogólny nie wskazuje wprost na możliwość realizacji przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami, jednak nie wyklucza takiej działalności. Inwestycje tego typu mogą być potencjalnie lokalizowane na terenach oznaczonych jako strefy gospodarcze lub infrastrukturalne, których charakter sprzyja sytuowaniu obiektów o funkcji technicznej, w tym instalacji związanych z przetwarzaniem, magazynowaniem czy selektywną zbiórką odpadów. Lokalizacja tych przedsięwzięć musi być jednak każdorazowo szczegółowo dopuszczona w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

5.11.5 TERENY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ

W granicach planu ogólnego nie występuje zagrożenie powodziowe mogące stanowić poważne zagrożenie dla mieszkańców. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią obejmują strefy: otwarte (SO), zieleni i rekreacji (SN) oraz komunikacyjne (SK). Wały przeciwpowodziowe wzdłuż rzeki są w dobrym stanie i mogą pomieścić przepływ o prawdopodobieństwie 1%. W przypadku ich całkowitego zniszczenia zalaniu ulegnie część zabudowań w sąsiedztwie Czarnej Przemszy.

5.11.6 ZAGROŻENIE RUCHAMI MASOWYMI ZIEMI

Na analizowanym terenie nie występują osuwiska ani tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi.

6. PRZEWIDYWANE MOŻLIWOŚCI TRANSGRANICZNEGO ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Projekt planu ze względu na swoją skalę oraz odległość od granic Rzeczypospolitej Polskiej nie wprowadza funkcji, które mogłyby potencjalnie transgranicznie oddziaływać na środowisko.

7. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJE PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

Analiza ustaleń projektu planu ogólnego, przeprowadzona w niniejszej prognozie, wykazała, że dokument ten został sporządzony z uwzględnieniem potrzeby ochrony zasobów naturalnych, obszarów o wysokiej wartości przyrodniczej, walorów krajobrazowych, zabytków oraz dóbr materialnych, a także zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańców. Należy podkreślić, że ustalenia planu ogólnego koncentrują się głównie na wyznaczeniu stref planistycznych oraz określeniu dopuszczalnych w ich granicach profili funkcjonalnych i podstawowych parametrów urbanistycznych. Ze względu na zakres regulacji określony w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1130 ze zm.), w ramach planu ogólnego nie ma możliwości wprowadzania szczegółowych rozwiązań w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego i zasobów naturalnych. W związku z tym jego wpływ na ochronę środowiska ogranicza się do ogólnych założeń planistycznych, które pośrednio przyczyniają się do kształtowania zrównoważonego rozwoju przestrzennego. Pomimo tych ograniczeń, przyjęte rozwiązania są optymalne w kontekście możliwości, jakie daje plan ogólny w zakresie ochrony środowiska.

Za istotne dla ochrony środowiska uznaje się następujące rozwiązania projektu planu ogólnego:

- określenie minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej w zależności od kategorii strefy planistycznej, ustaleń obowiązujących planów miejscowych oraz uwarunkowań faktycznych;
- wyznaczenie stref z zakazem zabudowy na obszarach, gdzie występują obszarowe formy ochrony przyrody, obszary wskazane do objęcia ochroną prawną oraz obszary wskazane do ochrony przed zainwestowaniem w opracowaniu ekofizjograficznym, korytarze ekologiczne oraz siedliska gatunków chronionych zwierząt;
- ograniczenie rozbudowy istniejącego systemu komunikacyjnego o kolejne drogi wysokich klas, które stwarzają bariery przestrzenne i emitory zanieczyszczeń w środowisku przyrodniczym;
- ograniczenie urbanizacji obszarów o cennych pod względem pełnienia funkcji ekosystemowych typów gleb;
- utrzymanie ciągłości terenów zieleni i obszarów otwartych poprzez ograniczenie rozpraszania zabudowy oraz promowanie zwartych form urbanizacji;
- zachowanie terenów leśnych i ich roli jako bufora ekologicznego oraz elementu ochrony klimatu lokalnego w ramach stref otwartych.

8. MOŻLIWOŚCI ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH DLA OBSZARU NATURA 2000

Tak na terenach objętych planem, jak i w bezpośrednim sąsiedztwie nie występują obszary Natura 2000, a projekt planu ogólnego nie wprowadza funkcji, które mogłyby oddziaływać na cele, przedmiot ochrony i integralność tych obszarów, przez co nie zachodzi konieczność rozpatrywania rozwiązań alternatywnych.

Ponadto w planie ogólnym nie rozpatruje się rozwiązań alternatywnych w rozumieniu wariantowości przestrzennej, ponieważ forma i zakres tego dokumentu są ściśle określone przepisami prawa, w szczególności ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1130 ze zm.). Plan ogólny, jako nowy typ aktu planowania, nie jest dokumentem koncepcyjnym, lecz ma charakter strategiczno-koordynacyjny. Jego głównym zadaniem jest wyznaczenie stref planistycznych oraz przypisanie im podstawowych przeznaczeń funkcjonalnych i parametrów urbanistycznych. Struktura planu ogólnego opiera się na spójnym systemie stref planistycznych, który ma zapewniać przejrzystość i jednoznaczność ustaleń w dalszym procesie sporządzania miejscowych planów. Wprowadzenie wariantowości w jego ustaleniach byłoby sprzeczne z celem dokumentu, jakim jest stworzenie jednolitej, obowiązującej podstawy dla polityki przestrzennej gminy.

9. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO PLANU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA

Plan ogólny, jako dokument strategiczny, nie stanowi podstawy do bezpośredniego realizowania inwestycji ani konkretnych działań przestrzennych, lecz wyznacza ramy dla sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Z tego względu analiza skutków jego realizacji powinna koncentrować się na monitorowaniu wdrażania ustaleń planistycznych w dokumentach wykonawczych oraz na ocenie ich wpływu na zagospodarowanie przestrzenne i stan środowiska w ujęciu ogólnym.

Zgodnie z art. 32 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, organ gminy dokonuje okresowej analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, uwzględniając również skutki realizacji ustaleń planu ogólnego. W tym kontekście przewiduje się zastosowanie następujących metod:

- prowadzenie i aktualizacja rejestru miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w tym analiza zgodności ich ustaleń z profilem funkcjonalnym stref określonych w planie ogólnym;

- ocena kierunków rozwoju funkcjonalno-przestrzennego miasta, w szczególności w zakresie intensywności urbanizacji, rozwoju stref gospodarczych, ochrony terenów przyrodniczo cennych oraz efektywności wykorzystania infrastruktury technicznej i komunikacyjnej;
- uwzględnienie wyników systemów monitoringu środowiskowego, w tym raportów o stanie środowiska publikowanych przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska oraz Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Środowiska;
- korzystanie z danych pozyskiwanych przez jednostki odpowiedzialne za ochronę przyrody, gospodarkę wodną i planowanie infrastruktury, w tym Lasy Państwowe, Wody Polskie, zarządy dróg, starostwa powiatowe i urzędy wojewódzkie.

Analiza powinna być przeprowadzana w cyklu co najmniej raz na 4 lata, zgodnie z przepisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w ramach kompleksowego przeglądu polityki przestrzennej gminy. Dodatkowo, w miarę potrzeb, możliwe jest wykonywanie analiz cząstkowych, dotyczących wybranych zagadnień środowiskowych lub przestrzennych – np. na potrzeby aktualizacji dokumentów strategicznych, opracowania nowych planów miejscowych, czy oceny postępów wdrażania założeń planu ogólnego.

10. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r., poz. 1688 ze zm.) wprowadziła szereg zmian w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1130 ze zm.), która między innymi określiła nowe zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i wprowadziła plan ogólny jako nowy akt planowania przestrzennego. Na podstawie art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 2023 roku studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zachowują moc do czasu uchwalenia planu ogólnego gminy, jednak nie dłużej niż do końca czerwca 2026 roku. Do sporządzenia planu ogólnego miasta Będzina przystąpiono na podstawie Uchwały Nr V/32/2024 Rady Miejskiej Będzina z dnia 25 września 2024 r.

Prognoza ma na celu określenie prawdopodobnych skutków realizacji ustaleń planu na poszczególne elementy środowiska w ich wzajemnym powiązaniu, w szczególności na ekosystemy, krajobraz, a także na ludzi, dobra materialne i dobra kultury. Została wykonana zgodnie z obowiązującym przepisami.

Pod względem administracyjnym analizowany obszar o powierzchni 3 739 ha zlokalizowany jest w województwie śląskim, w powiecie będzińskim. W ujęciu regionalizacji fizyczno-geograficznej, wg podziału z 2018 r., który stanowi doprecyzowanie i uszczegółowienie ostatniego podziału fizyczno-geograficznego opracowanego przez prof. Jerzego Kondrackiego (1998, 2000), obszar miasta leży w prowincji Wyżyny Polskie (34), podprowincji Wyżyna Śląsko – Krakowska (341), makroregionie Wyżyna Śląska (341.1), oraz w obrębie dwóch mezoregionów: większa zachodnia część – w mezoregionie Wyżyna Katowicka (341.13), część wschodnia – w mezoregionie Pagóry Jaworznickie (341.14).

Obszar opracowania znajduje się w granicach arkusza nr 911 – Wojkowice oraz 943 - Katowice Szczegółowej Mapy Geologicznej Polski. Mapa geologiczna ukazuje złożoność utworów powierzchniowych, powstałych od karbonu po czwartorzęd, w wyniku procesów lodowcowych, rzecznych, morskich oraz działalności człowieka. Ich rozmieszczenie wpływa na topografię, warunki hydrologiczne i użytkowanie terenu. Budowa geologiczna Będzina jest bardzo złożona i stanowi odzwierciedlenie dynamicznej historii geologicznej regionu, który obejmuje utwory od dewonu po najmłodsze osady czwartorzędowe. Obszar ten znajduje się na granicy dwóch dużych jednostek tektonicznych: paleozoicznej niecki górnośląskiej i monokliny śląsko-krakowskiej. Efektem takiego położenia jest obecność różnych zespołów litologicznych o zróżnicowanej genezie, wieku i strukturze tektonicznej, które są tu często silnie zdeformowane. Najstarszymi skałami występującymi na obszarze Będzina są dolomity środkowego dewonu (żywełu), wyniesione tektonicznie w rejonie antykliny Brudzowidz. Dominującą jednostką geologiczną są jednak utwory karbonu górnego, zbudowane z cyklicznie powtarzających się warstw piaskowców, mułowców, łupków ilastych i łupków węglowych, zawierających liczne pokłady węgla kamiennego. Sekwencja ta reprezentuje tzw. produktywny karbon i była przedmiotem intensywnej eksploatacji górniczej od XIX wieku.

Teren miasta jest dość ubogi jeśli chodzi o sieć hydrograficzną. Najważniejszym elementem hydrografii miasta jest rzeka IV rzędu Czarna Przemsza, należąca do zlewni Wisły, która przepływa przez wschodnią część Będzina. Na terenie Będzina znajdują się również mniejsze rzeki V rzędu: Psarka oraz Pogoria. Zachodnia część Będzina jest niemal pozbawiona cieków wodnych, z wyjątkiem niewielkich fragmentów, gdzie przebiegają potok Wielonka oraz rzeka Brynica, która jest dopływem Czarnej Przemszy. Pozostałe cieki w tej części miasta to drobne, okresowo wysychające rowy melioracyjne, które nie pełnią istotnej funkcji w krajobrazie hydrograficznym. Na terenie Będzina nie ma dużych zbiorników wodnych o istotnym znaczeniu hydrograficznym czy przyrodniczym. Niemniej, w mieście znajduje się kilka mniejszych

zbiorników, które pełnią różnorodne funkcje: stawy hodowlane, zalane wyrobiska poeksploatacyjne, jak i liczne małe zbiorniki specjalnego przeznaczenia (osadniki, zbiorniki wody pitnej, przemysłowej, przeciwpożarowe i inne).

Obszar miasta Będzina znajduje się w zasięgu JCWP: Brynica od zb. Kozłowa Góra do ujścia (kod: RW20000621269), Przemsza od zb. Przeczycza do Białej Przemszy (RW20000321279) oraz Pogoria (RW200006212589).

Na terenie miasta występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią: na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% oraz między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy. Obszary te ze względu na znaczne obwałowanie rzek mieszczą się w obrębie wałów powodziowych i nie wychodzą poza ich obszar. Tereny te nie stwarzają więc zagrożenia zarówno dla zabudowań miasta jak i terenów otwartych.

Na terenie miasta Będzina znajdują się dwa ujęcia wód powierzchniowych zlokalizowane na rzece Przemsza: ujęcie położone w rejonie ujścia potoku Pogoria (obecnie nieeksploatowane) oraz ujęcie położone na przedłużeniu ul. Dąbrowskiej (w pobliżu jazu Elektrowni Łagisza).

Według Mapy Hydrogeologicznej w skali 1:200000 ark. Kraków południowo-zachodni obszar miasta wchodzi w skład bytomsko-olkuskiego regionu hydrogeologicznego XV, natomiast jego część północno-wschodnia – regionu górnośląskiego XVI, podregionu katowickiego XVI2. Główny poziom użytkowy wód podziemnych regionu XV znajduje się w utworach triasu środkowego i dolnego – wapieniach i dolomitach, natomiast w regionie XVI2 w utworach karbońskich. Mapa Hydrogeologiczna w skali 1:50000 wydziela dla użytkowych poziomów wodonośnych jednostki hydrogeologiczne. Na terenie miasta wydzielono dwie takie jednostki w utworach triasowych. Południowo - zachodnia część obszaru znajduje się w obrębie udokumentowanego, szczelinowo-krasowego GZWP nr 329 Zbiornik Bytom. W podziale na jednolite części wód podziemnych (JCWPd) analizowany teren znajduje się w zasięgu JCWPd nr 111 (PLGW2000111) oraz 112 (PLGW2000112).

Na terenie miasta Będzina MPWiK Sp. z o. o. eksploatuje 3 ujęcia wód podziemnych: ujęcie Małobądz B-1, ujęcie Małobądz B-2, ujęcie Rozkówka R-1, mające wyznaczone strefy ochrony bezpośredniej. Znajdują się również: ujęcie wody podziemnej z utworów triasowych w rejonie Oczyszczalni Ścieków w Będzinie, wody podziemnej wraz z proponowaną strefą ochrony – teren ochrony bezpośredniej i pośredniej z utworów triasowych na terenie firmy „Krist – Mar” przy ul. Promyka w Będzinie, ujęcie wody podziemnej wraz z proponowaną strefą ochrony – teren ochrony bezpośredniej z utworów triasowych dla potrzeb VECTOR Sp. z o. o. Zakład Pralnictwa Przemysłowego przy ul. Kościuszki 64a w Będzinie.

Według klasyfikacji klimatyczno-rolniczej opracowanej przez R. Gumińskiego (1948), obszar miasta Imielin należy do dzielnicy XV (dzielnica częstochowsko-kielecka).

Rzeźba terenu Będzina jest silnie związana z geologiczną budową tego obszaru oraz z procesami geomorfologicznymi, zarówno przeszłymi, jak i współczesnymi. Na kształt powierzchni duży wpływ ma również działalność człowieka, która w znacznym stopniu zmienia pierwotny krajobraz. Będzin leży na pograniczu Wyżyny Katowickiej i Pagórów Jaworznickich, co wpływa na jego urozmaiconą rzeźbę terenu. Miasto cechują pagórkowate formy terenu, doliny rzeczne oraz liczne wzniesienia. Najwyższym punktem jest Góra Świętej Doroty (382 m n.p.m.), będąca charakterystycznym ościągą i ważnym elementem krajobrazu oraz dziedzictwa kulturowego. W północnej części miasta, szczególnie w dzielnicach Grodziec i Łagisza, występują denudacyjne wzgórza o łagodnym nachyleniu, co nadaje okolicy malowniczy charakter.

Na analizowanym obszarze nie stwierdzono występowania zjawisk osuwiskowych oraz terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi.

Na terenie miasta Będzina występuje mozaika różnych typów gleb, które decydują o przydatności rolniczej poszczególnych obszarów. Najlepsze warunki glebowe znajdują się w zachodniej części miasta, szczególnie w dzielnicy Grodziec. Tam dominują gleby gliniaste oraz rędziny, które charakteryzują się dobrą strukturą, żyznością i zdolnością do zatrzymywania wody. Są to gleby klasy III, szczególnie widoczne w rejonie Dorotki – na północ od ulicy Wolności. Gleby te tworzą dogodne warunki dla kompleksu pszennego dobrego i żytniego bardzo dobrego. Według danych ewidencji gruntów na terenie miasta dominują grunty zabudowane i zurbanizowane, które stanowią prawie 55% powierzchni całej gminy. Z kolei użytki rolne zajmują 35,01% powierzchni gminy, a grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione – 5,87%. Pozostałe użytki to w większości nieużytki, grunty pod wodami powierzchniowymi oraz tereny różne. W ciągu niecałych 15 lat użytki rolne zmalały o ponad 10%. Warto tu zauważyć, iż pod zabudowę przeznaczane są zarówno grunty orne, jak i użytki zielone. Tendencja do postępującej urbanizacji przestrzeni jest tendencją powszechną. Należy jednak zwrócić uwagę, aby w tej sytuacji ochroną objąć szczególnie wartościowe elementy środowiska glebowego. Ograniczyć należy przeznaczanie

pod zabudowę gruntów klas wyższych, gleb pochodzenia organicznego i terenów rolniczych, na których przeprowadzono prace podwyższające przydatność gleb do produkcji rolnej (melioracje, drenaż itp.). Pozytywnym aspektem natomiast jest praktycznie niezmieniona powierzchnia gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych.

Na terenie miasta Będzina udokumentowane zostały złoża węgla kamiennego, piasków podsadzkowych i surowców ilastych D/P cementu. Nie przewiduje się ich eksploatacji.

Teren miasta dość wyraźnie dzieli się na dwa główne rejony mające zupełnie odmienny charakter: zurbanizowane tereny centrum Będzina i Łagiszy po wschodniej stronie DK86 oraz tereny rolnicze z wyspą Grodzka i górującą nad okolicą Dorotką. Środowisko przyrodnicze cechuje się znacznym zróżnicowaniem wynikającym z kontrastu pomiędzy intensywnie zurbanizowaną częścią wschodnią a rolniczo-przyrodniczą częścią zachodnią. Na znacznej części obszaru miasta obserwuje się odradzanie się przyrody w wyniku zaprzestania działalności rolniczej i przemysłowej. Procesy sukcesji prowadzą do powstawania młodych zbiorowisk leśnych i łąkowych, zwłaszcza w dolinach rzecznych i na terenach poprzemysłowych. Choć naturalna roślinność potencjalna (łęgi, grądy, buczyny) zachowała się jedynie szczątkowo, to obserwowany rozwój wtórnych zbiorowisk daje szansę na częściową renaturyzację krajobrazu i odbudowę powiązań przyrodniczych. W całym mieście obecność naturalnych zbiorników wodnych jest niewielka. Występują tylko pojedyncze stawy i oczka wodne, często zdegradowane i pozbawione opieki, mimo ich znaczenia dla lokalnej bioróżnorodności.

Na terenie miasta Będzina występują następujące formy ochrony przyrody, o których mowa w ustawie 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 z późn. zm.): obszar chronionego krajobrazu składający się z trzech terenów („Góra Zamkowa”, „Wzgórze Doroty” oraz „Las Grodziecki”) oraz kilkadziesiąt pomników przyrody.

Krajobraz Będzina cechuje się dużą różnorodnością wynikającą z ukształtowania terenu oraz intensywnej działalności człowieka. Obszar miasta obejmuje krajobraz miejski, przemysłowy, rolniczy i leśny, przy czym krajobrazy naturalne lub zbliżone do naturalnych praktycznie nie występują. Największą część powierzchni zajmuje krajobraz zurbanizowany, z przewagą zabudowy jedno- i wielorodzinnej. Istotnym elementem przestrzeni jest krajobraz przemysłowy, szczególnie silnie zaznaczony w południowej części miasta, gdzie znajdują się m.in. Huta Będzin, Elektrociepłownia Będzin oraz Elektrownia Łagisza.

Na terenie miasta Będzina znajduje się 19 obiektów lub obszarów wpisanych do Rejestru Zabytków Województwa Śląskiego. Wśród zabytków znajdują się zarówno obiekty sakralne, zamek czy pomniki, ale również obszary, malowidła ściennie czy stanowisko archeologiczne. Poza obiektami wpisanymi do rejestru zabytków województwa śląskiego, na terenie miasta występuje również 525 innych obiektów, które zostały wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Będzina. Są to głównie budynki mieszkalne, architektura przemysłowa, miejsca kultu ale też stanowiska archeologiczne. Obowiązujące dotychczas Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wprowadzało strefy ochrony konserwatorskiej i archeologicznej, czy też obserwacji archeologicznej. Część z nich chroniona jest prawem miejscowym poprzez ustalenia obowiązujących planów miejscowych.

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130 ze zm.) w okolicznościach braku realizacji przedmiotowego planu ogólnego, na terenie miasta Będzina do końca czerwca 2026 r. obowiązywałoby Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Będzina. Jednakże od 1 lipca 2026 r. Studium straciłoby swoją moc, co skutkowałoby jednocześnie brakiem możliwości wydawania decyzji o warunkach zabudowy na terenach, dla których nie obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. W rezultacie dalszy rozwój przestrzenny gminy odbywałby się wyłącznie na terenach, dla których został sporządzony plan miejscowy, co skutkowałoby niezwykle nierównomiernym rozwojem terenów zurbanizowanych. Co więcej, brak możliwości wydawania decyzji o warunkach zabudowy po utracie mocy Studium w praktyce oznaczałoby paraliż inwestycyjny. Taka sytuacja w sposób drastyczny ograniczyłaby możliwość rozwoju infrastruktury, budowy nowych mieszkań, obiektów użyteczności publicznej, czy realizacji projektów związanych z poprawą jakości życia mieszkańców. Brak możliwości realizacji działań inwestycyjnych w dłuższym okresie czasu uniemożliwiłaby zrównoważony rozwój miasta, który zapewnia równowagę między obszarami zurbanizowanymi a terenami zielonymi zapewniając odpowiednie warunki do życia mieszkańcom.

Zaniechanie realizacji ustaleń projektowanego planu ogólnego nie spowoduje istotnych pozytywnych zmian w środowisku, które mogłyby stanowić uzasadnienie do przyjęcia innych (alternatywnych) rozwiązań. Plan ogólny gminy w obecnie obowiązującym prawie jest kluczowym elementem zrównoważonego rozwoju przestrzennego.

Na przedmiotowym obszarze stwierdzono występowanie następujących problemów ochrony środowiska: sukcesywne zwiększanie się spływu powierzchniowego wód, przy jednoczesnym ograniczaniu infiltracji wglębnej (skutek powstawania nowej zabudowy i utwardzania terenów), problem „niskiej emisji” toksycznych substancji z lokalnych kotłowni i pieców ze strony terenu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, oddziaływanie w zakresie pola elektromagnetycznego

oraz hałasu ze strony linii elektroenergetycznych najwyższego napięcia 400 kV i 220 kV oraz wysokiego napięcia 110 kV, zanieczyszczenie spalinami ze strony układu drogowego (zwłaszcza dróg o wyższych klasach technicznych i znaczeniu ponadlokalnym), zanieczyszczenie hałasem, którego źródłem są przede wszystkim ciągi tras komunikacyjnych (odcinki drogowe j.w.) oraz linia kolejowa.

Projekt planu ogólnego zakłada uzupełnienie istniejącej już struktury osadniczej, przeważnie nie wykraczając w sposób znaczący poza jej obecne ramy, niemniej w pojedynczych przypadkach uruchamia zupełnie nowe tereny inwestycyjne, jak np. strefy gospodarcze w zachodniej części gminy. Proces urbanizacji niezabudowanych dotąd terenów potencjalnie może wpłynąć na: wody podziemne, klimat, gleby, ukształtowanie terenu oraz jakość życia mieszkańców. Wpływ ten może mieć tak negatywny, jak i pozytywny charakter, niemniej nie przewiduje się znacząco negatywnych skutków realizacji postanowień planu ogólnego. Wśród elementów mogących w sposób najbardziej negatywny wpływać na środowisko wymienia się: usunięcie części istniejącej roślinności i degradację gleb podczas realizacji inwestycji, oraz „niską emisję” ze strony układów grzewczych w budynkach jednorodzinnych. Pozytywny wpływ na środowisko mają działania takie jak: wyznaczanie minimalnej powierzchni biologicznie czynnej, ochrona korytarzy ekologicznych i siedlisk chronionych gatunków, ochrona cennych gleb i terenów przyrodniczych, utrzymanie ciągłości zieleni i ograniczenie rozpraszania zabudowy oraz zachowanie lasów jako buforów ekologicznych i elementów ochrony klimatu.

Analizowany plan nie wprowadza funkcji, które mogłyby potencjalnie transgranicznie oddziaływać na środowisko.

Na etapie oceny projektu planu ogólnego nie wprowadzono konkretnych rozwiązań mających na celu analizę skutków realizacji oraz częstotliwości jej przeprowadzania, nie ustalono również prac kompensacyjnych, gdyż ustawodawca nie przewiduje wprowadzenia takich rozwiązań w projekcie planu ogólnego.

Nie przewiduje się wpływu na cele, przedmiot ochrony oraz integralność obszarów Natura 2000, które nie występują na terenie planu ogólnego oraz w jego sąsiedztwie, w związku z czym w prognozie oddziaływania na środowisko nie było potrzeby rozpatrywania rozwiązań alternatywnych.

11. LITERATURA

Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce według stanu na dzień 31.12.2023 r., PIG, Warszawa

Gumiński R., Próba wydzielenia dzielnic rolniczo-klimatycznych w Polsce, Przegląd meteorologiczny i hydrologiczny, Warszawa, 1948r.

Jóźwiak A., Kowalczyńska G., Mapa Hydrogeologiczna Polski w skali 1:200000 ark. Kraków, Wydawnictwa Geologiczne, Warszawa, 1986 r.

Kaziuk H., Lewandowski J., Mapa Geologiczna Polski w skali 1:200000 ark. Kraków, Wydawnictwa Geologiczne, Warszawa, 1979 r.

Kondracki J., Geografia regionalna Polski. PWN, Warszawa, 2001 r.;

Mapa Hydrogeologiczna Polski ark. 911 - Wojkowice, PIG, Rózkowski, A., Warszawa 1997 r.

Mapa Hydrogeologiczna Polski ark. 943 - Katowice, PIG, Rózkowski, A., Warszawa 1997 r.

Matuszkiewicz J.M.: Potencjalna roślinność naturalna Polski. IGiPZ PAN, Warszawa 2008 r.;

Opracowanie ekofizjograficzne dla miasta Będzina, Geoplan, Wrocław, wrzesień 2024 r.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+, przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego Nr V/26/2/2016 z dnia 29 sierpnia 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Śl. z dnia 13 września 2016 r., poz. 4619).

Sikorska-Maykowska M., Mapa Geośrodowiskowa Polski, 1 : 50 000, ark. Wojkowice, PIG 2004 r.

Sikorska-Maykowska M., Mapa Geośrodowiskowa Polski, 1 : 50 000, ark. Katowice, PIG 2004 r.

Skrzypczyk L. [red], 2003: Mapa wstępnej waloryzacji Głównych Zbiorników Wód Podziemnych 1:800000, PIG, Warszawa.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Będzina przyjęte uchwałą Nr XLII/398/2023 Rady Miejskiej Będzina z dnia 30 września 2013 r.

Szczegółowa Mapa Geologiczna Polski, 1 : 50000, ark. Wojkowice, Wilanowski, S., Żaba M., Warszawa 2016 r.

Szczegółowa Mapa Geologiczna Polski, 1 : 50000, ark. Katowice, Biernat, S., Warszawa 1970 r.

Ogólnodostępne dane:

- rastrowe: ortofotomapa, mapa topograficzna, NMT, NMPT,
- wektorowe: bdot10k (format .shp), LIDAR (format .pod), egib (format .shp), dane geologiczne z CBDG (format .shp).

Dane z portali internetowych:

- <http://beta.btsearch.pl/>,
- <http://dm.pgi.gov.pl/>,
- <http://geoportal.pgi.gov.pl/SOPO/aplikacja>,
- <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>,
- <http://www.psh.gov.pl>,
- <https://mapy.geoportal.gov.pl/>,
- <https://opitpp.orsip.pl/imap/>,
- <https://przyroda.katowice.pl/pl/ochrona-przyrody/korytarze-ekologiczne>,
- https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/,
- <https://www.gios.gov.pl/pl/stan-srodowiska/>;

Inne:

- Inwentaryzacja terenowa, w tym fotograficzna.

12. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Fot. 1 Widok na rozległe tereny rolne na południe od ul. Wolności

Fot. 2 Wejście na Górę Św. Doroty

Fot. 3 Kościół na szczycie Dorotki

Fot. 4 Rozległa panorama Zagłębia z Dorotki

Fot. 5 Rozległa panorama Zagłębia z Dorotki

Fot. 7 Widok z Dorotki na Górę Parcinę

Fot. 6 Dorotka, widok od południa z rejonu ul. Cz. Miłosza

Fot. 8 Parcina, widok od strony północnej

Fot. 9 Wierchołek Góry Parcina

Fot. 11 Park Ciechanowskich

Fot. 10 Góra Kijowa, widok od strony zachodniej

Fot. 12 Pozostałości dawnej cementowni Grodziec

Fot. 13 Park Rozkówka

Fot. 15 Rozległe tereny rolne w południowo-zachodniej części miasta, widok z ul. Cz. Miłosza

Fot. 14 Park Rozkówka

Fot. 16 Teren proponowanego użytku ekologicznego „Przy rzece Brynicy”, obecnie już zasypany

Fot. 17 Tereny w Boleradzu wskazywane do ochrony przed zmianą zagospodarowania, widok z ul. A. Asnyka

Fot. 18 Jak powyżej

Fot. 19 Odnowiona wieża wodna w Grodźcu, jedna z wizytówek dzielnicy

Fot. 20 Widok na Górę Św. Doroty od strony północnej, z rejonu ul. Zwycięstwa

Fot. 22 Las Grodziecki

Fot. 21 Las Grodziecki, widoczna tablica informacyjna obszaru chronionego krajobrazu

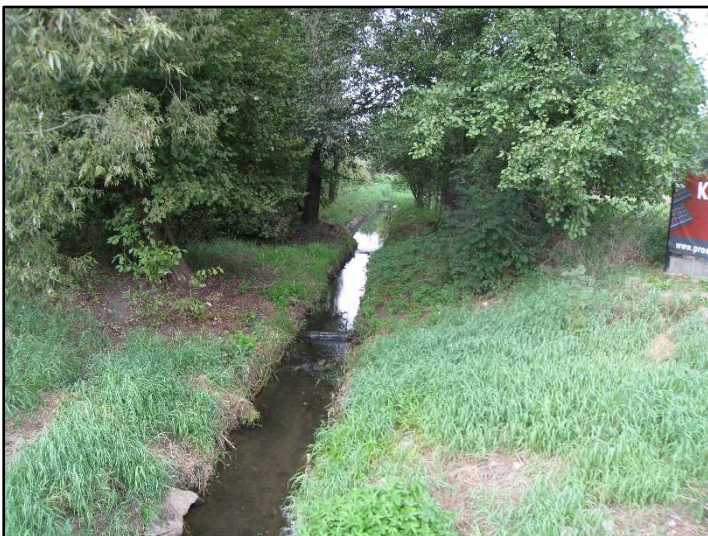
Fot. 23 Las Grodziecki

Fot. 24 Dolina Psarskiego Potoku, widok z ul. Gzichowskiej w kierunku wschodnim

Fot. 26 Dolina Psarskiego Potoku, widok z ul. Niepodległości w kierunku północnym

Fot. 25 Dolina Psarskiego Potoku, widok z ul. Gzichowskiej w kierunku wschodnim

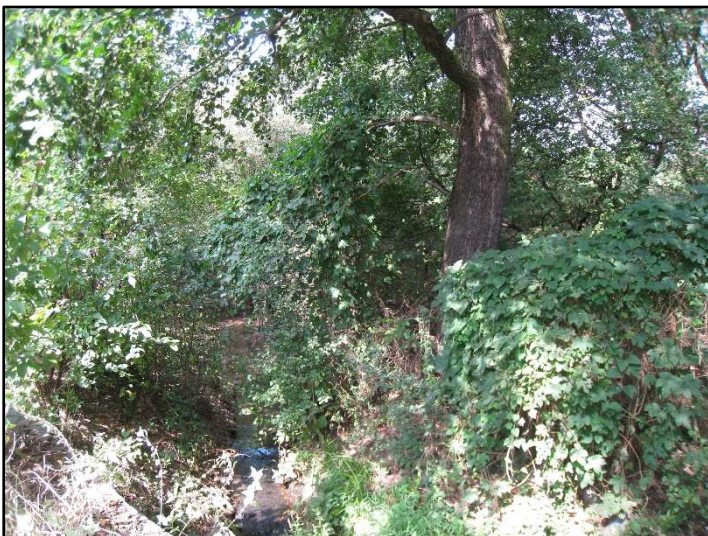
Fot. 27 Dolina Psarskiego Potoku, widok z ul. Niepodległości w kierunku południowym

Fot. 28 Dolina Psiarskiego Potoku, widok z ul. Odrodzenia w kierunku południowym

Fot. 30 Oczko wodne Glinice, proponowany użytek ekologiczny

Fot. 29 Dolina Psiarskiego Potoku, widok z ul. Odrodzenia w kierunku północnym

Fot. 31 Elektrownia Łągisza

Fot. 32 Staw w proponowanym użytku ekologicznym Dolina Potoku Brzozowickiego

Fot. 33 Zadrzewienia łęgowe w proponowanym użytku ekologicznym Dolina Potoku Brzozowickiego

Fot. 34 Dolina Potoku Brzozowickiego

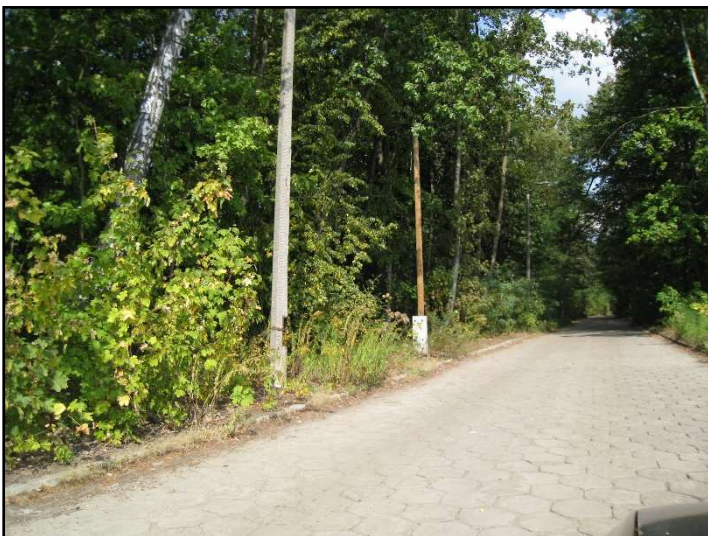
Fot. 35 Tereny proponowanego użytku ekologicznego „Łagisza”

Fot. 36 Tereny proponowanego użytku ekologicznego „Łagisza”

Fot. 38 Las w rejonie ul. Bory

Fot. 37 Las w rejonie ul. Bory

Fot. 39 Czarna Przemsza, widok z mostu kolejowego w Niepiekle

Fot. 40 Czarna Przemsza, widok z mostu na ul. Bory w kierunku południowym

Fot. 41 Czarna Przemsza, widok z mostu na ul. Bory w kierunku północnym

Fot. 42 Fragment proponowanego użytku ekologicznego „Bory”, widok w kierunku zachodnim z mostu na ul. Dąbrowskiej

Fot. 43 Fragment proponowanego użytku ekologicznego „Bory”, widok w kierunku wschodnim z mostu na ul. Dąbrowskiej

Fot. 44 Zamek w Będzinie

Fot. 46 Jak powyżej

Fot. 45 Dawny cmentarz żydowski na Górze Zamkowej

Fot. 47 Jedna z macew

Fot. 48 Góra Zamkowa, widoczna tablica informacyjna obszaru chronionego krajobrazu

Fot. 50 Jak powyżej

Fot. 49 Park Leśny Małpi Gaj, pomiędzy Czarną Przemszą, a ul. Brzozowicką

Fot. 51 Dolina Czarnej Przemszy pomiędzy Ksawerą a Brzozowicą

Fot. 52 Dolina Czarnej Przemszy pomiędzy Ksawerą a Brzozowicą

Fot. 54 Dolina Czarnej Przemszy pomiędzy Ksawerą a Brzozowicą, teren tzw. Plaży Miejskiej

Fot. 53 Dolina Czarnej Przemszy pomiędzy Ksawerą a Brzozowicą, teren tzw. Plaży Miejskiej

Fot. 55 Wierchołek tzw. Wzgórz Małobądzkich